

บทที่ 4

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นการ เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของชาวเลในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา การเมือง การปกครอง การสาธารณสุข ศาสนาความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณี
2. ศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของชาวเลในเรื่องความจำเป็นพื้นฐาน และคุณภาพชีวิต
3. ศึกษาความต้องการของชาวเลในเรื่องการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ผนวกวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เข้าด้วยกัน โดยมีขั้นตอนสำหรับดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ศึกษา คือ ชาวเลที่เรียกตัวเองว่า "ชาวไทยใหม่" ทั้งหมด (จำนวน 84 ครอบครัว) ที่อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านชาวเลหาดราไวย์ ตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 5 ประเภทคือ
 - 2.1 แบบสังเกตสภาพของชุมชน
 - 2.2 การบันทึกภาพถ่าย
 - 2.3 การใช้เทปบันทึกเสียงขณะทำการสัมภาษณ์

2.4 การใช้คำแปลภาษาพูดของชาวเล

2.5 แบบสอบถามซึ่งใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้านสภาพความเป็นอยู่และความต้องการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต จำนวน 1 ชุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือที่กล่าวแล้วข้างต้น เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการเข้าไปอาศัยอยู่ในหมู่บ้านชาวเลเป็นเวลา 5 เดือน (ธันวาคม 2527 - เมษายน 2528)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามลักษณะวิธีการวิจัย คือข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์โดยการพรรณนาตีความข้อมูล และข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยการแจกแจงและหาค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย สรุปได้เป็น 4 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สภาพความเป็นอยู่ทางด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย

1. สภาพทั่วไปด้านประชากร

1.1 จำนวนประชากร พบว่าชาวเลหรือชาวไทยใหม่มีทั้งสิ้น 84 ครอบครัว หรือ 439 คน เป็นเด็ก (อายุต่ำกว่า 15 ปี) 234 คน และเป็นผู้ใหญ่ (อายุมากกว่า 15 ปี) 205 คน และมีประชากรเพศหญิงมากกว่าเพศชาย

1.2 รูปร่างลักษณะและการแต่งกาย พบว่าชาวเลมีรูปร่างลักษณะสูง ราวคนไทยทั่วไป ผิวคล้ำ ผมหยิกหรือหยักศก จมูกโด่ง ตาคม หน้าอกและไหล่กว้าง แข็งแรง บึกบึนทั้งหญิงและชาย ชาวเลผู้ชายนิยมนุ่งกางเกงและผ้าขาวม้า ไม่นิยมสวมเสื้อ ส่วนผู้หญิงนิยมนุ่งผ้าถุงกระโจมอกคลุมถึงเข่า ไม่นิยมสวมเสื้อเช่นกัน และไม่นิยมใช้เครื่องสำอาง เครื่องประดับที่ชาวเลทั้งหญิงและชายนิยมใช้มากที่สุดคือทองคำ

1.3 ลักษณะนิสัยและภาษา พบว่าชาวเลมีนิสัยรักพวกพ้อง ซอບอยู่อย่างสงบ ไม่ชอบสมาคมกับคนแปลกหน้า ชื่อสัตย์ สุภาพ ยึดมั่นในคำสอนของบรรพบุรุษ ไม่กล้าแสดงออก

ไม่ค่อยมีความกระตือรือร้น ชอบดื่มสุราและเล่นไพ่ ส่วนทางด้านภาษานั้น พบว่าชาวเลมีภาษาพูด เป็นของตนเอง แต่ไม่มีภาษาเขียน ภาษาของชาวเลมีลักษณะคล้ายภาษามาเลเซีย ชาวเลส่วนใหญ่พูดภาษาไทยภาคใต้ได้ แต่ไม่นิยมพูดกัน ส่วนภาษาไทยกลางนั้นมีชาวเลบางคนพูดได้ แต่ไม่ชัดเจนนัก

1.4 ที่อยู่อาศัย พบว่าชาวเลอาศัยอยู่ที่หาดทรายในธรรมชาติในลักษณะขลุ่ยน้อย ที่ไม่มีที่ดิน เป็นของตนเอง ปัจจุบันชาวเลทุกคนครอบครัวสร้างบ้านอยู่อย่างง่าย ๆ ในสวนมะพร้าว ของเอกชน ภายในหมู่บ้านมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ร้านขายของใช้ที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน บ่อน้ำสาธารณะ ไฟฟ้า ทางคมนาคมที่สะดวก เฝิงที่ปลูกสร้างไว้นั่งเล่น หรือดูโทรทัศน์ และอาคารเรียนชั่วคราว ส่วนในบริเวณใกล้เคียงกับหมู่บ้านมีสถานีอนามัย โรงเรียน และสถานีตำรวจ

2. สภาพความเป็นอยู่ด้าน เศรษฐกิจ

2.1 จำนวนผู้มีงานทำ พบว่าในครอบครัวชาวเลสามีจะเป็นผู้ประกอบอาชีพหลักเพียงคนเดียว และชาวเลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 76.67) เป็นผู้มีงานทำ ที่เหลือร้อยละ 23.33 เป็นผู้ว่างงาน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย

2.2 ลักษณะอาชีพ พบว่าไม่มีชาวเลคนใดมีอาชีพรอง อาชีพหลักของชาวเลได้แก่ การจับปลาในทะเลมาขาย (ร้อยละ 51.67) การงมหอยมุกหอยดึกและหอยนางรม (ร้อยละ 12.78) รับจ้าง (ร้อยละ 9.44) และค้าขาย (ร้อยละ 12.78) อาชีพของชาวเลส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับสภาพลมฟ้าอากาศ และชาวเลส่วนใหญ่ขาดอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ

2.3 รายได้ พบว่ารายได้ของชาวเลส่วนใหญ่มาจากการขายสินค้าที่หามาได้ โดยชาวเลร้อยละ 48.81 ขายให้นายทุน และรองลงมา (ร้อยละ 42.86) ขายให้เจ้าของที่ดิน ชาวเลส่วนใหญ่มีรายได้ 1,001-2,000 บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นรายได้ที่ต่ำกว่ารายจ่าย จึงทำให้ชาวเลส่วนใหญ่มีหนี้สิน

2.4 ความต้องการความช่วยเหลือทางด้านอาชีพ พบว่าชาวเลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 69.17) ไม่ต้องการเปลี่ยนไปประกอบอาชีพใหม่ แต่ต้องการให้สมาชิกในครอบครัวหารายได้เพิ่มเติม และต้องการให้ทางราชการหรือหน่วยงานเอกชนส่งเสริมหรือสนับสนุนทางด้านอาชีพ

3. สภาพความเป็นอยู่ด้านสังคม

3.1 สถานภาพการสมรส พบว่าชาวเลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80.49) สมรสแล้ว คู่สมรสของชาวเลไม่นิยมทำไร่ทำนา หรือแยกกันอยู่ และในครอบครัวของชาวเล ยกย่องให้ฝ่ายภรรยาหรือมารดา เป็นใหญ่

3.2 จำนวนสมาชิกในครอบครัว พบว่าครอบครัวชาวเลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 44.06) ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 5-6 คน ในแต่ละครอบครัวจะอยู่ร่วมกัน เฉพาะ พ่อแม่และลูก ๆ ที่ยังไม่แต่งงาน ส่วนลูกที่แต่งงานแล้วจะแยกครอบครัวไปอยู่ในบริเวณที่ใกล้เคียง กันและชาวเลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 42.86) มีบุตร 3-4 คน

3.3 ความพอใจในการอาศัยอยู่ในชุมชนปัจจุบัน พบว่าชาวเลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 78.83) มีความพอใจที่จะอาศัยอยู่ในชุมชนปัจจุบันและไม่อยากย้ายไปอยู่ที่อื่น

4. สภาพความเป็นอยู่ด้านศาสนา ความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณี

4.1 ศาสนา พบว่าชาวเลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 58.33) นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาได้แก่ศาสนาคริสต์ (ร้อยละ 23.41) และศาสนาอิสลาม (ร้อยละ 12.30) แต่อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่าชาวเลนับถือศาสนาต่าง ๆ อย่างไม่เคร่งครัดนัก และมีเหตุผลในการนับถือศาสนาพุทธตามคนที่อยู่ในชุมชนใกล้เคียง นับถือศาสนาคริสต์เพราะได้รับสวัสดิการต่าง ๆ และนับถือศาสนาอิสลามตามบรรพบุรุษ

4.2 ความเชื่อ พบว่าชาวเลส่วนใหญ่มีความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ และคำสั่งสอนของบรรพบุรุษอยู่อย่างเคร่งครัด เช่นการเชื่อในเรื่องการทำเสน่ห์ การป้องกันภัยจากสัตว์ร้ายต่าง ๆ ในทะเล และการห้ามออกเรือไปจับปลาในวันขึ้นหรือแรม 1 ค่ำ เป็นต้น

4.3 ขนบธรรมเนียมประเพณี พบว่า การเกิด การแต่งงาน งานศพ ตลอดจนงานบุญวันสารทและพิธีการทำน้มนวด ซึ่งเป็นประเพณีประจำปีของชาวเลนั้น บางส่วน เป็นไปตามประเพณีดั้งเดิม และบางส่วนได้รับเอาอิทธิพลภายนอกเข้าไปใช้ปะปนกัน

5. สภาพความเป็นอยู่ด้านสุขภาพอนามัยและการรักษาพยาบาล

5.1 สุขลักษณะของสิ่งแวดล้อม พบว่าชาวเลอาศัยอยู่ในบริเวณชายหาดที่มี อากาศบริสุทธิ์ มีแหล่งน้ำสำหรับการบริโภคอย่างอุดมสมบูรณ์ ไม่มีชาวเลครอบครัวใดมีปัญหาหน้าเสียว

หรือยังอยู่ตามได้ดูบ้าน ชาวเลทั้งหมดไม่มีส้วมใช้และนิยมทิ้งขยะมูลฝอยไว้ตามบริเวณบ้านโดยที่ไม่มีภาชนะหรือถังขยะเหล่านั้น

5.2 การพักผ่อน การออกกำลังกาย และการบริโภคอาหาร พบว่าชาวเลส่วนใหญ่พักผ่อนโดยการนั่งเล่นริมทะเล ดูโทรทัศน์และเล่นไพ่ ส่วนในเรื่องการออกกำลังกายนั้นเป็นไปในรูปของการทำงานที่ใช้ร่างกายอยู่อย่างสม่ำเสมอ ชาวเลทุกคนรอบครัวมีอาหารบริโภคอย่างอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะอาหารโปรตีนจากทะเล ส่วนวิธีการรับประทานอาหารนั้นพบว่า เด็ก ๆ ชาวเลยังคงรับประทานอาหารด้วยมือที่ดำและสกปรก ส่วนผู้ใหญ่ก็นิยมรับประทานอาหารด้วยช้อนมากขึ้น

5.3 โรคภัยไข้เจ็บและการรักษาพยาบาล พบว่าชาวเลส่วนใหญ่เป็นโรคผิวหนังกันมากที่สุด รองลงมาได้แก่โรคท้องร่วงในเด็ก ส่วนผู้สูงอายุมักเป็นโรคหูด คางทูม และพิษสุราเรื้อรัง เมื่อมีการเจ็บป่วยชาวเลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 51.88) นิยมซื้อยามากินเอง และรองลงมา (ร้อยละ 23.12) นิยมไปสถานอนามัย และมีชาวเลบางคนยังคงรักษาด้วยวิธีการทางไสยศาสตร์

5.4 การอบรมเลี้ยงดูบุตรและการวางแผนครอบครัว พบว่าชาวเลนิยมเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดา และจะพาไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคบางชนิดเท่านั้น เด็ก ๆ ชาวเลจะถูกผู้เป็นบิดามารดานำออกไปทะเลตั้งแต่อายุยังเล็ก ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ทนต่อสภาพลมฟ้าอากาศ และปรากฏว่าชาวเลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 43.03) ไม่มีบุตรที่เสียชีวิตเลย สำหรับเรื่องการวางแผนครอบครัวนั้น ชาวเลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 54.29) เคยใช้บริการวางแผนครอบครัวและเดี๋ยวนี้อีกยังใช้อยู่

6. สภาพความเป็นอยู่ด้านการศึกษา

6.1 สภาพทั่วไป พบว่าในบริเวณใกล้เคียงกับหมู่บ้านชาวเลมีโรงเรียนระดับประถมศึกษาอยู่ 1 โรงเรียน และในบริเวณหมู่บ้านมีอาคารเรียนชั่วคราวของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จ.ภูเก็ต อยู่ 1 แห่ง ชาวเลส่วนใหญ่ไม่รู้หนังสือ การเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวันนั้นเป็นไปโดยการถ่ายทอด หรือดูแบบอย่างหรือเรียนรู้จากครอบครัว บรรพบุรุษ และสมาชิกในสังคม

6.2 การศึกษาแบบธรรมดาศิวลย (Informal Education)

เป็นการศึกษาที่ชาวเลส่วนใหญ่ได้รับอยู่ในขณะนี้ ทั้งนี้โดยได้รับการสอนหรือถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ มิตามารดา และสิ่งแวดล้อมในสังคม เช่นการประกอบอาชีพ การอบรมเลี้ยงดูบุตร การประกอบอาหาร และอื่น ๆ ทั้งนี้ให้รู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต เช่น การประกอบอาชีพ การอบรมเลี้ยงดูบุตร การประกอบอาหารและอื่น ๆ

6.3 การศึกษาในระบบโรงเรียน (Formal Education) พบว่า

ชาวเลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 50.73) ไม่เคยเข้ารับการการศึกษาในระบบโรงเรียน และรองลงมา (ร้อยละ 29.75) เคยเข้ารับการการศึกษาในระบบโรงเรียนแต่ไม่จบชั้นประถมศึกษาตอนต้น ชาวเลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 75.71) ต้องการให้รัฐบาลจัดตั้งโรงเรียนสำหรับบุตรหลานของชาวเล โดยเฉพาะทั้งนี้เพราะไม่ต้องการให้บุตรหลานเข้ารับการการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ใกล้หมู่บ้านโดยให้เหตุผลว่ายากจน เสียเวลาทำมาหากินและถูก เด็กพื้นเมืองรังแก

6.4 การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non-formal Education) พบว่า

ชาวเลส่วนหนึ่ง (ร้อยละ 39.02) เคยเข้ารับการศึกษาศึกษาหลักสูตรการศึกษา ผู้ใหญ่แบบ เบ็ดเสร็จ และการฝึกอบรมระยะสั้นแบบกลุ่มสนใจ ซึ่งจัดโดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดภูเก็ต และ ชาวเลส่วนใหญ่เห็นว่าสามารถนำความรู้เหล่านั้นมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

7. สภาพความเป็นอยู่ด้านการเมืองการปกครอง พบว่าเมื่อมีปัญหาด่าง ๆ

เกิดขึ้น บุคคลที่ชาวเลไว้วางใจและนิยมไปปรึกษาปัญหาด้วยคือสารวัตรกำนัน ครู และเจ้าหน้าที่อนามัย ชาวเลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 63.20) มีบัตรประจำตัวประชาชน ชาวเลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 72.24) ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยการไปข้างไม่ไปข้าง ส่วนในเรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นในหมู่บ้านหรือในชุมชนนั้น ชาวเลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 74.65) เข้าร่วมในกิจกรรมด้วยทุกครั้ง และไม่ปรากฏว่ามีชาวเลคนใดเสียภาษีอากรและ เข้าร่วมการคัดเลือกทหาร เจ้าหน้าที่จากทางราชการที่เข้าไปตรวจเยี่ยมให้คำปรึกษาแนะนำแก่ชาวเลอยู่เสมอคือ ครู และเจ้าหน้าที่จากสถานีอนามัย

ตอนที่ 2 สภาพความเป็นอยู่ด้านความจำเป็นพื้นฐานและคุณภาพชีวิต

1. สภาพความเป็นอยู่ด้านความจำเป็นพื้นฐานของชาวเล เมื่อเทียบกับ เกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานของคนไทยในเป้าหมายปี 2529 ของสำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปรากฏว่า

1.1 สภาพความเป็นอยู่ที่ไม่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานคือ 1) เด็กอายุ 5-14 ปี ได้รับสารอาหารครบถ้วนตามความต้องการของร่างกาย 2) หญิงมีครรภ์มีการบริโภคอาหารอย่างถูกต้องเพียงพอและมีผลทำให้เด็กแรกเกิดมีน้ำหนักตัวเกิน 3,000 กรัม 3) ครอบครัวได้กินอาหารที่ถูกสุขลักษณะ 4) คนในครอบครัวมีน้ำสะอาดดื่มวันละ 2 ลิตรต่อคน 5) เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี ได้รับภูมิคุ้มกันโรคคอตีบ วัณโรค บาดทะยัก โอลกรน โปลิโอ และหัด 6) หญิงมีครรภ์ได้รับการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว 7) ผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากครอบครัว 8) ในหมู่บ้านมีแหล่งจำหน่ายปัจจัยการผลิต 9) มีทางคมนาคมเข้าออกหมู่บ้านที่ใช้ได้ทุกฤดูกาล 10) คู่สมรสมีบุตรไม่เกิน 2 คน และสามารถเข้าถึงและเลือกใช้บริการวางแผนครอบครัวได้มากกว่า 1 วิธี 11) การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันในการปรับปรุงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม 12) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองและชุมชน 13) การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษามรดกทางวัฒนธรรมให้คงสภาพที่เหมาะสม

1.2 สภาพความเป็นอยู่ที่ไม่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานคือ 1) ทารกและเด็กวัยก่อนเรียน (อายุแรกเกิด - 5 ปี) ได้รับการเฝ้าระวังทางโภชนาการ 2) บ้านเรือนทำด้วยวัสดุเหมาะสมคงทนถาวร 3) ครอบครัวมีการจัดบ้านให้มีระเบียบถูกสุขลักษณะ 4) ครอบครัวมีส่วนที่ถูกหลักสุขาภิบาลใช้ 5) เด็กและเยาวชนเข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับ 6) เด็กวัยประถมศึกษา ได้รับภูมิคุ้มกันคอตีบซ้ำ วัณโรคซ้ำ บาดทะยัก และไทฟอยด์ 7) ประชาชนอายุ 12 ปีขึ้นไป รู้หนังสือ 8) ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงบริการพื้นฐานด้านสังคม และการประกอบอาชีพ โดยการได้รับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เพื่อการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิต การป้องกันภัย และการคุ้มครองผู้บริโภค 9) หญิงมีครรภ์ได้รับการดูแลในเรื่องการได้รับภูมิคุ้มกัน บาดทะยัก การได้รับตรวจครรภ์ 4 ครั้งก่อนคลอด และการได้รับการดูแลหลังคลอดภายใน 6 สัปดาห์ จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว 10) ประชาชนในวัยทำงานมีงานทำ และอยู่ในสภาพแวดล้อมของการทำงานที่เหมาะสม 11) การไม่ถูกปล้นทรัพย์ ข่มขืน โจรกรรม หรือทำร้ายร่างกาย

12) การมีบริการพื้นฐานด้านอาชีพ และด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ 13) การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติทั้งที่รัฐและชุมชนสร้างขึ้น และที่มีอยู่ตามธรรมชาติ 14) การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ 15) การไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและผู้แทนราษฎร 16) ความสามารถในการวางแผน ดำเนินการตามแผนและจัดระบบการบำรุงรักษาผลงานด้วยตนเอง 17) การไม่หลงงมงายในการเสพยา เช่น การพนันและ เสพสิ่ง เสพติดร้ายแรง 18) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา 19) การถือปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐานโดยการใช้จ่ายพุ่มเพื่อยในประเพณีและพิธีต่าง ๆ

1.3 ความหมายของคำว่าคุณภาพชีวิตตามทรรศนะของชาวเล หมายถึง "ชีวิตที่ดี" ซึ่งประกอบด้วย การกินดีอยู่ดี (มีที่อยู่และไม้เจ็บป่วย) การมีเงินใช้ ไม่มีหนี้สิน การรู้หนังสือ การมีความสุขสบายทางด้านจิตใจ การเคารพบิดามารดาและบรรพบุรุษ การเป็นที่ยอมรับของคนอื่น การที่ทุกคนมีความจริงใจต่อกัน การมีความสุขกับครอบครัวโดยที่ภรรยาหรือสามีไม่นอกใจ การทำแต่ความดีไม่ทำความชั่ว และการมีที่ดิน เป็นของตนเอง

1.4 ความคิดเห็นของชาวเลเกี่ยวกับ เกณฑ์วัดคุณภาพชีวิต เมื่อเทียบกับ เครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐานของคนไทย ปรากฏว่า ชาวเลเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยดังนี้

1.4.1 เครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐานที่ชาวเลเห็นด้วย (เรียงตามลำดับความสำคัญ)

- 1) การไม่ถูกปล้นทรัพย์ ข่มขืน ใจกรรม หรือทำร้ายร่างกาย (ร้อยละ 100.00)
- 2) การมีความปลอดภัยในการสัญจรไปมาในยามวิกาล (ร้อยละ 95.56)
- 3) การมีน้ำสะอาดดื่มอย่างเพียงพอ (ร้อยละ 93.89)
- 4) การที่ประชาชนอายุ 12 ปีขึ้นไปรู้หนังสือ (ร้อยละ 90.56)
- 5) การที่ประชาชนไม่ป่วยเป็นโรคต้องรุนแรงอย่างแรง (ร้อยละ 79.44)
- 6) การที่หญิงหลังคลอดและทารกได้รับการดูแลหลังคลอดภายใน 6 สัปดาห์ จากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผดุงครรภ์โบราณที่ผ่านการอบรมแล้ว (ร้อยละ 77.22)

7) การเป็นสมาชิกของกลุ่มเพื่อร่วมช่วยเหลือในการปรับปรุงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม (ร้อยละ 76.67)

8) การที่เด็กทารกและเด็กวัยก่อนเรียน (อายุแรกเกิด-5 ปี) ได้รับการเฝ้าระวังทางโภชนาการ ไม่เป็นโรคขาดอาหาร มีน้ำหนักและส่วนสูงตามมาตรฐานกำหนด (ร้อยละ 76.11)

9) การอาศัยอยู่ในบ้านที่สะอาด ในบริเวณบ้านมีที่เก็บขยะมูลฝอยและมูลสัตว์เป็นสัดส่วน และไม่มียาใส่โครกขังอยู่ (ร้อยละ 71.11)

10) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองและชุมชน (ร้อยละ 69.44)

11) การที่เด็กอายุระหว่าง 5-14 ปี ได้รับสารอาหารครบถ้วนตามความต้องการของร่างกาย มีน้ำหนักและส่วนสูงตามมาตรฐานกำหนด (ร้อยละ 67.78)

12) การมีความสามารถในการวางแผน ดำเนินการตามแผน และจัดระบบการบำรุงรักษาผลงานด้วยตนเองได้ (ร้อยละ 64.44)

13) การที่คู่สมรสมีบุตรไม่เกิน 2 คน และสามารถเข้าถึงและเลือกใช้บริการวางแผนครอบครัวได้มากกว่า 1 วิธี (ร้อยละ 62.78)

14) การได้รับทราบข่าวสารเรื่องภาวะประกอบอาชีพ การดำรงชีวิต การป้องกันภัย และการคุ้มครองผู้บริโภคจากสื่อชนิดต่าง (ร้อยละ 62.22)

15) การไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยในพิธีกรรมตามหลักศาสนา และทางประเพณี (ร้อยละ 61.11)

16) การที่เด็กและเยาวชนได้เข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับ (ร้อยละ 56.11)

1.4.2 เครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐานที่ชาวเลไม่เห็นด้วย (เรียงตามลำดับความสำคัญ)

1) การที่เด็กวัยประถมศึกษาได้รับภูมิคุ้มกันคอตีบซ้ำ
วัณโรคซ้ำ บาดทะยัก และไทฟอยด์ (ร้อยละ 86.67)

- 2) การอาศัยอยู่ในบ้านที่มีความมั่นคงแข็งแรง และทำด้วยวัสดุที่มีความมั่นคงถาวรอย่างน้อย 5 ปี (ร้อยละ 75.56)
- 3) การที่หญิงมีครรภ์ได้รับการตรวจครรภ์ 4 ครั้งก่อนคลอด จากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว (ร้อยละ 73.89)
- 4) การที่หญิงมีครรภ์ได้รับภูมิคุ้มกันบาดทะยัก (ร้อยละ 71.67)
- 5) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา (ร้อยละ 70.56)
- 6) การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (ร้อยละ 67.78)
- 7) การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษามรดกทางวัฒนธรรมให้คงสภาพที่เหมาะสม (ร้อยละ 66.11)
- 8) การมีส่วนร่วมที่ถูกหลักสุขาภิบาล (ส่วนราดน้ำ) ไข่ (ร้อยละ 62.78)
- 9) การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ (ร้อยละ 60.56)
- 10) การที่หญิงมีครรภ์ได้รับบริการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว (ร้อยละ 60.00)
- 11) การที่หญิงมีครรภ์บริโภคอาหารที่ถูกต้องและเพียงพอ ทำให้เด็กแรกเกิดมีน้ำหนักตัวเกิน 3,000 กรัม (ร้อยละ 57.22)
- 12) การที่เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี ได้รับภูมิคุ้มกันโรคคอตีบ วัณโรค บาดทะยัก โภครณ โปลิโอ และหัด (ร้อยละ 56.11)
- 13) การไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น (ร้อยละ 53.89)
- 14) การไม่หลงมัวเมาในการเสพยา เล่นการพนัน และ เสพสิ่งเสพผิดร้ายแรง (ร้อยละ 53.89)

ตอนที่ 3 ความต้องการที่เกี่ยวกับการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

1. ด้านความรู้ที่ชาวเลต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้น พบว่าชาวเลต้องการความรู้เกี่ยวกับการให้รู้หนังสือหรือการให้อ่านออกเขียนได้มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ความรู้ในการประกอบอาชีพและความรู้ในเรื่องการรักษาพยาบาล และการรักษาสุขภาพอนามัยขั้นพื้นฐานตามลำดับ ส่วนความรู้ที่ชาวเลต้องการน้อยที่สุดคือความรู้เกี่ยวกับการมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2. รูปแบบการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ชาวเลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 92.78) ต้องการคือการศึกษาในระบบโรงเรียน และวิธีการศึกษาที่ชาวเลต้องการมากที่สุดคือการทำผู้รู้ช่วยสอนหรือแนะนำให้

ตอนที่ 4 ปัญหาที่เกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษา เพื่อพัฒนา

คุณภาพชีวิต พบว่าชาวเลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 83.89) เห็นว่าควรปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ในชุมชนให้ดีขึ้น ทั้งนี้เพราะชาวเลร้อยละ 85.55 เห็นว่าสภาพความเป็นอยู่ในบ่มีไม่ดีเท่าที่ที่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ส่วนปัญหาที่เกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตคือปัญหาความยากจน ปัญหาการไม่รู้หนังสือ การไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง และการไม่มีส่วนร่วมในส่วนปัญหาที่เกี่ยวกับการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้น ได้แก่การไม่รู้หนังสือและการขาดผู้รู้มาช่วยสอนหรือแนะนำให้

การอภิปรายผลการวิจัย

จากข้อค้นพบในการวิจัย เรื่อง "สภาพความเป็นอยู่และความต้องการที่เกี่ยวกับการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวเล" พบว่ามีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ความเป็นอยู่ในด้านต่าง ๆ ของประชากร

1.1 สภาพความเป็นอยู่ทางด้านประชากร จากการวิจัยพบว่า "ชาวเล" ที่เรียกตัวเองว่า "ชาวไทยใหม่" อาศัยอยู่ที่หาดราไวย์ในฐานะชนกลุ่มน้อยที่เชื่อว่าอพยพจากหมู่เกาะ แลนประเทศมาเลเซียมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ โดยมีหลักฐานที่สามารถยืนยันได้คือ รูปร่างหน้าคา ภาษาพูด และชาวเลบางคนยังมีญาติอยู่ที่นั่น ซึ่งจากข้อค้นพบนี้ก็เป็น การแสดงว่าชาวเลหรือชาวไทยใหม่ไม่ได้เป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิมของเกาะภูเก็ต หากแต่เป็นพวกที่เร่ร่อนมาจากหมู่เกาะแลนประเทศมาเลเซีย ซึ่งตรงกับคำอธิบายของราชบัณฑิตยสถาน¹ ที่ว่า ชาวเล

¹ราชบัณฑิตยสถาน, สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน, หน้า 6225-6226

เป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิมของชาติมลายูที่ยังหลงเหลืออยู่โดยไม่ได้กลายเป็นพวกมลายู ท่ามาหากิน โดยการร่อนแร่อยู่ในทะเล แต่ในปัจจุบันนี้ได้หยุดร่อนแล้วขึ้นมาตั้งหลักแหล่ง เป็นหมู่บ้านอยู่ตามชายหาดและเกาะต่าง ๆ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ เขมชาติ เทพไชย¹ ได้กล่าวถึง ชาวเลที่เกาะภูเก็ตว่า ชาวเลหรือชาวไทยใหม่นั้นเชื่อว่าบรรพบุรุษของตนอพยพมาจากหมู่เกาะแถบประเทศมาเลเซียโดยแยกย้ายขึ้นอาศัยตามเกาะต่าง ๆ และย้ายมาอยู่ที่หาดราไวย์เมื่อประมาณร้อยกว่าปีมาแล้ว

ในด้านการแต่งกาย ผลการวิจัยโดยการสังเกตพบว่า ชาวเลที่อยู่ในวัยหนุ่มสาว แต่งกายเลียนแบบคนพื้นเมือง คือผู้หญิงนุ่งผ้าถุง ผู้ชายนุ่งกางเกงพร้อมทั้งสวมเสื้อ ส่วนชาวเลที่อยู่ในวัยเด็กและผู้ใหญ่นั้นแต่งกายกันอย่างง่าย ๆ คือ ผู้หญิงนุ่งผ้าถุงและผู้ชายนุ่งผ้าขาวม้าหรือกางเกงจีนหรือกางเกงขาสั้น ไม่นิยมสวมเสื้อทั้งหญิงและชาย ผู้หญิงชาวเลไม่นิยมใช้เครื่องสำอาง เครื่องประดับที่นิยมใช้กันมากที่สุดคือทองคำ ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับที่ รัตนพันธ์² ได้อธิบายถึงการแต่งกายและการใช้เครื่องประดับของชาวเลไว้ว่า แต่ก่อนผู้ชายชาวเลนุ่งผ้าเดียว ไม่สวมเสื้อ ผู้หญิงชอบนุ่งกระโปรงมอกคลุมถึงเข่า ไม่สวมเสื้อเช่นกัน แต่สำหรับการแต่งกายในปัจจุบันนี้นั้นชาวเลได้เลียนแบบคนพื้นเมืองมากขึ้น คือผู้ชายนิยมนุ่งกางเกงจีนซึ่งสามารถใช้ได้ทั้ง 2 หน้า แต่ยังคงไม่นิยมสวมเสื้อ สำหรับผู้หญิงนุ่งผ้าถุงสวมเสื้อ ไม่รู้จักใช้เครื่องสำอาง และนิยมใช้เครื่องประดับที่ทำด้วยทองคำ ดังนั้นจากข้อค้นพบดังกล่าวจึงพิจารณาได้ว่าในปัจจุบันนี้ การแต่งกายของชาวเลมียู่ 2 ลักษณะที่เห็นได้อย่างเด่นชัด คือลักษณะการแต่งกายที่เลียนแบบคนพื้นเมืองของหนุ่มสาวชาวเล โดยที่ผู้หญิงนุ่งผ้าถุง ผู้ชายนุ่งกางเกงหรือผ้าขาวม้าแล้วสวมเสื้อ ซึ่งลักษณะการแต่งกายแบบนี้ น่าจะมาจากการที่ปัจจุบันนี้หาดราไวย์เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงที่เต็มไปด้วยคนพื้นเมืองและนักท่องเที่ยวจากที่ต่าง ๆ ทำให้ชาวเลได้มีโอกาสพบเห็นบุคคลภายนอก

¹ เขมชาติ เทพไชย, "ชาวเล : ชนเผ่าพื้นเมืองทางชายฝั่งทะเลตะวันตกของภาคใต้" ใน รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์กลาง, หน้า 249.

² รัตนพันธ์ (นามแฝง), "ชาวน้ำ (ชาวเล) ในประเทศไทย," หน้า 57,

และเกิดการเลียนแบบขึ้นดังที่ชาวเลได้ให้สัมภาษณ์ว่า "เห็นคนอื่นเขาแดงก็อยากแดงบ้าง" ส่วนลักษณะการแต่งกายอีกแบบหนึ่งนั่นคือการแต่งกายแบบดั้งเดิมที่ชาวเลทั้งหญิงและชายนุ่งผ้าถุงหรือกางเกงจีนหรือผ้าขาวม้าเพียงผืนเดียวก็สามารถไปไหนมาไหนได้ทั่วหมู่บ้านโดยไม่สวมเสื้อ ซึ่งในกรณีนี้ชาวเลได้ให้สัมภาษณ์ว่า "สวมเสื้อแล้วรำคาญและร้อน" แต่นอกจากเหตุผลดังกล่าวแล้วนั้นน่าจะมาจากสาเหตุอื่น ๆ อีก เช่น ลักษณะการประกอบอาชีพโดยที่ชาวเลส่วนใหญ่ทำมาหากินโดยการดำน้ำลงไปใต้อะเลลึก ๆ เพื่อจับปลา หาทอย ดังนั้นการสวมเสื้อผ้าหลายชิ้นจึงเป็นการไม่สะดวกต่อการประกอบอาชีพดังกล่าว ประกอบกับลักษณะนิสัยของชาวเลอย่างหนึ่งคือชอบความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ¹ ไม่ชอบหบปะกับบุคคลอื่นนอกจากคนพวกเดียวกันที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านและมีจำนวนไม่มากนัก² ดังนั้นจึงทำให้ชาวเลไม่สนใจในเรื่องการแต่งกายและยังคงทำตัวอยู่กับธรรมชาติจนเกิดความเคยชิน โดยไม่คำนึงถึงความสำคัญของการสวมเสื้อผ้าในประเด็นที่ว่า เสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มเป็นสิ่งซึ่งบอกว่ามีคุณภาพชีวิตที่ดีด้านร่างกาย เพราะช่วยป้องกันความร้อนหนาวและอันตรายอื่น ๆ อันเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บ³

ด้านภาษา ผลการวิจัยพบว่าชาวเลที่หาดราไวย์ส่วนใหญ่พูดภาษาไทยภาคใต้ได้แต่ไม่นิยมพูดกัน และมีชาวเลจำนวนน้อยมากที่พูดภาษาไทยภาคกลางได้ ชาวเลทั้งเด็กและผู้ใหญ่นิยมพูดภาษาของตนเอง ภาษาของชาวเลมีเฉพาะภาษาพูด ไม่มีภาษาเขียน ลักษณะภาษาพูดของ

¹ ธนา วสุวนนท์. "แนวทางในการจัดสวัสดิการให้แก่ชนกลุ่มน้อยในจังหวัดภาคใต้ : จากกรณีศึกษา เรื่องของชาวเลในจังหวัดภูเก็ตและพังงา." หน้า 31.

² ปราโมทย์ ทัศนาศูวรรณ. "ชาวทะเล." หน้า 33.

³ สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ และ นิภา มนูญิจ. ประชากรกับคุณภาพชีวิต. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศรีอนันต์, 2525), หน้า 107.

ชาวเลคล้ายกับภาษามลายู คือสำเนียงพูดจะเนาะ ๆ ลั้น ๆ และเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฉันทัส ทองช่วย¹ และประเทือง เครือหงส์² ที่พบว่า ชาวเลมีภาษาเป็นของตนเอง แต่มีเฉพาะภาษาพูด ไม่มีภาษาเขียน ภาษาของชาวเลเป็นภาษาที่เกี่ยวข้องกับภาษามลายูและอินโดนีเซีย แต่สำนวนอาจผิดเพี้ยนไปบ้าง และธนา วสวนนที³ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับภาษาของชาวเลว่า ภาษาพูดของชาวเลคงยังอยู่ในหมู่ชาวเลอีกนานทั้งนี้ เพราะ เป็นภาษาที่สืบทอดจากบรรพบุรุษมาแล้วหลายชั่วคน ซึ่งจากข้อค้นพบนี้ก็ เป็นการแสดงว่าถึงแม้ชาวเลจะขึ้นมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่หาดราไวย์นี้มานานมาแล้วและได้มีการติดต่อกับบุคคลภายนอกมากขึ้น แต่ชาวเลก็ยังคงรักษาภาษาพูดของตนไว้อย่างเคร่งครัด และในบางครั้งก็มีการสร้างคำเพิ่มขึ้นมาเอง⁴ จากกรณีนี้จึงน่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวเลกับบุคคลภายนอกไม่สามารถที่จะสื่อความหมายหรือติดต่อกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และโดยเฉพาะเด็ก ๆ ชาวเลที่อยู่ในวัยเรียนก็อาจทำให้ส่งผลถึงการศึกษาในโรงเรียนได้อีกด้วย ดังที่ รัตนพันธ์⁵ ได้กล่าวไว้ว่า "...หลังจากเด็ก ๆ นักเรียนชาวเลกลับบ้านแล้ว ก็จะถูกพ่อแม่บังคับให้พูดภาษาของเขาต่อไป และบังคับไม่ให้เด็กพูดภาษาไทยขณะอยู่บ้าน คงให้พูดเฉพาะภาษาชาวเลแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งทำให้เกิดปัญหาแก่เด็กเป็นอย่างมาก..." และสอดคล้องกับที่ วีระ กาวิเศษ⁶ ได้ให้สัมภาษณ์แก่ผู้วิจัยว่า "ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่

¹ ฉันทัส ทองช่วย, "ระบบหน่วยเสียงภาษาชาวเลเกาะสิเหร่ จังหวัดภูเก็ต," หน้า 73-75.

² ประเทือง เครือหงส์, ชาน้ำ ชาวทะเลในเมืองไทย, หน้า 82.

³ ธนา วสวนนที, "แนวทางในการจัดสวัสดิการให้แก่ชนกลุ่มน้อยในจังหวัดภาคใต้ : จากกรณีศึกษาเรื่องของชาวเลในจังหวัดภูเก็ตและพังงา," หน้า 32,

⁴ ประเทือง เครือหงส์, ชาน้ำ ชาวทะเลในเมืองไทย, หน้า 82.

⁵ รัตนพันธ์ (นามแฝง), "ชาวเล (ชาน้ำ) ในประเทศไทย," หน้า 59-60,

⁶ สัมภาษณ์ วีระ กาวิเศษ, ครูโรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ ตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต, 7 มกราคม 2528.

ในเวลาี่คือ เด็กชาวเลไม่ยอมพูดภาษาไทย ดังนั้นครูกับ เด็กจึงสื่อความหมายกันไม่รู้เรื่อง เพราะพูดกันคนละภาษา" ดังนั้นจึงน่าจะสรุปได้ว่า ลักษณะการใช้ภาษาเฉพาะตัวของชาวเล อาจ เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดอุปสรรคในการติดต่อสัมพันธ์ เพื่อรับทราบข่าวสารหรือคำแนะนำต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ด้านลักษณะนิสัย ผลการวิจัยพบว่าชาวเลชอบอยู่กันอย่างสงบ รักพวกพ้อง ชอบอาศัยอยู่อย่างอิสระ ไม่ชอบคบค้าสมาคมกับคนแปลกหน้า ยึดมั่นในคำสอนของบรรพบุรุษ สุภาพ ซื่อสัตย์ ไม่ดู รักรักรวมชาติและการร้องรำทำเพลง ชอบดื่มสุราและเล่นไพ่ ไม่ค่อยมีความกระตือรือร้นและไม่กล้าแสดงออก ซึ่งสอดคล้องกับที่ อุทัย ทิรัญโต¹ ได้อธิบายถึงลักษณะนิสัยใจคอและค่านิยมของชาวเลไว้ว่า ชาวเลชอบอาศัยอยู่อย่างอิสระ ไม่ชอบคบค้าสมาคมกับชนกลุ่มอื่น เป็นคนสุภาพ มีความสามัคคีกัน ไม่ชอบการเอาใจเอาเปรียบและสิ่งเดียวที่ชาวเลยึดถือเป็นค่านิยมประจำหมู่พวกคือความซื่อสัตย์ จนทำให้คนภูเก็ทพูดกันจนติดปากว่า "ขอให้ซื่อสัตย์ต่อกันเหมือนชาวเล"² จากกรณีนี้จึงเท่ากับ เป็นการแสดงให้เห็นว่าความซื่อสัตย์ของชาวเลนั้น เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และทำให้ชาวเลมีความภูมิใจในความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ซึ่งนับเป็นความต้องการของมนุษย์โดยทั่วไป³ และจากผลการวิจัยทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นก็อาจสรุปได้ว่าลักษณะนิสัยของชาวเลนั้นน่าจะมีส่วนทำให้คุณภาพชีวิตของชาวเลดีขึ้นหรือด้าลง ลักษณะนิสัยที่น่าจะทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น ได้แก่ การชอบอยู่อย่างสงบ รักพวกพ้อง ซื่อสัตย์ สุภาพ ซึ่งลักษณะนิสัยเหล่านี้จัดเป็นลักษณะนิสัยที่ดี เพราะก่อให้เกิดความสงบสุขในการอยู่ร่วมกัน ดังที่ เย็นใจ เลาทวนิช⁴ ได้อธิบายไว้ว่า ลักษณะของคนที่มีคุณภาพชีวิตระดับสูงคือการมีความสงบสุขอันเนื่องมาจากการไม่ทะเลาะวิวาทหรือเกิดความโลภจนจิตใจไม่สงบ ส่วนลักษณะนิสัยของชาวเลที่น่า

¹ อุทัย ทิรัญโต, "เรื่องของชาวน้ำ," หน้า 48.

² สัมภาษณ์ วิจิตร สุระกุล, ปลัดจังหวัดภูเก็ต, 5 มีนาคม 2527.

³ Abraham Maslow, Toward a Psychology of Being, p. 37-43.

⁴ เย็นใจ เลาทวนิช, "การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต," หน้า 7.

จะทำให้คุณภาพชีวิตลดลงได้แก่ การไม่ชอบคบค้าสมาคมกับคนแปลกหน้า การไม่กล้าแสดงออก การยึดมั่นในคำสอนของบรรพบุรุษ และการไม่ค่อยมีความกระตือรือร้น ทั้งนี้ เพราะลักษณะนิสัยดังกล่าวทำให้ชาว เลมีโอกาสในการแลกเปลี่ยนทัศนคติและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากภายนอกได้น้อยลง เป็นคนไม่มี เหตุผลและ เชื้อยชา ส่วนนิสัยการชอบดื่มสุราและ เล่นไฟนั้นนับ เป็นนิสัยที่ทำให้ใช้เวลาหมดไปโดยเปล่าประโยชน์ เป็นโทษต่อตัวเอง ทั้งทางด้านสุขภาพ เศรษฐกิจและสังคม ดังนั้น การดื่มสุราและ เล่นไฟของชาว เลจึงน่าจะเป็นลักษณะนิสัยที่ทำให้ชาว เลขาดคุณภาพชีวิตขั้นมูลฐาน ทั้งนี้ เพราะการมีคุณภาพชีวิตขั้นมูลฐานคือการไม่เสพสิ่ง เสพติดมีนเมาและการไม่ เล่นการพนัน¹

ด้านสภาพชุมชน ผลการวิจัยพบว่าหมู่บ้านชาว เลประกอบด้วยครอบครัวชาว เล ทั้งหมด 84 ครอบครัว ทุกครอบครัวปลูกบ้านอยู่ในสวนมะพร้าวของ เอกชนที่อยู่บริเวณริมทะเล หาดทรายในหมู่บ้านประกอบด้วยร้านค้าที่นำเอาเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันมาจำหน่าย มีบ่อน้ำสาธารณะที่มีน้ำให้ใช้ได้ตลอดปี มีทางคมนาคมสะดวกทั้งภายในและภายนอกหมู่บ้าน และมีสิ่งปลูกสร้างที่เป็นสาธารณประโยชน์อื่น ๆ คือ อาคารเรียนชั่วคราวและเพิงสำหรับนั่งดูโทรทัศน์ ส่วนในบริเวณใกล้เคียงกับหมู่บ้านมีวัด สถานีอนามัย สถานีตำรวจ และโรงเรียนระดับประถมศึกษา ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงสภาพโดยทั่วไปของหมู่บ้านชาว เลแล้วน่าจะมีส่วน เอื้ออำนวยให้สภาพความเป็นอยู่ของชาว เลมีความสุขในด้านต่าง ๆ ได้ตามอัธยาศัย โดยเฉพาะในเรื่องทำเลที่ตั้ง ซึ่งเป็นชายหาดริมทะเลที่ เหมาะกับการประกอบอาชีพและมีอากาศบริสุทธิ์เหมาะกับการพักผ่อนหย่อนใจ ก็น่าจะเป็นสิ่งที่ทำให้ชาว เลมีความสุขมากขึ้น ดังที่ เย็นใจ เลาหวนิช² ได้อธิบายไว้ว่าการอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่มีมลภาวะน้อยที่สุด ใกล้ชิดกับธรรมชาติมากที่สุด มีความสงบ สะอาด และ เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาตนเองนั้นจัด เป็นการ เพิ่มคุณภาพชีวิตจากสภาพอยู่ได้ให้กลายเป็นอยู่ดี นอกจากทำเลที่ตั้งของหมู่บ้านชาว เลแล้ว สภาพแวดล้อมอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอก

¹ นิพนธ์ คันธ เสรี, "คุณภาพชีวิตสำหรับสังคมไทย" ใน รายงานการสัมมนาในระดับชาติ เรื่องภาวะสังคมไทย. หน้า 245.

² เย็นใจ เลาหวนิช, "การศึกษากับการพัฒนาคุณภาพชีวิต," หน้า 7.

หมู่บ้าน เช่น การคมนาคมที่สะดวก บ่อน้ำสาธารณะ อาคารเรียนชั่วคราว วัด สถานีอนามัย สถานีตำรวจ และโรงเรียนก็น่าจะมีส่วนสนองความต้องการพื้นฐานของชาวเลและเอื้ออำนวยให้ชาวเลได้มีโอกาสพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ดังที่ เบนเจีย ลิว (Ben-Chieh Liu)¹ ได้กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบคุณภาพชีวิตด้านกายภาพนั้นจะต้องประกอบด้วยสินค้าและบริการที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจอันเนื่องมาจากการสนองความต้องการพื้นฐานส่วนใหญ่ของมนุษย์ และสอดคล้องกับที่ นิพนธ์ คันธเสวี² ได้อธิบายไว้ว่าคุณภาพชีวิตขั้นมูลฐานนั้นต้องประกอบด้วย การมีบริการสาธารณสุขในชุมชน น้ำดื่มน้ำใช้ การศึกษาและการคมนาคมขนส่ง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับที่ สุรีย์ กาญจนวงศ์³ ได้อธิบายไว้ว่า การอาศัยอยู่ในชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีบริการระบบสาธารณสุขภาค และการสื่อสารกับบุคคลภายนอกก็สามารถใช้เป็นตัวชี้ถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ด้วยเช่นกัน

ทางด้านลักษณะบ้านของชาวเล ผลการวิจัยพบว่ามี 3 ลักษณะคือ บ้านแบบถาวร (มี 7 หลัง) บ้านแบบกึ่งถาวร (มี 49 หลัง) และบ้านแบบชั่วคราว (มี 28 หลัง)⁴ ลักษณะภายในบ้านโดยเฉพาะบ้านแบบกึ่งถาวรและบ้านแบบชั่วคราวนั้นไม่มีการแบ่งกันพื้นที่ภายในบ้านให้เป็นสัดส่วน บริเวณภายนอกบ้านแต่ละหลังไม่มีอาณาเขตที่แน่นอน ชาวเลนิยมใช้บริเวณใต้ถุนและที่ว่างบริเวณบ้านเป็นที่ทิ้งขยะ เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงไก่ ต้มสุรา และประกอบอาหาร และปรากฏว่าไม่มีชาวเลครอบครัวใดมีส่วนไว้ใช้ภายในบ้านเลย ดังนั้นจากผลการวิจัยทั้งหมดที่กล่าวมาโดยเฉพาะลักษณะของบ้านนั้นปรากฏว่าส่วนใหญ่เป็นบ้านแบบกึ่งถาวรและบ้านแบบชั่วคราวที่ปลูกสร้างกันอย่างง่าย ๆ ใช้วัสดุที่หาได้ทั่วไป จึงทำให้ไม่ค่อยมีความมั่นคงแข็งแรง โดยเฉพาะอาจเกิดอันตรายแก่ผู้อยู่อาศัย เมื่อเกิดพายุฝนฟ้าคะนอง นอกจากนี้ยังไม่มีการแบ่งสัดส่วนบ้านให้เหมาะแก่การใช้สอย การ

¹ Ben-Chieh Liu, "Quality of Life : Concept Measure and Results" The American Journal of Economic and Sociology, P. 9.

² นิพนธ์ คันธเสวี, "คุณภาพชีวิตสำหรับสังคมไทย" ในรายงานการสัมมนาระดับชาติ เรื่องภาวะสังคมไทย, หน้า 243.

³ สุรีย์ กาญจนวงศ์, "ประชากรกับสุขภาพจิต," หน้า 23

⁴ ดูลักษณะการปลูกสร้างจากรูปที่ 5

ปลูกบ้านลักษณะนี้อาจมีสาเหตุมาจากการที่ชาวเลส่วนใหญ่มีฐานะยากจนประกอบกับทุกครอบครัวปลูกบ้านอยู่ในที่ดินของเอกชน ซึ่งไม่มีการทำสัญญาเช่าหรืออื่นใดที่เป็นลายลักษณ์อักษร จากกรณีเช่นนี้จะเห็นได้ว่าเจ้าของที่ดินมีสิทธิ์ที่จะไล่ที่ชาวเลเมื่อใดก็ได้ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวเลไม่คิดสร้างที่อยู่ให้ถาวร ดังนั้นจากข้อค้นพบทั้งหมดที่ผ่านมาจะเห็นว่าลักษณะที่อยู่อาศัยของชาวเลนั้นไม่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานของคนไทยที่ได้ระบุเกี่ยวกับลักษณะที่อยู่อาศัยไว้ว่า ประชาชนในครอบครัวต้องมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมคือ บ้านเรือนทำด้วยวัสดุที่เหมาะสม มีหลังคาและฝาบ้านคงทนถาวรอย่างน้อย 5 ปี มีการจัดบ้านให้มีระเบียบถูกสุขลักษณะคือภายในบ้านสะอาดและบริเวณบ้านมีที่เก็บขยะมูลฝอย ไม่มีน้ำโสโครกขัง และแต่ละครอบครัวมีส่วนร่วมที่ถูกหลักสุขาภิบาล (ส้วมราดน้ำ) ใช้¹ นอกจากนี้สภาพที่อยู่อาศัยของชาวเลจะไม่เป็นไปตามความจำเป็นพื้นฐานดังกล่าวแล้ว จะเห็นว่าที่อยู่อาศัยของชาวเลไม่ได้เอื้อต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจอีกด้วย เพราะเราสามารถใช้ดัชนีทางด้านสภาพที่อยู่อาศัยมาใช้วัดคุณภาพชีวิตได้² โดยที่ความเป็นอยู่ที่ได้คุณภาพนั้นส่วนหนึ่งต้องประกอบด้วยที่อยู่อาศัยที่ถูกสุขลักษณะ ไม่คับแคบจนเกินไป และอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ³

ด้านจำนวนประชากร ผลการวิจัยพบว่ามีประชากรชาวเลทั้งสิ้นจำนวน 439 คน เป็นเด็ก (อายุต่ำกว่า 15 ปี) 234 คน และเป็นผู้ใหญ่ (อายุมากกว่า 15 ปี) 205 คน จากข้อค้นพบนี้แสดงว่าในหมู่บ้านชาวเลมีจำนวนเด็กมากกว่าผู้ใหญ่ ซึ่งเท่ากับมีจำนวนผู้ที่ เป็นภาระต่อการเลี้ยงดูสูง หรือมีอัตราส่วนของผู้ที่พึ่งตัวเองทางเศรษฐกิจไม่ได้มาก ทำให้เกิดความไม่สมดุลย์ขึ้นทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพของบุคคล และสิ่งแวดล้อมอันเป็นต้นเหตุที่นำมาซึ่งอุปสรรคในการยกระดับคุณภาพชีวิตของบุคคลให้สูงขึ้น นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่าประชากรชาวเล

¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. เอกสารประกอบการชี้แจงโครงการปีรณรงค์คุณภาพชีวิตของประชาชนในชาติ (พ.ศ.2528-2529) , หน้า 55-56.

² Sharon Wallace, "Identification of Quality of Life Indicators for use in Family Planning Programs in Developing Countries," P. 6

³ สายสุรี จุติกุล. "การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต : ช่วงชีวิตในวัยเด็ก," หน้า 15.

มีเพศหญิงมากกว่าเพศชาย¹ ทั้งนี้ น่าจะมาจากสาเหตุที่อยู่ในสังคมชาวเลนั้นชอบดื่มสุราก็เป็น กิจวัตรประจำวัน และผู้ชายชาวเลต้องทำงานหนักโดยการออกไปผจญภัยในทะเลเพื่อหาเลี้ยง ครอบครัวยุคหนึ่ง ดังนั้นโอกาสที่จะเจ็บป่วยด้วยพิษสุราและอุบัติเหตุต่าง ๆ พร้อมทั้งเกิดโรคร้ายไข้เจ็บ ก็ย่อมมีมากกว่าเพศหญิง ดังที่ สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ และนิภา มนูญิจ² ได้อธิบายไว้ว่าส่วนหนึ่ง ของความแตกต่างระหว่างเพศก็คือลักษณะการดำรงชีวิตในสังคมและการเจ็บป่วย เช่น เพศชาย จะได้รับอุบัติเหตุสูงกว่าเพศหญิง

1.2. สภาพความเป็นอยู่ทางด้านเศรษฐกิจ

จากการวิจัยพบว่าชาวเลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพโดยการจับปลาในทะเลมาขาย มีรายได้ประมาณครอบครัวละ 1,001-2,000 บาทต่อเดือน ชาวเลส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า รายจ่าย จึงต้องการให้สมาชิกในครอบครัวหารายได้เพิ่มเติมมากกว่าที่จะเปลี่ยนไปประกอบ อาชีพใหม่ และต้องการให้ทางราชการหรือหน่วยงานเอกชนส่งเสริมสนับสนุนทางด้านอาชีพ ดังนั้นจากผลการวิจัยที่กล่าวมาโดยเฉพาะรายได้ของครอบครัวต่อเดือนนั้นนับว่าเป็นรายได้ที่ น้อยมากเมื่อเทียบกับค่าครองชีพที่ค่อนข้างสูงในจังหวัดภูเก็ต จากสภาพเช่นนี้จึงทำให้ชาวเล อยู่ในฐานะที่ยากจน ดังที่ เขมชาติ เทพไชย³ ได้กล่าวสรุปถึงชาวเลไว้ว่า ในปัจจุบันนี้ชาวเล

¹ ดูตารางที่ 1

² สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ และนิภา มนูญิจ, ประชากรกับคุณภาพชีวิต หน้า 5.

³ เขมชาติ เทพไชย, "ชาวเล : ชนเผ่าพื้นเมืองทางชายฝั่งทะเลตะวันตกของ ภาคใต้" ใน รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์กลาง, หน้า 246.

ยังคงดำรงชีวิตโดยการหาปลาและหาหอยในทะเลเป็นหลัก และมีฐานะยากจน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับที่ อร กุ้งแก้ว¹ ได้อธิบายไว้ว่าชาวเลมิสภาพความเป็นอยู่ที่ยากจนและแร้นแค้น ดังนั้นเมื่อพิจารณาถึงสาเหตุการมีรายได้น้อยจนไม่พอกับรายจ่าย และส่งผลให้ชาวเลมิฐานะยากจนนั้นพบว่าน่าจะมีสาเหตุมาจากหลายประการ เช่น

1. จำนวนผู้ประกอบอาชีพหรือผู้มีงานทำในแต่ละครอบครัว ซึ่งจากการวิจัยพบว่าในครอบครัวชาวเลมิผู้ประกอบอาชีพที่มีรายได้หลักอยู่เพียงคนเดียวคือหัวหน้าครอบครัว ส่วนคนอื่น ๆ เช่น ภรรยาและบุตรในวัยทำงานนั้นไม่ได้ทำงานหรือเป็นเพียงผู้ช่วยที่ไม่มีรายได้เป็นตัวเงิน ประกอบกับการเพิ่มจำนวนประชากรในครอบครัว เช่นการมีบุตร ซึ่งปรากฏว่าในสังคมชาวเลมิประชากรวัยเด็กมากกว่าผู้ใหญ่ ดังนั้นจึงทำให้ครอบครัวมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการครองชีพ เงินที่หามาได้ก็จะกลายเป็นค่าอาหารและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการกินอยู่ในครอบครัว ไม่มีเหลือเก็บไว้เป็นทุนสำรอง ในการทำอย่างอื่นโดยเฉพาะในเรื่องการเพิ่มรายได้ จึงทำให้เกิดความยากจนมากยิ่งขึ้น

2. อุปสรรคที่เกิดจากสภาพลมฟ้าอากาศ ทั้งนี้เนื่องจากชาวเลส่วนใหญ่มีอาชีพทำการประมงเป็นหลัก และถึงแม้ชาวเลจะมีความชำนาญทางทะเลเป็นอย่างมาก ก็สามารถว่ายน้ำได้เป็นระยะทางไกล ๆ สามารถดำน้ำลึก ๆ ได้นาน ๆ ดังที่ สมเด็จพระยาเดชาติศรี² ได้กล่าวไว้ว่า

ชาวทะเลลาดแล่นใช้ นาวา

ชำนาญชำนาญปลา ว่ายน้ำ...

แต่ในขณะที่เดียวกันสภาพลมฟ้าอากาศที่แปรปรวนอยู่ตลอดเวลา ก็ไม่สามารถทำให้ชาวเลออกไปประกอบอาชีพได้ทุกวัน และมีผลกระทบต่อปริมาณของสัตว์น้ำที่จับได้ กล่าวคือเมื่อใดที่คลื่นลมสงบ

¹ อร กุ้งแก้ว, "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับสิ่งใหม่ของชาวเลเกาะสิเหร่ อำเภอเมืองจังหวัดภูเก็ต," หน้า 53.

² สมเด็จพระยาเดชาติศรี, ประชุมโคลงโลกนิติ (กรุงเทพมหานคร : อักษรบริการ, 2506) หน้า 192.

ชาวเลก็สามารถจับปลาหาขายในทะเลได้มากทำให้มีรายได้มากตาม แต่เมื่อใดที่คลื่นลมไม่สงบ ทำให้ไม่สามารถออกไปจับปลาได้หรือจับได้น้อย ก็ทำให้ชาวเลมียาได้น้อยตามไปด้วย

3. ด้านการขายสินค้าหรือผลผลิตที่หามาได้ กล่าวคือในปัจจุบันนี้มีกลุ่มที่มีอิทธิพลหรือมีบทบาทต่อความเป็นอยู่ของชาวเลอยู่ 3 กลุ่มคือ เจ้าของที่ดิน นายทุน และพ่อค้าคนกลาง ซึ่งบุคคลเหล่านี้ให้ชาวเลอาศัยอยู่ในที่ดินโดยไม่คิดค่าเช่า ลงทุนให้ชาวเลกู้ยืมเงินไปใช้ในกิจการต่าง ๆ และรับซื้อผลผลิตของชาวเลไปขายอีกต่อหนึ่ง โดยที่ทั้ง 3 กลุ่มนี้มีสัญญาผูกขาดการซื้อขายสินค้าทุกชนิดจากชาวเล และชาวเลก็ต้องขายสินค้าให้กับบุคคลเหล่านี้ อย่างไม่มีทางเลือกเสีย เพราะมีสัญญาผูกมัด ดังนั้นการซื้อขายและรายได้จึงขึ้นอยู่กับบุคคลเหล่านี้ ซึ่งพยายามกดราคาผลผลิตจนเกินสมควร ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ชาวเลส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำเพราะขาดอำนาจการต่อรอง

4. ระดับการศึกษาของชาวเล ซึ่งผลจากการวิจัยปรากฏว่าชาวเลส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย คือไม่จบการศึกษาภาคบังคับ ดังนั้นโอกาสที่จะหางานดี ๆ มีรายได้สูง ๆ จึงมีน้อย งานของชาวเลส่วนใหญ่จึงเป็นงานรับจ้างใช้แรงงานประเภทด้อยฝีมือ ซึ่งมีรายได้ต่ำและไม่แน่นอน ส่วนผู้ที่ประกอบอาชีพจับปลาหาขายก็ทำกันแบบดั้งเดิมคืออาศัยธรรมชาติ ไม่นิยมใช้เครื่องทุ่นแรง หรือมีใช้กันบ้างแต่ก็นับว่าน้อยมาก ทั้งนี้เพราะขาดทักษะการใช้เครื่องมือ เครื่องใช้สมัยใหม่ เนื่องจากขาดความรู้ สิ่งก็ตามมาก็คือได้ผลผลิตน้อย และไม่มีการแปรสภาพผลผลิตให้ออกมาในรูปแบบอื่น เช่น ปลาเค็ม ปลาตากแห้ง หรือหอยสวยงาม ก็เลยต้องขายผลผลิตนั้นในรูปแบบของสด ซึ่งต้องรับขายแม้จะถูกกดราคาก็กยอม เมื่อเป็นเช่นนี้การที่จะขยายกิจการให้กว้างขวางออกไปก็ยากที่จะทำได้ ส่งผลให้มีรายได้น้อยและตกอยู่ในสภาพยากจนต่อไป

5. การซื้อสินค้าด้วยระบบเงินเชื่อจากเจ้าของร้านค้าหรือนายทุน ซึ่งทำให้ชาวเลต้องเสียค่าดอกเบี้ยในอัตราสูง และก่อให้เกิดหนี้สิน ดังนั้นเมื่อหารายได้มาได้ส่วนหนึ่งก็ต้องหมดไปกับการชำระหนี้พร้อมทั้งดอกเบี้ย รายได้ที่มีพอสำหรับการกินอยู่ในแต่ละวันก็ยังไม่พอ ปัญหาความยากจนจึงเกิดขึ้น

6. ลักษณะนิสัยที่เฉื่อยชา ไม่ค่อยมีความกระตือรือร้น และไม่สนใจในการทำงาน โดยปล่อยให้เวลาหมดไปกับการดื่มสุราและเล่นไพ่ ก็ทำให้รายได้ของชาวเลที่มีน้อย

อยู่แล้วลดน้อยลงไปอีกและสิ้นเปลืองไปโดยเปล่าประโยชน์ พร้อมทั้งอาจก่อให้เกิดหนี้สินเพิ่มมากขึ้นก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวเลม็รายได้ไม่พอกับรายจ่าย และส่งผลให้ชาวเลม็ฐานะยากจนลง

อุทุมพร จามรมาน¹ อธิบายไว้ว่า องค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจ เช่น อาชีพ รายได้ การถือครองและคุณภาพของการทำงานมีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีชีวิตที่มีคุณภาพ เป็นอย่างมาก และสอดคล้องกับ ภาณุรัตน์ รัตยาภาส² และ ยุวัฒน์ วุฒิเมธี³ ที่เห็นว่าองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตในแต่ละบุคคลนั้นก็คือสมรรถภาพในการทำงาน อาชีพและการมีกินมีใช้สมตามสภาพแห่งตน นอกจากนี้ ชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์⁴ ได้แสดงให้เห็นว่าสภาพทางเศรษฐกิจนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนเราเกิดการรับรู้ต่อคำว่า "คุณภาพชีวิต" ทั้งนี้เพราะองค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจได้ชี้ให้เห็นอย่างเด่นชัดว่าการที่จะมีชีวิตอยู่ในสังคมได้ต้องมีรายได้หรือทรัพย์สินเพื่อการจับจ่ายใช้สอยให้ชีวิตดำเนินต่อไปได้ และเป็นส่วนหนึ่งของความพอใจในการดำรงชีวิต เพราะสามารถทำให้แต่ละบุคคลได้จับจ่ายใช้สอยได้ตามสิ่งที่ตนต้องการ นอกจากนี้การมีฐานะทาง

¹อุทุมพร จามรมาน, รายงานการวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของคนกรุงเทพมหานคร (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528) หน้า 68.

²ภาณุรัตน์ รัตยาภาส, "การไม่รู้หนังสือมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างไร," หน้า 46.

³ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, "คุณภาพชีวิตประชากรกับการพัฒนาชนบท," หน้า 18,

⁴ชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์, "การปรับปรุงคุณภาพชีวิต : นวัตกรรมทางประชากรศึกษาจริงหรือ," หน้า 25.

เศรษฐกิจสูงย่อมทำให้สามารถแสวงหาหรือมีโลกาภิวัตน์กิจกรรมต่าง ๆ ได้มากขึ้น และในทำนองเดียวกันคือถ้าเกิดความไม่สมดุลระหว่างฐานะทางเศรษฐกิจ เช่น รายได้กับค่าครองชีพก็ย่อมก่อให้เกิดความยากจนและเกิดความคับแค้นใจในการดำรงชีวิต เพราะความยากจนทำให้ขาดแคลนการศึกษา เสื้อผ้า ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย และอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดความทุกข์ทรมานทั้งกายและใจ และส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในทุก ๆ ด้าน ดังที่ สวัสดิ์ นิเทศวรวิทย์¹ ได้กล่าวไว้ว่า ความยากจนและความล้าหลัง เป็นปัญหาที่สัมพันธ์เชื่อมโยงโดยตรงกับความทรุดโทรมของคุณภาพชีวิต ดังนั้น เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวเลให้สูงขึ้นโดยการให้มีรายได้เพิ่มขึ้นแล้วให้พ้นจากสภาพการมีหนี้สินและความยากจน ชาวเลส่วนใหญ่จึงเห็นว่าควรให้สมาชิกในครอบครัวหารายได้เพิ่มเติม และต้องการให้ทางราชการหรือหน่วยงานเอกชนส่งเสริมหรือสนับสนุนทางด้านอาชีพ ซึ่งในการนี้ทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชนน่าจะสามารถให้ความช่วยเหลือได้โดยวิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ

1. การชี้แนะให้ชาวเลเห็นว่าในฐานะที่เขาเป็นสมาชิกคนหนึ่งในกลุ่มครอบครัว เขาควรมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการแก้ปัญหาความยากจนด้วยตนเอง โดยเฉพาะสตรีและผู้ที่มีว่างงาน ให้เห็นความสำคัญของการทำงานหรือการประกอบอาชีพที่มีรายได้เป็นตัวเงิน พร้อมทั้งแนะนำเรื่องการใช้จ่ายเงินทองอย่างประหยัด โดยเฉพาะในเรื่องการงดเล่นอบายมุขต่าง ๆ ก็เท่ากับได้มีส่วนช่วยแก้ปัญหาทาง เศรษฐกิจให้ครอบครัวได้ประการหนึ่ง

2. การให้ความรู้และเพิ่มเติมทักษะทางด้านอาชีพให้แก่บุคคลชาวเล ทั้งนี้เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าชาวเลส่วนใหญ่ไม่ต้องการเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น และต้องการให้หน่วยงานของรัฐและเอกชนสนับสนุนทางด้านอาชีพของตน ดังนั้น เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการดังกล่าว รัฐและเอกชนจึงควรร่วมมือกันให้ความรู้และฝึกฝนทักษะที่จำเป็นและสอดคล้องกับอาชีพที่แต่ละครอบครัวมีอยู่แล้ว เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการเพิ่มผลผลิต เช่น การรู้จักใช้เครื่องมือ เครื่องใช้สมัยใหม่ การรู้จักตัดแปลงผลผลิตเพื่อขายให้ได้ราคาดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งการกระทำเหล่านี้นอกจากทำให้ครอบครัวชาวเลมียาได้เพิ่มขึ้นแล้วยังทำให้ชาวเลใช้เวลาและ

¹ สวัสดิ์ นิเทศวรวิทย์, "บทบาทของการศึกษากับการพัฒนาชนบท," วารสารสารพัฒนาหลักสูตร (กันยายน 2526) หน้า 22.

ทรัพย์สินเงินทองหมดไปก็ขอยามขุมน้อยลง ผลที่ตามมาก็คือมีความมั่นคงทางด้าน เศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้น ดังที่สมาคมสตรีอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย¹ ได้อธิบายไว้ว่า รูปแบบการแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างหนึ่งคือการพัฒนาด้านอาชีพโดยการพัฒนาให้ประชาชนมีความรู้ด้านอาชีพ รู้จักใช้ปัจจัยในการผลิต เพิ่มพูนรายได้ ลดรายจ่าย รู้จักใช้และรักษาทรัพยากรของตนในชุมชน รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เป็นผู้บริโภคที่ฉลาดและมีการออมทรัพย์ และสอดคล้องกับที่ ยูวัลณ์ วุฒิเมธี ได้กล่าวไว้ว่าในการพัฒนานั้นจะต้องมุ่งสร้างคุณภาพชีวิตของคนโดยการให้เขาอยู่ดีกินดี ซึ่งหมายถึงการให้เขามีฐานะทาง เศรษฐกิจดีด้วยการนำเอาวิทยาการใหม่ ๆ มาใช้ปรับปรุงอาชีพของเขาให้ดีขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตและรายได้ ซึ่งจะมีผลต่อไปถึงการพัฒนาด้านอนามัยและการศึกษาโดยอัตโนมัติ

1.3. สภาพความเป็นอยู่ทางด้านสังคม

ด้านสถานภาพการสมรส ผลการวิจัยพบว่าชาวเลที่มีอายุ 15 มีขึ้นไปส่วนใหญ่สมรสแล้ว โดยที่นิยมสมรสตั้งแต่อายุประมาณ 14-16 ปี ซึ่งนับว่าเป็นช่วงที่น้อยมาก ทั้งนี้น่าจะมาจากสาเหตุที่ครอบครัวชาวเลส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในบ้านที่มีขนาดเล็ก ไม่มีการแบ่งแยกห้องเป็นสัดส่วน ทำให้เด็ก ๆ เห็นพฤติกรรมทางเพศของผู้ใหญ่ ประกอบกับเด็ก ๆ ชาวเลส่วนมากมีรูปร่างแข็งแรงมีกบีนทั้งหญิงและชาย จึงทำให้แต่ละคนดูเป็นหนุ่ม เป็นสาวกว่าอายุจริง จึงทำให้นิยมแต่งงานกันตั้งแต่อายุน้อย และถึงแม้ว่าชาวเลนิยมแต่งงานกันตั้งแต่อายุน้อย ผลจากการวิจัยก็ปรากฏว่าไม่มีชาวเลครอบครัวใดหย่าร้างหรือแยกกันอยู่เลย นั่นก็แสดงว่าชีวิตการแต่งงานของชาวเลส่วนใหญ่มีความสุขตามอัตภาพ และมีความขัดแย้งกันในครอบครัวน้อย สภาพเช่นนี้นับเป็นความสุขทางด้านจิตใจอย่างหนึ่ง ซึ่งส่งผลถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้ เป็นสามีภรรยาและของบุตร

¹ ยูวัลณ์ วุฒิเมธี, "คุณภาพชีวิตประชากรกับการพัฒนาชนบท," หน้า 14-15.

ด้านจำนวนสมาชิกในครอบครัว ผลการวิจัยพบว่าส่วนใหญ่แล้วในหนึ่งครอบครัวประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 5-6 คน¹ ซึ่งจัดเป็นครอบครัวขนาดกลางที่ประกอบด้วยพ่อแม่และบุตรที่พบว่าส่วนใหญ่มีบุตรครอบครัวละ 3-4 คน² ซึ่งนับเป็นจำนวนที่ค่อนข้างมากในสังคมปัจจุบัน ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากการที่ชาวเลส่วนใหญ่แต่งงานเมื่ออายุน้อย และไม่นิยมแยกกันอยู่ ทำให้ช่วงเวลาที่อยู่กับฉันท์สามีภรรยา มีมาก นอกจากนี้ชาวเลบางคนยังไม่นิยมใช้บริการวางแผนครอบครัว จึงทำให้มีบุตรเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ และสาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้ชาวเลมีบุตรมากก็คือการเลือกเพศของบุตร โดยที่ในสังคมชาวเล เชื่อกันว่าถ้ามีบุตรหญิงแล้วมีค่าเหมือนได้ทอง เพราะสามารถเป็นที่พึ่งในภายหน้าได้³ ดังนั้นจึงทำให้ชาวเลมีบุตรไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะได้จำนวนบุตรตามเพศที่ต้องการ ซึ่งลักษณะ เช่นนี้ นับเป็นผลกระทบต่ออัตราการเพิ่มประชากรในระดับครอบครัว และเป็นอุปสรรคอย่างมากต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร เพราะเกี่ยวโยงถึงผลกระทบที่มีต่อการตอบสนองปัจจัยขั้นพื้นฐาน ซึ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของบุคคล เช่น การตั้งถิ่นฐาน อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นในการเพิ่มพูนรายได้ให้สามารถดำรงชีพได้อย่างเป็นสุข ดังนั้นหากเกิดความไม่สมดุลระหว่างประชากรกับสิ่งต่างที่มีอยู่ก็ย่อมเป็นสาเหตุที่นำมาซึ่งปัญหาเรื่องคุณภาพชีวิตทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เช่น เด็กที่เกิดมาในครอบครัวที่พ่อแม่มีอายุน้อย ขาดความรู้ อยู่ในบ้านที่คับแคบ และยังไม่มีความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ เมื่อเด็กคลอดออกมาก็จะได้รับการเลี้ยงดูอย่างไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ทำให้ร่างกายอ่อนแอ มีภูมิคุ้มกันโรคต่ำ ขาดโอกาสในการศึกษา และย่อมมีค่านิยมต่อครอบครัวและสังคมผิด ๆ และนั่นคือสาเหตุทำให้เด็ก ๆ เป็นประชากรที่ไร้คุณภาพไปในที่สุด ซึ่งในกรณีนี้ พนม นันทพฤกษ์⁴ ได้กล่าวสรุปถึงชีวิตเด็ก ๆ ชาวเล

¹ จากตารางที่ 11

² จากตารางที่ 12

³ รัตนพันธ์ (นามแฝง), ชวน้ำ (ชาวเล) ในประเทศไทย,

⁴ พนม นันทพฤกษ์, เด็กชายชาวเล (กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์,

ไว้ว่า"..... เรื่องราวของเด็ก ๆ ชาวเลนั้นมีทั้งซีกที่สว่างงามเต็มไปด้วยวิหวนแห่งความหวัง ความเฉียบไว และเปี่ยมไปด้วยพลังแห่งการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ จากธรรมชาติรอบตัวที่เข้ามาแผ้วพานในชีวิต แต่อีกด้านหนึ่งของพวกเขาก็มีด้านที่มืดทึบทอดตาชีวิตน้อย ๆ เหล่านั้นอยู่เช่นกัน ข้อกำหนดในด้านที่มืดทึบ เหล่านั้นบางทีพวกเขาและพวกเขาผู้ใหญ่ที่แวดล้อมเขาอยู่ก็ไม่สามารถจะเข้าใจได้ว่ามันเกิดมาจากสาเหตุใด หรือใคร เป็นคนกำหนด พวกเขาแค่เพียงรู้ว่าชีวิตที่เป็นจริงของพวกเขาเหล่านั้นต้องดำรงอยู่ อีกทั้งยังต้องก้าวรุดไปข้างหน้าเท่าที่วิหวนและเงื่อนไขเหล่านั้นกำหนดให้..."

ดังนั้นการควบคุมการเพิ่มจำนวนประชากรให้อยู่ในระดับที่พอเหมาะ เพื่อสะดวกในการสร้างสมดุลระหว่างปริมาณและคุณภาพของประชากรกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และทางสังคม จึงน่าจะ เป็นสิ่งที่ชาวเลควรกระทำ เพราะการสร้างสมดุลดังกล่าวจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในรุ่นถัดไปให้สูงขึ้นในอีกระดับหนึ่ง

ด้านความพอใจเกี่ยวกับการอาศัยอยู่ในชุมชนปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่า ชาวเลส่วนใหญ่พอใจที่จะอาศัยอยู่ในชุมชนปัจจุบันด้วยเหตุผลเพียงว่าอยู่ใกล้ทะเล ทำให้สะดวกในการประกอบอาชีพ ทั้ง ๆ ที่ความจริงแล้วไม่มีชาวเลคนใดมีสิทธิ์ในการถือครองที่ดินที่ตนเองปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่แล้ว ดังนั้นความรู้สึกเป็นเจ้าของและก่อให้เกิดความมั่นคงทางใจ และเกิดความสบายจิตก็ย่อมไม่มี เพราะการเป็นเจ้าของที่ดินสำหรับอยู่อาศัยน่าจะหมายถึงความมั่นคงในชีวิตที่อย่างน้อยที่สุดตนก็ได้มีที่ดินเป็นของตนเอง ไม่ต้องหวังว่าจะต้องถูกไล่ที่หรือย้ายบ้านแต่อย่างไรก็ตาม ชาวเลส่วนใหญ่ก็ยังมีความรู้สึกที่ดีต่อบ้าน ชุมชน และสังคมที่อาศัยอยู่ ทั้งนี้เจ้าของที่ดินให้ชาวเลทุกคนรอบครัวได้อยู่อาศัยมา เป็นเวลาช้านานมาแล้ว และได้ให้คำมั่นสัญญาว่าจะไม่ไล่ที่ จึงทำให้ชาวเลส่วนหนึ่งเกิดความหวัง ทำชีวิตให้มีความรื่นรมย์และมองชีวิตอย่างมีความสุข ในขณะที่ยังมีชาวเลที่อยู่ในวิหวนุ่มสาวอีกกลุ่มหนึ่งกังวลว่าปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยอาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เมื่อเจ้าของที่ดินต้องการใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์ในทางอื่น

1.4. สภาพความเป็นอยู่ทางด้านศาสนา ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณี

ทางการนับถือศาสนา ผลการวิจัยพบว่าในปัจจุบันนี้ชาวเลส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาได้แก่ศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลามตามลำดับ และในขณะเดียวกันชาวเลส่วนใหญ่ก็ยังคงมีความเชื่ออย่างฝังแน่นอยู่กับไสยศาสตร์และคำสั่งสอนของบรรพบุรุษ ซึ่งสอดคล้องกับที่ ประเทือง เครือหงส์¹ ได้กล่าวถึงศาสนาและความเชื่อของชาวเลไว้ว่า แต่ก่อนนั้นชาวเลเป็นกลุ่มชนที่ไม่มีศาสนาเพราะใช้ชีวิต เร่ร่อนรวมกันเป็นกลุ่มตามหมู่เกาะต่าง ๆ ในทะเล อารยธรรมและอิทธิพลของศาสนาแผ่ไปไม่ถึง จึงมีความยึดถือและเชื่อมั่นในไสยศาสตร์อย่างฝังแน่น แต่ในปัจจุบันนี้ชาวเลได้ขึ้นมาตั้งหลักแหล่งอยู่ตามชายหาดต่าง ๆ มีการติดต่อกับคนพื้นเมืองมากขึ้น ชาวเลจึงหันมานับถือศาสนาพุทธและศาสนาอื่น ๆ

สำหรับ เหตุผลในการนับถือศาสนาแต่ละศาสนานั้น ผลการวิจัยพบว่าชาวเลนับถือศาสนาพุทธตามคนที่อยู่ในชุมชนใกล้เคียง นับถือศาสนาคริสต์เพราะได้รับสวัสดิการต่าง ๆ และนับถือศาสนาอิสลามตามบรรพบุรุษ โดยที่ชาวเลแต่ละคนไม่ได้เคร่งครัดหรือปฏิบัติตามคำสั่งสอนของแต่ละศาสนามากนักแต่จะอย่างไรก็ตามแม้ผลจากการยอมรับนับถือศาสนาและความเชื่อต่าง ๆ ทำให้ชาวเล เป็นคนไม่มีเหตุผลนักแต่ก็ได้ทำให้ความเป็นอยู่ของชาวเลดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านจิตใจ ทั้งนี้เพราะศาสนาและความเชื่อ เป็นสิ่งที่บอกถึงความ เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชน เป็นเครื่องจรรโลงสังคมและ เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางใจว่าเป็นพวกเดียวกัน ซึ่งช่วยลดปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ได้ดังที่ สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ และวิภา มนูญิจู ได้กล่าวว่าศาสนา เป็นสิ่งที่บ่งบอกคุณภาพด้านจิตใจ ทั้งนี้เพราะศาสนาทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการทางจิตใจที่ล้ำลึก ช่วยให้บุคคลคลายความทุกข์พบความสุข มีอารมณ์ผ่องแผ้ว มีคุณธรรม สามารถควบคุมความต้องการและการตอบสนองความต้องการให้อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม และช่วยสร้างความสัมพันธ์ในระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวเล เช่น ประเพณีการเกิด การแต่งงาน การตาย การทำน้ามนต์ และงานบุญวันสารทนั้นผลการวิจัยพบว่าประเพณีบางส่วนเป็นไปตาม

¹ ประเทือง เครือหงส์, ชาวน้ำ ชาวทะเลในเมืองไทย; หน้า 116-122.

ประเพณีดั้งเดิมและบางส่วนได้รับเอาประเพณีจากภายนอกเข้าไปใช้ปะปนกัน ดังที่ ธนา วสวนนท์¹ ได้ให้ความเห็นว่า ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวเลคงยังอยู่ในหมู่ชาวเลอีกนาน ทั้งนี้เพราะประเพณีเหล่านี้สืบทอดจากบรรพบุรุษมาหลายชั่วคนแล้ว และประทีป ชุมพล² และประทุม ชุ่มเพ็งพันธ์³ ได้อธิบายไว้ว่าแม่ชาวเล เป็นกลุ่มชนที่มีขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นของตนเอง แต่ในปัจจุบันนี้ประเพณีวัฒนธรรมบางส่วนได้ถูกกลืนจากประเทศที่ชาวเลอาศัยอยู่

จากการพิจารณาถึงสภาพความเป็นอยู่ทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและ วัฒนธรรมตามที่กล่าวมา จะเห็นว่าชาวเล เริ่มรับเอาวัฒนธรรมประเพณีไทยไปใช้ปนกับวัฒนธรรม ประเพณีชาวเลมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชาวเลต้องมามีความสัมพันธ์กับคนไทยหรือคนพื้นเมือง ในหลาย ๆ ด้าน ทำให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนหรือยอมรับทางวัฒนธรรมประเพณีได้อย่างสะดวกและ รวดเร็ว ซึ่งปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและยอมรับนั้นได้แก่การสลายตัวของวัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิมพร้อม ๆ กับการแพร่กระจายของวัฒนธรรมประเพณีสมัยใหม่ โดยมีการขยายตัว ทางด้านบริการสื่อสารมวลชนและการขนส่งเป็นต้นมา โดยเฉพาะในด้านสื่อสารมวลชน ซึ่งถึงแม้ว่าชาวเล ส่วนใหญ่จะเขียนหนังสือไม่ได้ อ่านหนังสือไม่ออก แต่ชาวเลก็สามารถฟังและพูดติดต่อกับบุคคล ภายนอกได้ ดังนั้นการที่ชาวเลมีวิทยุฟัง มีโทรทัศน์ดู และมีการคมนาคมที่สามารถติดต่อกับสังคม ภายนอกได้อย่างสะดวกก็ทำให้ชาวเลได้มีโอกาสรับวัฒนธรรมประเพณีสมัยใหม่ เข้ามาผสมกับ วัฒนธรรมประเพณีเดิมได้มากขึ้น ดังที่ อุทุมพร จามรมาน⁴ ได้กล่าวไว้ว่า การฟังวิทยุและดู โทรทัศน์ถือได้ว่าเป็นการ เรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีที่อยู่ในชุมชนเดียวกันให้เกิดความเข้าใจ

¹ ธนา วสวนนท์. "แนวทางในการจัดสวัสดิการให้แก่ชนกลุ่มน้อยในจังหวัดภาคใต้ : จาตรณศึกษาเรื่องของชาวเลในจังหวัดภูเก็ตและพังงา," หน้า 32.

² ประทีป ชุมพล. "ชาวเล : ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับสังคม ชีวิต และการศึกษา," หน้า 25.

³ ประทีป ชุมพล. "ชาวเล : ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับสังคม ชีวิตและการศึกษา," หน้า 25.

⁴ อุทุมพร จามรมาน. รายงานการวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของคนกรุงเทพมหานคร, หน้า 149.

ซึ่งกันและกัน และสามารถปฏิบัติสิ่งหลัก ๆ รวมกันได้ และตั้งผลการวิจัยของ อร กิ่งแก้ว¹ ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับสิ่งใหม่ของชาวเลและพบว่า การติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอก เป็นปัจจัยสำคัญในการยอมรับสิ่งใหม่ของชาวเลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ผู้ที่มีการติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอกมากก็มีแนวโน้มที่จะยอมรับสิ่งใหม่ ๆ ได้มากกว่าผู้ที่มีโอกาสติดต่อกับบุคคลภายนอกน้อย

อย่างไรก็ดีจะเห็นได้ว่าทั้งศาสนา ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ทั้งเก่าและใหม่ล้วนทำหน้าที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชนที่ใช้เป็นรากฐานในการสร้างความสามัคคี ความสนุกสนานเพลิดเพลิน การมีส่วนร่วมที่ก่อให้เกิดศักดิ์ศรี เกิดความภูมิใจ และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคมที่สามารถนำมาเป็นดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตได้² นอกจากนี้ศาสนา ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณีที่ถึงแม้ว่าในกลุ่มชนหนึ่ง ๆ จะมีต่างกัน แต่สิ่งเหล่านี้ก็ล้วนเป็นตัวแปรสำคัญต่อคุณภาพชีวิตของประชากร³ ทั้งนี้ เพราะเราใช้เป็นแนวทางให้คนในชุมชนนั้น ๆ ได้ประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ดีงาม และมีคุณธรรมตรงตามมาตรฐานต่าง ๆ ของสังคม อีกทั้งยังใช้เป็นตัวกำหนดความศรัทธาและความเชื่อถือให้บุคคลเห็นว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ พร้อมทั้งใช้เป็นตัวกำหนดความรับผิดชอบและแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีอีกด้วย

¹ อร กิ่งแก้ว, "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับสิ่งใหม่ของชาวเล เกาะสิเหร่ อำเภอมือเมือง จังหวัดภูเก็ต," หน้า 52-54.

² Sharon Wallace, "Identification of Quality of Life Indicators for use in Family Planning Programs in Developing Countries," P. 14.

³ สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูล, "คติชนด้านความเชื่อถิ่นภูเก็ต : วัฒนธรรมที่ส่งผลอย่างลึกซึ้งและท้าทาย" ใน รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์ถลาง (กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์, 2528), หน้า 236.

11.5. สภาพความเป็นอยู่ทางด้านสุขภาพอนามัยและการรักษาพยาบาล

11.5.1 แหล่งน้ำสำหรับการบริโภค ผลการวิจัยพบว่าชาวเลทุกครอบครัวได้น้ำสำหรับการบริโภคจากบ่อน้ำสาธารณะในหมู่บ้าน ซึ่งมีทั้งหมด 4 บ่อ น้ำในบ่อมีลักษณะใสสะอาด ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น และมีปริมาณเพียงพอสำหรับให้ครอบครัวชาวเลได้ใช้ตลอดทั้งปี ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ชาวเลไม่นิยมกรองหรือคั้นน้ำก่อนใช้ดื่ม อีกทั้งไม่นิยมกักตุนน้ำไว้ใช้อีกด้วย ดังนั้นจากข้อค้นพบดังกล่าวจะเห็นได้ว่าชาวเลไม่มีปัญหาเรื่องแหล่งน้ำสำหรับการบริโภค แต่กลับมีน้ำดื่ม น้ำใช้ที่สะอาดและมีปริมาณเพียงพอกับความต้องการของทุกคน ซึ่งลักษณะเช่นนี้นับเป็นพื้นฐานที่ก่อให้เกิดการมีสุขอนามัยที่ดี อันเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิต ดังที่ R.C. Sharma¹ นิพนธ์ คันธเสวี² และอุทุมพร จามรมาน³ ได้อธิบายไว้ว่า ปริมาณและคุณภาพของน้ำดื่ม น้ำใช้เป็นองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตทางด้านสุขภาพอนามัยทางกาย

11.5.2 การมีและการใช้ส้วม ผลการวิจัยพบว่าในหมู่บ้านชาวเล ไม่มีส้วมสาธารณะ และไม่มีชาวเลครอบครัวใดมีส้วมใช้ภายในบ้านเลย เมื่อชาวเลต้องการถ่ายอุจจาระหรือปัสสาวะ ต้องไปถ่ายที่ป่าละเมาะใกล้หมู่บ้านหรือถ่ายตามชายหาด การกระทำเช่นนี้ชาวเลบางคนเห็นว่า เป็นเรื่องธรรมดา เพราะทำมาจนเคยชินประกอบกับชาวเลส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ขาดการศึกษาและไม่สนใจในการรักษาความสะอาดของหมู่บ้าน จึงมองข้ามความสำคัญและความจำเป็นของการใช้ส้วมไป อีกทั้งธรรมชาติได้ช่วยชาวเลไว้ประการหนึ่งคือเนื่องจากชาวเลอาศัยอยู่ในบริเวณชายหาดซึ่งมีลมพัดแรง มีแสงแดดกล้าและมีอากาศบริสุทธิ์ ซึ่งลักษณะทางธรรมชาติเช่นนี้ช่วยแก้ปัญหาความสะอาดให้ชาวเลได้เฉพาะในบางวันเท่านั้น ทั้งนี้เพราะสภาพลมฟ้าอากาศที่จังหวัดภูเก็ตนั้นแปรปรวนอยู่ตลอดเวลาและมีฝนตกเป็นประจำ ดังนั้นในวันที่ฝนตกไม่มีแดด

¹R.C. Sharma, "Population and Socio-economic Development"

In Population Trends, resources and environment : Hand book on population education, p. 109-131.

²นิพนธ์ คันธเสวี, "คุณภาพชีวิตสำหรับสังคมไทย" ใน รายงานการสัมมนาระดับชาติ เรื่องภาวะสังคมไทย, หน้า 237.

³อุทุมพร จามรมาน, คุณภาพชีวิตของคนกรุงเทพมหานคร, หน้า 5.

และคลื่นลมสงบ สภาพของหมู่บ้านและชายหาดจึงสกปรก ทำให้เกิดแหล่งเพาะเชื้อโรค และส่งกลิ่นเหม็น เพราะความเน่าเสียของอุจจาระซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการหายใจและอารมณ์ของบุคคล และโดยเฉพาทำให้เสียภาพพจน์และเกิดการรังเกียจจากบุคคลภายนอก ดังนั้นผลการวิจัยที่พบว่า ชาวเลส่วนใหญ่¹ ต้องการให้ส้วมนั้นนับเป็นการริเริ่มที่ดี เพราะจะทำให้สภาพชุมชนสะอาด มีอากาศบริสุทธิ์ และไม่มีแหล่งเพาะเชื้อโรค ซึ่งนับเป็นสภาพของที่อยู่อาศัยที่ถูกหลักสุขอนามัย และทำให้มีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น แต่ในขณะที่เดียวกันชาวเลก็มีข้อจำกัดในเรื่องการปลูกสร้างสิ่งต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันชาวเลอาศัยอยู่ในที่ดินของเอกชน การจะปลูกสร้างอะไรก็ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของที่ดินก่อน และจากการวิจัยพบว่าเท่าที่ผ่านมา เจ้าของที่ดินไม่อนุญาตให้ชาวเลสร้างส้วม โดยให้เหตุผลว่าชาวเลใช้ส้วมไม่เป็น เพราะไม่มีความรู้ ดังนั้นจากกรณีเช่นนี้จึงน่าจะมีการทำความเข้าใจกันระหว่างเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เจ้าของที่ดินและชาวเล ทั้งนี้โดยเริ่มจากการให้เจ้าของที่ดินและชาวเลโดยเฉพาะคนที่ยังมีความคิดอยู่ว่านั่งส้วมแล้วถ่ายไม่ออกนั้นให้ได้รับความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการใช้ส้วมอย่างแท้จริงว่าช่วยรักษาความสะอาด ความน่าอยู่ให้แก่ตัวเอง และหมู่บ้าน พร้อมทั้งมีการอนุญาตให้สร้างส้วมได้และแนะนำวิธีการใช้ที่ถูกต้อง ซึ่งในการนี้จำเป็นต้องอาศัยเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจให้ทุกฝ่ายเห็นคล้อยตาม ซึ่งในครั้งแรก ๆ อาจต้องใช้เวลาและต้องทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป แต่ผลที่ตามมาคือทำให้ความเป็นอยู่ของชาวเลมีมาตรฐาน การดำรงชีวิตที่ดีขึ้น และเป็นไปตามโครงการรณรงค์คุณภาพชีวิตของประชาชนในชาติ (พ.ศ.2528-2530) ที่มีวัตถุประสงค์ข้อหนึ่งคือให้ประชาชนในครอบครัวมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยมีเครื่องชีวิตคือให้ครอบครัวมีส้วมที่ถูกหลักสุขาภิบาลหรือส้วมราดน้ำใช้

1. 5.3 การกำจัดน้ำเสียและขยะมูลฝอย ผลการวิจัยพบว่าชาวเลไม่มีปัญหาเรื่อง การกำจัดน้ำเสีย ทั้งนี้เพราะปลูกบ้านอยู่บนพื้นทราย ซึ่งมีคุณสมบัติดูดซับน้ำได้ดี ส่วนในเรื่องการ

¹ จากตารางที่ 15

² สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, เอกสารประกอบการชี้แจงโครงการรณรงค์คุณภาพชีวิตของประชาชนในชาติ (พ.ศ.2528-2530), หน้า 56.

กำจัดขยะมูลฝอยนั้น ปรากฏว่าชาวเลนิยมทิ้งขยะไว้เกลื่อนตามบริเวณใต้ถุนบ้านและบริเวณโคน ต้นมะพร้าวภายในหมู่บ้าน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เห็นสภาพบริเวณบ้านของชาวเลสกปรกและไม่น่าอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับที่ ธนา วสวนนท์¹ ได้กล่าวไว้ว่า บริเวณที่อยู่อาศัยของชาวเลขาดความสะอาด เพราะไม่มีที่ทิ้งขยะ และสอดคล้องกับที่ สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ และนิภา มนูญจิ² ได้อธิบาย ไว้ว่า การทิ้งขยะไม่เป็นที่ของบุคคล ย่อมมีผลทำให้สิ่งแวดล้อมและที่อยู่อาศัยสกปรก เป็นแหล่ง เพาะพันธุ์สัตว์และแมลงนำโรค ดังนั้นชาวเลจึงควรได้ตระหนักถึงการทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ให้ถูกต้อง เหมาะสมตามหลักสุขาภิบาล กล่าวคือ ขยะต่าง ๆ ควรได้เก็บรวบรวมใส่ถังขยะเพื่อ เททิ้งหรือกำจัดโดยวิธีเผาหรือฝัง ทั้งนี้เพราะถ้าปล่อยให้สภาพการเป็น เช่นนี้ย่อมก็เท่ากับบอกให้ ผู้ที่มาท่องเที่ยวหรือมาติดต่อกับคนในหมู่บ้านว่าหมู่บ้านนี้มีการอนามัยและการสุขาภิบาลไม่ดี อันนำ ความเสื่อมโทรมมาสู่สุขภาพกายและสุขภาพจิต นอกจากนี้การกำจัดน้ำโสโครกและขยะมูลฝอยนั้น นับเป็น เครื่องชี้ภาวะสังคมที่บ่งบอกถึงควมมีคุณภาพชีวิตขั้นมูลฐานของครอบครัว³ ได้อีกด้วย

1.5.4 การออกกำลังกายและการพักผ่อน ผลการวิจัยพบว่าการออกกำลังกายของ ชาวเลนั้นส่วนใหญ่เป็นไปในรูปของการทำงานซึ่งต้องใช้แรงกายอยู่ตลอดเวลา เช่น ว่ายน้ำ แบกของ ส่วนในด้านการพักผ่อนนั้นพบว่านอกจากการพักผ่อนหลับนอนในตอนกลางคืนแล้ว ใน ตอนกลางวันชาวเลนิยมพักผ่อนโดยการนั่งพูดคุยกันริมทะเล ดูโทรทัศน์ และเล่นไพ่ จากข้อค้นพบ ดังกล่าวจะ เห็นได้ว่าการพักผ่อนโดยการนั่งพูดคุยกันริมทะเลและดูโทรทัศน์นั้นนับ เป็นการพักผ่อน ที่ถูกต้องและก่อให้เกิดผลดี กล่าวคือนอกจากจะได้รับความเพลิดเพลินและก่อให้เกิดความสัมพันธ์ อันดีในชุมชนแล้ว ยังอาจเป็นแนวทางให้ชาวเลได้รับทราบหรือพบเห็นสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ซึ่ง สามารถนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นได้ ส่วนการพักผ่อนโดยการเล่นไพ่

¹ ธนา วสวนนท์, "แนวทางในการจัดสวัสดิการให้แก่ชนกลุ่มน้อยในจังหวัดภาคใต้ : จากกรณีศึกษา เรื่องของชาวเลในจังหวัดภูเก็ตและพังงา," หน้า 32.

² สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ และนิภา มนูญจิ, ประชากรกับคุณภาพชีวิต, หน้า 84.

³ นิพนธ์ คันธเสวี, "คุณภาพชีวิตสำหรับสังคมไทย" ใน รายงานการสัมมนาในระดับชาติ เรื่องภาวะสังคมไทย, หน้า 244.

นั่นถึงแม้จะก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน แต่จากสภาพความเป็นจริงแล้วการเล่นไฟท์คือการพนันที่ก่อให้เกิดการสูญเสียทรัพย์สินเงินทอง และเป็นบ่อเกิดของการทำลายคุณภาพชีวิตขั้นมูลฐานอีกด้วย¹ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเยาวชนชาวเลที่จะเติบโตต่อไปในวันข้างหน้าอาจมีค่านิยมผิด ๆ ติดตัวไป โดยที่หารู้ไม่ว่าสิ่งที่ขับเคลื่อนคุณภาพชีวิตด้านอารมณ์ก็คือการพักผ่อนหย่อนใจที่มีคุณภาพ² เท่านั้น

1.5.5 การบริโภคอาหาร ผลการวิจัยพบว่าชาวเลมีอาหารบริโภคอย่างอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะอาหารประเภทโปรตีนจากทะเล ซึ่งสามารถหามาได้โดยง่ายและสะดวก อาหารเหล่านี้จัดเป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโปรตีนสูง ดังนั้นจึงทำให้ชาวเลมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงอยู่เสมอ ส่วนอาหารประเภทอื่นเช่น ผัก และผลไม้ นั้น แม้จะสามารถหาซื้อได้โดยทั่วไปแต่ชาวเลก็ไม่นิยมรับประทานกัน ด้วยเหตุนี้จึงสังเกตพบว่าแม้ชาวเลจะมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงเพราะรับประทานอาหารที่มีโปรตีนสูง³ แต่ในขณะที่เดียวกันชาวเลก็มีสิ่วพรรณที่แห้งและหยาดกร้าน เนื่องจากไม่ได้รับประทานอาหารพวกผักและผลไม้ ประกอบกับการทำงานที่ต้องอดแดดถูกลมอยู่ในทะเลตลอดเวลา จึงยิ่งทำให้ชาวเลไม่มีภูมิต้านทานในด้านนี้มากยิ่งขึ้น

ดังนั้นจากผลการวิจัยที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการแนะนำให้ชาวเลบริโภคอาหารให้ครบทุกชนิดโดยไม่เน้นอย่างใดอย่างหนึ่งนั้น ย่อมทำให้สุขภาพสมบูรณ์เพิ่มมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะอาหารทุกชนิดมีความจำเป็นอย่างมากต่อสุขภาพของบุคคลทุกวัย แม้ปริมาณของสารอาหารแต่ละชนิดที่บุคคลแต่ละวัยต้องการจะแตกต่างกัน แต่สารอาหารแต่ละชนิดก็ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน จึงจะเกิดผลดีต่อร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาของบุคคล

ส่วนในเรื่องวิธีการรับประทานอาหารนั้น ผลการวิจัยพบว่าชาวเลส่วนใหญ่โดยเฉพาะในวัยเด็กนั้นยังมีวิธีการรับประทานอาหารด้วยมือที่ดำและสกปรก ในขณะที่ผู้ใหญ่ชาวเล

¹นิพนธ์ คันธเสวี, "คุณภาพชีวิตสำหรับสังคมไทย" ในรายงานการสัมมนาระดับชาติ เรื่องภาวะสังคมไทย, หน้า 245.

²สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ และนิภา มนูญิจ, ประชากรกับคุณภาพชีวิต, หน้า 107.

³สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ และนิภา มนูญิจ, ประชากรกับคุณภาพชีวิต, หน้า 87.

บางคนรับประทานอาหารด้วยช้อน จากกรณีเช่นนี้จะเห็นได้ว่าอาจเป็นเพราะผู้ใหญ่ชาวเลมีความสนใจเกี่ยวกับการเป็นอยู่ของบุตรหลานน้อย โอกาสที่เด็ก ๆ ชาวเลจะเกิดโรคภัยไข้เจ็บอันเนื่องมาจากวิธีการรับประทานอาหาร เช่น โรคทางเดินอาหาร และโรคพยาธิย้อมมีมาก ประกอบกับอาหารที่เด็ก ๆ รับประทานในแต่ละมื้อนั้นมีสารอาหารไม่ครบทุกชนิด ดังนั้นโอกาสที่เด็ก ๆ ชาวเลจะกลายเป็นคนไข้โรค สติปัญญาทึบ พิการทางกาย ไม่มีภูมิคุ้มกันโรค ไร้สมรรถภาพในการทำงาน และอายุสั้นจึงมีมาก ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันลักษณะดังกล่าวที่อาจเกิดขึ้น ผู้ใหญ่ชาวเลโดยเฉพาะผู้ใหญ่เป็นมารดาจึงควรได้รับการแนะนำให้สนใจและฝึกบุตรให้ได้รับประทานอาหารที่ถูกต้องทั้งทางด้านวิธีการและปริมาณของสารอาหาร ทั้งนี้เพื่อจะนำไปสู่การมีสุขนิสัยในการบริโภคที่ถูกต้อง และช่วยแก้ปัญหาทางด้านโรคภัยไข้เจ็บและความพิการอันนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไปในอนาคต

1,5.6 โรคภัยไข้เจ็บ ผลการวิจัยพบว่าชาวเลส่วนใหญ่เป็นโรคผิวหนัง (เกลื้อน) โรคท้องร่วง โรคพยาธิ หูอักเสบ คางทูม โรคพิษสุราเรื้อรัง ปวดหัวและเป็นไข้ ซึ่งถ้าพิจารณาถึงโรคเหล่านี้แล้วจะเห็นว่าไม่ร้ายแรงจนยากแก่การรักษา แต่อย่างไรก็ตามการเจ็บไข้ได้ป่วยเหล่านี้ก็น่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นไปได้ไม่ดีเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะการเจ็บป่วยด้วยโรคต่าง ๆ ของบุคคลจะสะท้อนให้เห็นถึงสุขภาพของเจ้าของ ดังที่ สุชาติ โสมประยูร ได้กล่าวไว้ว่า สุขภาพเป็นส่วนหนึ่งของความสุขหรือ เป็นรากฐานอันสำคัญยิ่งของชีวิตที่มีคุณภาพ¹

ส่วนทางด้านการรักษาพยาบาล ผลการวิจัยพบว่าเมื่อชาวเลเจ็บไข้ได้ป่วย ชาวเลส่วนใหญ่จะซื้อยามารับประทานเอง² ซึ่งทั้งนี้อาจเพราะเป็นอาการเจ็บป่วยเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ปวดหัว เป็นไข้ ส่วนจำนวนรองลงมานิยมไปรับบริการจากสถานอนามัย และจากการวิจัยพบว่าชาวเลมีแนวโน้มที่จะรับบริการจากสถานอนามัยเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชาวเลเห็นความสำคัญของการรักษาโรคภัยไข้เจ็บจากแพทย์แผนปัจจุบัน ประกอบกับสถานอนามัยอยู่ใกล้และรักษาโดยไม่ได้คิดมูลค่าแต่เพียงอย่างเดียวอีกทั้งยังให้การเอาใจใส่เป็นอย่างดีจึงทำให้ชาวเลหันไปนิยม

¹ สุชาติ โสมประยูร, "สุขศึกษาทั้ง 3 รูปแบบเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต" เอกสารประกอบการประชุมวิชาการเรื่องการศึกษากับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 9 กรกฎาคม 2526, หน้า 11.

² จากตารางที่ 16.

ใช้บริการมากขึ้น และในขณะที่เดียวกันก็ยังมีชาวเลอีกกลุ่มหนึ่งที่คงยังมีความเชื่ออยู่กับหมอไสยศาสตร์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เป็นวิธีการรักษามาแต่โบราณ และ เห็นว่าในปัจจุบันนี้ยังคงใช้ได้ผลอยู่จึงยังคงมีความเชื่อและศรัทธาต่อไป

๒.๕.๗ การเลี้ยงดูบุตร ผลการวิจัยพบว่าชาวเลส่วนใหญ่ไม่มีบุตรที่เสียชีวิตเลย ทั้ง ๆ ที่เด็กชาวเลมักถูกเลี้ยงอย่างปล่อยปละละเลย ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นเพราะครอบครัวชาวเลแต่ละครอบครัวได้ฝึกให้เด็กได้ต่อสู้และกินอยู่ตามธรรมชาติตั้งแต่เล็ก ๆ จึงเกิดความเคยชินและเกิดภูมิคุ้มกันในตัวเอง โดยเฉพาะทางด้านร่างกายนั้นจะเห็นได้อย่างเด่นชัดว่า เด็ก ๆ ชาวเลมีความแข็งแรงมากกว่าเด็กพื้นเมืองที่อยู่ในวัยเดียวกัน แต่จะอย่างไรก็ตามการเลี้ยงดูบุตรของชาวเลในลักษณะปล่อยปละละเลยนี้น่าจะมีผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนในโรงเรียนของเด็กชาวเลเป็นอย่างมาก ดังเห็นได้จากการที่พ่อแม่ชาวเลไม่นิยมหรือไม่สนับสนุนส่งเสริมให้บุตรหลานเข้ารับการศึกษานในโรงเรียน ทำให้เด็ก ๆ ชาวเลขาดความรู้เกี่ยวกับขนานนามพื้นฐานที่สามารถนำมาปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีได้

ส่วนในเรื่องการพาเด็กหลังคลอดไปรับการฉีดวัคซีน เพื่อป้องกันโรคต่าง ๆ นั้น ผลการวิจัยพบว่าชาวเลส่วนใหญ่จะพาเด็กหลังคลอดไปฉีดวัคซีนเพียงบางชนิดเท่านั้น ส่วนรองลงมาคือไม่เคยนำเด็ก ๆ ไปฉีดวัคซีนเลย ซึ่งจากกรณีเช่นนี้จะเห็นได้ว่าพ่อแม่ของเด็ก ๆ ชาวเลไม่ทราบหรือไม่เข้าใจอย่างแท้จริงว่าการไม่พาบุตรไปฉีดวัคซีนชนิดต่าง ๆ ตามกำหนดนั้นเป็นการไม่ปลอดภัยสำหรับเด็ก ประกอบกับเหตุผลอื่น ๆ เช่นการยุ่งอยู่กับการประกอบอาชีพและการล้มวันนัด จึงอาจเป็นสาเหตุที่อาจทำให้เด็ก ๆ ชาวเลป่วยเป็นโรคต่าง ๆ ที่ส่งผลถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ในภายหลัง

ดังนั้นการที่ชาวเลเลี้ยงดูบุตรอย่างปล่อยปละละเลยหรือไม่พาบุตรหลานไปฉีดวัคซีนชนิดต่าง ๆ ตามกำหนด จึงเป็นเรื่องที่น่าจะได้รับการแก้ไขและให้คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่อย่างจริงจัง แม้จะต้องใช้เวลาในการเปลี่ยนทัศนคติเขาให้ได้ ทั้งนี้เพราะ เรื่องการชี้แนะให้เห็นความสำคัญของการรับภูมิคุ้มกันโรค หรือการเลี้ยงดูบุตรอย่างถูกต้องเหมาะสมล้วนเป็น เรื่องที่ทำให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม เพราะจะช่วยให้ทุกคนมีสุขภาพดี ทำให้สามารถประหยัดเงินด้านการรักษาพยาบาลไปใช้ในทางอื่นที่เกิดประโยชน์และสำคัญได้มากขึ้น และประการสำคัญคือทำให้ชาวเลทุกคนมีโอกาสพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ดีขึ้น

5.8 การใช้บริการวางแผนครอบครัว ผลการวิจัยพบว่าชาวเลส่วนใหญ่เคยใช้บริการวางแผนครอบครัว และหลายคนเดี่ยวยังคงใช้อยู่ วิธีการวางแผนครอบครัวที่ชาวเลนิยมกันมากที่สุดคือการให้ผู้หญิงรับประทานยา ส่วนผู้หญิงชาวเลอีกจำนวนหนึ่งนั้นไม่นิยมใช้ทั้ง ๆ ที่ทราบวิธีการทั้งนี้ เพราะถือว่าเป็นยาป จากกรณีเช่นนี้จะเห็นได้ว่าชาวเลบางคนยังมีความเชื่อผิด ๆ เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว ดังนั้นจึงควรได้รับการแนะนำถึงวิธีการและความเข้าใจให้ถูกต้อง พร้อมทั้งชี้แนะให้เห็นผลของการไม่ยอมคุมกำเนิดในประเด็นที่ว่า การมีบุตรที่มีจำนวนมากเกินไปนั้นย่อมนำมาซึ่งความขาดแคลนเกือบทุกสิ่งทุกอย่างในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะในเรื่องความจำเป็นพื้นฐาน เช่น อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย เพราะถ้ามีบุตรมากก็จำเป็นต้องใช้จ่ายเงินเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของบุตรมากขึ้น และในเมื่อปัจจุบันนี้ชาวเลมีฐานะยากจนอยู่แล้ว จึงทำให้การเลี้ยงดูบุตรเป็นไปอย่างขาดแคลนมากยิ่งขึ้นไปอีก ผลที่เห็นได้อย่างเด่นชัดก็คือการเกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาการเลี้ยงดูอบรมบุตร ปัญหาการศึกษา รายได้และที่อยู่อาศัย ซึ่งทั้งหมดล้วนก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทั้งสุขภาพทางกายและทางจิตใจ ซึ่งส่งผลให้ยากต่อการพัฒนาความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น

อย่างไรก็ตามปรากฏว่าผลการวิจัยทางด้านสภาพความเป็นอยู่ทางด้านสุขภาพ อนามัย และการรักษาพยาบาลของชาวเลนั้นควรได้มีการพิจารณาเป็นภาพรวม โดยเฉพาะในเรื่องของการไม่รักษาความสะอาดของแต่ละบุคคลและของหมู่บ้าน การไม่ใช้ส้วม การบริโภคอาหารที่ไม่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ การเจ็บป่วยด้วยโรคต่าง ๆ การเลี้ยงดูบุตร และการคุมกำเนิด ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นตัวแปรที่ก่อให้เกิดความเจ็บป่วยทั้งทางกายและทางใจ และจัดเป็นพฤติกรรมอนามัยที่ไม่เหมาะสม ซึ่งทั้งนี้อาจมาจากสาเหตุต่าง ๆ ที่พอสรุปได้ดังนี้คือ

1. ความไม่รู้ กล่าวคือ เนื่องจากชาวเลส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อยและไม่รู้หนังสือ ดังนั้นจึงไม่รู้ว่าจะอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการเจ็บป่วยหรือมีสุขภาพเสื่อมโทรมลง ไม่รู้ว่าจะต้องปฏิบัติตนเกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคอย่างไร จึงจะทำให้ตนเองและผู้อื่นปลอดภัย ไม่เกิดปัญหาความเจ็บป่วย และไม่รู้ว่เมื่อตนและคนในครอบครัวเจ็บป่วยแล้วควรได้ปฏิบัติตนอย่างไร จึงจะหายป่วยได้เร็วขึ้นและไม่แพร่เชื้อโรคไปสู่บุคคลอื่น หากแต่การปฏิบัติของชาวเลเป็นไปตามความรู้สึกและค่านิยมที่ได้รับสั่งสมมาจากวัฒนธรรมดั้งเดิม ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่มีทั้งสร้างปัญหา

และแก้ปัญหา นอกจากนี้การไม่มีโอกาสเข้าเรียนตามเกณฑ์ภาคบังคับ ทำให้ชาวเลขาดโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาทางสติปัญญาและพฤติกรรมอนามัยมาตั้งแต่เด็ก ดังนั้นเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่จึงไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสุขภาพและชีวิตความเป็นอยู่ที่เหมาะสม และไม่สามารถอบรมบุตรธิดาให้มีพฤติกรรมอนามัยที่เหมาะสมได้ และถึงแม้จะมีบางกลุ่ม เช่น เจ้าหน้าที่อนามัย ครู และผู้เผยแพร่ศาสนาได้พยายามประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับการป้องกันรักษาและส่งเสริมสุขภาพทางสิ่งแวดล้อมแทบทุกแขนงแล้วก็ตาม แต่การรับรู้ความเข้าใจของชาวเลย่อมด้อยกว่ากลุ่มคนที่มีการศึกษาเป็นพื้นฐานอยู่บ้างอย่างแน่นอน

2. การรู้แต่ไม่ปฏิบัติ กล่าวคือชาวเลบางคนมีความรู้เกี่ยวกับการบำรุงรักษาและป้องกันสุขภาพแต่ไม่สามารถปฏิบัติได้ เพราะการปฏิบัตินั้นขัดกับลักษณะนิสัย ศาสนา และความเชื่อ เช่น การถ่ายตามชายป่าหรือชายหาด การคุมกำเนิด การรักษาโรคภัยไข้เจ็บกับหมอทางไสยศาสตร์ หรือรู้แล้วแต่ปฏิบัติไม่ได้ เพราะขาดเงิน เช่นการขาดเงินสำหรับซื้อยาสิฟินและแพร่งสิฟิน ขาดเงินสร้างส้วม นอกจากนี้อาจเป็นเพราะรู้แล้วแต่ไม่สามารถปฏิบัติได้เพราะอิทธิพลกลุ่ม คือปฏิบัติไปตามเพื่อนฝูงทั้ง ๆ ที่รู้ว่า เป็นสิ่งไม่ดี ไม่ควรทำ เช่นการทิ้งขยะไม่เป็นที่ การติดยาเสพติด เช่นกัญชา สุราและการเล่นไฟ

3. การปฏิบัติแต่ไม่สม่ำเสมอ ทั้งนี้เพราะชาวเลบางส่วนไม่สามารถสนใจตนเองได้ จึงกลับมาปฏิบัติตนตามความรู้สึกและค่านิยมดั้งเดิม ทำให้เป็นคนหันกลับไปมีพฤติกรรม การปฏิบัติตนที่ก่อให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพและชีวิตของคนใหม่ การปฏิบัติกลับไปกลับมา เช่นนี้มีผลทำให้สุขภาพของบุคคลเสื่อมโทรมลงไปทีละน้อย เพราะการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกายมีอายุการทำงานเช่นเดียวกับเครื่องจักรกลต่าง ๆ เพียงแต่อวัยวะของร่างกายที่สูญเสียไปแล้วจะไม่มีอะไหล่มาเปลี่ยนเหมือนเครื่องจักรกลเท่านั้นเอง การปฏิบัติดังกล่าว เช่นการรักษาความสะอาดของพื้นที่ไม่สม่ำเสมอ ก่อให้เกิดพิษแล้วต้องถอนทิ้งไปในที่สุด

ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันและการแก้ไขปัญหาดังกล่าว การศึกษาจึงควรมีส่วนร่วมในการให้บุคคลได้แก้ไขปัญหาด้านสุขภาพให้กับตัวเอง ครอบครัว และสังคม เช่นการรู้จักรักษาความสะอาดส่วนบุคคล เช่น ร่างกาย เสื้อผ้า เครื่องหลับนอน การรู้ว่ารับประทานอาหารที่ดีและมีคุณค่าครบตามความต้องการของร่างกาย การรู้จักออกกำลังกาย การรู้จักรักษาความสะอาดของบ้านเรือน

และสิ่งแวดล้อมในบริเวณที่อยู่อาศัย การไม่สูบบุหรี่หรือดื่มสุรา สูบกัญชา หรือยาเสพติดอื่น ๆ หรือการไม่เล่นการพนัน พฤติกรรมดังกล่าวเหล่านี้ล้วนเป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดการป้องกันโรค และส่งเสริมสุขภาพของผู้ปฏิบัติทั้งสิ้น การปฏิบัติเช่นนี้จะส่งเสริมให้บุคคลที่มีสุขภาพอ่อนแอได้แข็งแรงขึ้น และส่งเสริมให้บุคคลที่มีสุขภาพแข็งแรงอยู่แล้วคงสภาพความสมบูรณ์แข็งแรงนั้นไว้ต่อไปอีก ผลกระทบที่จะเกิดจากการปฏิบัติดังกล่าวจะนำไปสู่สิ่งแวดล้อมที่สะอาด อันเป็นส่วนประกอบสำคัญที่ทำให้บุคคลมีสุขภาพดี และนั่นหมายถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย

1.6. สภาพความเป็นอยู่ทางด้านการศึกษา

1.6.1 การศึกษาแบบธรรมดาศิลัย (Informal Education) ผลการวิจัยพบว่าชาวเล เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน เช่น การประกอบอาชีพ การสร้างที่อยู่อาศัย การประกอบอาหาร ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูด ความประพฤติกโดยทั่วไป และอื่น ๆ จากครอบครัวบรรพบุรุษและเพื่อนบ้าน ทั้งนี้โดยการบอกเล่า เลียนแบบ หรือถ่ายทอดให้เป็นการส่วนตัว การถ่ายทอดจะกระทำกันในวงแคบ ๆ เฉพาะครอบครัวหรือหมู่บ้าน ผู้อาวุโสมักจะเป็นผู้อบรมให้แก่คนรุ่นหลัง ซึ่งยินดีรับปฏิบัติสืบต่อกันมาโดยไม่มีข้อโต้แย้ง ทั้งนี้เพราะชาวเลมิได้เสียไม่ชอบคบค้าสมาคมกับคนแปลกหน้า การเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ จึงมีไม่มากนัก ดังที่ รัตนพันธ์¹ ได้อธิบายไว้ว่า ในเรื่องการอบรมให้สมาชิกเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องในชีวิตประจำวันและสร้างบุคลิกภาพให้แก่สมาชิกชาวเลนั้น เป็นหน้าที่ของหัวหน้าครอบครัวที่ถ่ายทอดให้โดยไม่มีพิธีรีตอง ดังนั้นครอบครัวจึงนับว่าเป็นสถาบันที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กและคนหนุ่มสาวชาวเลเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังสามารถรักษาประเพณีแบบแผนดั้งเดิมไว้ได้ เพราะไม่มีอิทธิพลภายนอกเข้าไปปะปน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการที่สถาบันครอบครัวทำหน้าที่ให้การศึกษาโดยการฝึกอบรมสั่งสอนสมาชิกชาวเลรู้จักดำรงชีวิต รู้จักการประกอบอาชีพ และกฎระเบียบของสังคมนั้นได้ก่อให้เกิดค่านิยม ทักษะ ทักษะ ทักษะ ความรู้ในกิจวัตรประจำวันและสภาพแวดล้อม พอที่จะส่งผลให้ชาวเลมีชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขตามอัธยาศัย

¹ รัตนพันธ์ (นามแฝง) "ชาวน้ำ (ชาวเล) ในประเทศไทย" หน้า 59-60.

1.6.2 การศึกษาในระบบโรงเรียน (Formal Education) ผลการวิจัยพบว่า ในบริเวณใกล้เคียงกับชุมชนชาวเลมีโรงเรียนสำหรับให้การศึกษาในระดับประถมศึกษา 1 โรงเรียนคือโรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ ซึ่งชาวเลสามารถไปเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ได้โดยสะดวก และจากการมีโรงเรียนดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นว่าที่บริเวณหมู่บ้านชาวเลนี้ มีสถานที่ที่เอื้อต่อการให้การศึกษาในโรงเรียน เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ชาวเล แต่เมื่อพิจารณาถึงระดับการศึกษาของชาวเล ผลการวิจัยพบว่าชาวเลส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการการศึกษาในโรงเรียน และรองลงมาคือเข้ารับการการศึกษาในโรงเรียนแต่ไม่จบชั้นประถมศึกษาตอนต้น¹ ผลที่ย่อมตามมาคือ ชาวเลส่วนใหญ่ไม่รู้หนังสือซึ่งนับ เป็นอุปสรรคอย่างมากต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งนี้เพราะนอกจากทำให้ชาวเลเกิดความทุกข์ท้อใจเนื่องจากเกิดความอายและความกังวลแล้ว การไม่รู้หนังสือไทยกลางยังทำให้ชาวเลขาดความรู้พื้นฐานในการแสวงหาความรู้ด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะในสังคมที่มีตัวอักษรเป็นเครื่องมือสื่อสารหรือสังคมที่ประชากรส่วนใหญ่รู้หนังสือนั้น สมาชิกในสังคมย่อมจะสื่อสารกันด้วยภาษาพูดและภาษาเขียน หรือทั้งสองอย่าง ดังนั้นถ้าหากสมาชิกในสังคมขาดเครื่องมืออย่างหนึ่งอย่างใดไป เขาก็ย่อมจะต้องเสียเปรียบผู้อื่นในการแสวงหาความรู้ ข่าวดารข้อมูล ตลอดจนเทคนิควิทยาการต่าง ๆ และถึงแม้ผลที่เกิดขึ้นจะทำให้เขาไม่ถึงกับอดตาย แต่ก็คงไม่สามารถจะปรับปรุงตนเองในด้านต่าง ๆ ได้ดีเท่าเทียมกับผู้รู้หนังสือ² ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการรู้หนังสือนำจะเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยส่งเสริมชีวิตของชาวเลให้ประสบความสำเร็จยิ่งขึ้นในทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้เพราะการรู้หนังสือทำให้เกิดความรู้ความชำนาญเบื้องต้น อันเป็นทางนำไปสู่ความรู้อื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิตของเขา โดยเฉพาะในโลกสมัยใหม่ที่ความรู้ความชำนาญเกิดจากความเจริญก้าวหน้าที่เผยแพร่ในรูปของเอกสารและสิ่งพิมพ์

อย่างไรก็ตามส่วนใหญ่มักมีความกังวลเกี่ยวกับการไม่รู้หนังสือของตัวเอง แต่ในขณะเดียวกัน ผลการวิจัยพบว่าชาวเลส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้บุตรหลานเข้ารับการการศึกษาในโรงเรียน³ ซึ่งถ้าพิจารณา

¹ จากตารางที่ 20

² สุนทร สุพันธ์ชัย, "ความจำเป็นของการรู้หนังสือ," วารสารการศึกษานอกโรงเรียน 20 (สิงหาคม-กันยายน 2526)

³ จากตารางที่ 21

แล้วนับ เป็นความต้องการที่ขัดแย้งกันมาก ทั้งนี้เพราะการเปิดโอกาสให้บุตรหลานเข้ารับการศึกษ
 ในโรงเรียนนั้น เท่ากับ เป็นการส่งเสริมให้เยาวชนชาวเลได้เป็นบุคคลที่รู้หนังสือ และมีความรู้
 พื้นฐานที่อาจนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่ลักษณะ เช่นนี้ชาวเลส่วนใหญ่กลับไม่ต้องการ ซึ่งทั้งนี้มา
 จะมาจากการที่ชาวเลมีฐานะยากจน เด็ก ๆ ต้องออกทะเลไปกับพ่อแม่เพื่อเรียนรู้การจับปลา
 ประกอบกับโรงเรียนที่เด็ก ๆ ไปเรียนนี้ต้องเรียนปนกับเด็กพื้นเมือง ดังนั้นเมื่อเด็ก ๆ ชาวเลไป
 โรงเรียนเพื่อเรียนหนังสือและ เด็กชาวเลนิยมพูดภาษาของตัวเอง จึงมักถูกมักเรียนคนอื่น ๆ
 ยั่วเย้า ล้อเลียน หรือกลั่นแกล้ง จึงทำให้ทั้งพ่อแม่และตัวเด็กไม่ชอบการไปโรงเรียน ประกอบกับ
 ชาวเลไม่ชอบคบค้าสมาคมกับคนแปลกหน้าอยู่แล้ว จึงเท่ากับ เป็นการสนับสนุนไม่ให้บุตรหลานไป
 โรงเรียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้อาจสืบเนื่องมาจากการที่การศึกษาหรือเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ของชาวเล
 ผู้เป็นบิดามารดาทำ เพราะ เป็นไปในรูปของการเรียนรู้แบบธรรมชาติวิสัยมากกว่าในระบบโรงเรียน
 จึงทำให้มีความคาดหวังในการศึกษาของลูกต่ำไปด้วย ดังที่นาถฤดี ผลโภค ได้อธิบายไว้ว่าพ่อแม่
 ที่มีการศึกษาสูงย่อมมีความคาดหวังในการศึกษาของลูกสูงมากกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำ¹ ดังนั้นจาก
 ลักษณะ เช่นนี้จึงทำให้ชาวเลมองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาภาคบังคับในระบบโรงเรียน ทั้งนี้
 เพราะผลของการศึกษานั้นมิได้ทำให้ผู้ขาดเกิดความเดือดร้อนอย่างชัดเจนและทันทีทันใด เหมือนกับ
 การขาดปัจจัยที่เกี่ยวกับการกินอยู่ และจากลักษณะที่กล่าวมานี้จึงทำให้เด็ก ๆ ชาวเลส่วนมาก
 ไม่นิยมเข้ารับการศึกษานในโรงเรียน หรือเข้าแล้วแต่ไม่สามารถเรียนจนจบชั้นประถมปีที่ 6 ได้ ซึ่ง
 ส่งผลถึงการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังที่ เนิน สิกขันเงิน² ได้กล่าวถึงปัญหาในการพัฒนาชาวเลว่า
 จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันจะ เห็นได้ว่าสภาพความเป็นอยู่ของชาวเลทั้งในด้านที่อยู่อาศัย
 การบริโภคอาหาร การสุขภาพ การประกอบอาชีพและสังคมยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจและพัฒนา
 ไปได้ช้า เพราะ เนื่องมาจากการศึกษาของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ และมีประชาชนจำนวนมากไม่รู้
 หนังสือ

¹ นาถฤดี ผลโภค, "ความคิดเห็นของผู้ปกครอง เกี่ยวกับการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต
 ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาคอนพลายในเขตกรุงเทพมหานคร," หน้า 15.

² สัมภาษณ์ นายเนิน สิกขันเงิน, นายอำเภอเมือง จ.ภูเก็ต, 27 มีนาคม 2528,

แต่จะอย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าจากผลการวิจัยที่พบว่าชาวเลส่วนใหญ่ต้องการมีโรงเรียนสำหรับบุตรหลานของชาวเลโดยเฉพาะ¹ ซึ่งน่าจะเป็นไปได้ยากในขณะนี้² แต่ก็นับว่าเป็นความคิดที่แสดงให้เห็นว่าชาวเลก็ยังมีความต้องการทางการศึกษาในโรงเรียนเพื่อนำไปเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้ดีขึ้นอยู่บ้าง แต่ในขณะนี้ชาวเลน่าจะได้รับคำแนะนำหรือทำความเข้าใจให้ถูกต้องเกี่ยวกับการไม่เข้ารับการศึกษากักขังกันในโรงเรียน เรียนรู้เฉพาะจากที่บ้านแต่เพียงอย่างเดียวก็น่าจะทำให้เด็ก ๆ ไม่มีโอกาสได้เรียนรู้ถึงกฎระเบียบของสังคมที่ถูกต้อง แต่จะเรียนรู้จากการกระทำของบุคคลอื่น ๆ ในสังคม ซึ่งอาจมีทั้งถูกและผิด และในบางครั้งเด็ก ๆ ไม่สามารถแยกได้ว่าแบบใดถูกแบบใดผิด ดีหรือไม่ดี ควรกระทำหรือไม่ควร ทั้งนี้เพราะความไม่รู้ และอีกประเด็นหนึ่งคือควรทำความเข้าใจที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นว่าการเรียนหนังสือมันแม้จะไม่มีการสอนเกี่ยวกับการจับปลาโดยตรง แต่โรงเรียนก็ได้สอนให้เด็ก ๆ อ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นพื้นฐานของคนไทยทุกคนที่จะต้องอ่านและเขียนภาษาไทยได้ เพื่อจะได้ใช้ประโยชน์คือไปกับการประกอบอาชีพ และทำให้แต่ละคนมีสติปัญญาเพื่อวางแผนแก้ปัญหาการดำรงชีวิตในเรื่อง การรู้จักระมัดระวังรักษาสุขภาพให้ปลอดภัยจากโรคต่าง ๆ และอุบัติเหตุ ให้รู้จักกำหนดไว้ล่วงหน้าในเรื่องการมีชีวิตครอบครัว เช่น กำหนดอายุที่จะแต่งงาน กำหนดจำนวนบุตรที่จะมีและอื่น ๆ ที่จะนำมาซึ่งความสุขความพอใจในอนาคต

1.6.3 การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non-Formal Education) ผลการวิจัยพบว่าชาวเลได้รับการศึกษานอกระบบโรงเรียนจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดภูเก็ต มากกว่าหน่วยงานอื่น ๆ โดยที่ชาวเลส่วนหนึ่งเคยเข้ารับการศึกษาลูกเสือการศึกษานอกระบบแบบเบ็ดเสร็จ และการฝึกอบรมระยะสั้นแบบกลุ่มสนใจ และชาวเลส่วนใหญ่เห็นว่าสามารถนำความรู้เหล่านั้นมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าชาวเลเริ่มต้นตัว ทางด้านการศึกษามากขึ้น โดยจะเห็นได้จากการที่ชาวเลส่วนหนึ่งเข้ารับการศึกษาลูกเสือการศึกษานอกระบบแบบเบ็ดเสร็จที่จัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลูกเสือดังกล่าวจัดให้สำหรับผู้ที่ยังไม่ออกจากโรงเรียนแล้วและเนื้อหาในหลักสูตรก็เป็นเรื่องที่ใกล้กับสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน เช่น เรื่องอาชีพ เศรษฐกิจ อนามัย หน้าที่พลเมือง โดยให้ผู้เรียนหัดอ่านคำหลักที่

¹ จากตารางที่ 22

² สัมภาษณ์ นายฉ่ำ มีศรี, ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัดภูเก็ต, 27 มีนาคม 2528.

สัมพันธ์กับเรื่องดังกล่าว แล้วให้ผู้เรียนรู้จักคิด เป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้¹ ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ เปรียบเสมือน เป็นอุปกรณ์ในการทำให้ชีวิตมีคุณภาพ² แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าทางศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน จังหวัดภูเก็ต ได้เน้นกระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้โดยผ่านหลักสูตรหรือความรู้ด้านต่าง ๆ ที่ทางศูนย์จัดให้ เช่น ความรู้ด้านประกอบอาชีพ ความรู้ที่เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันและนันทนาการ และที่ทางศูนย์เน้นมากที่สุดคือหลักสูตรเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้เพราะชาวเลส่วนใหญ่ไม่รู้หนังสือ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญขั้นพื้นฐานในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังที่วิศิษฐ์ มั่นชูพงษ์³ ได้กล่าวว่า "...แม้ชาวเลจะมีเพียงจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับประชากรทั้งหมดของจังหวัดภูเก็ต แต่ทางราชการก็ให้ความสำคัญกับชนกลุ่มนี้โดยเห็นสมควรที่จะได้รับการพัฒนาทุก ๆ ด้าน แต่ก็ยังไม่ได้ผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะชาวเลขาดรากฐานของการพัฒนาคือ การไม่รู้หนังสือ ดังนั้นฝ่ายการศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดภูเก็ต จึงมุ่งที่จะเข้าไปจัดการศึกษาให้แก่ชาวเลในด้านการศึกษานอกโรงเรียนทุกรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นรากฐานของการเรียนรู้และการพัฒนา เพื่อช่วยให้เขาเกิดความคิด เป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ซึ่งคาดว่าจะช่วยให้เขาเกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้านได้เท่าเทียมกับสังคมเมืองต่อไป..." แต่ในขณะที่เดียวกันผลการวิจัยพบว่า การจัดหลักสูตรดังกล่าวของศูนย์ต้องหยุดชะงักไปเพราะมีผู้มาเรียนน้อยลง ซึ่งทั้งนี้มาจากการที่ชาวเลต้องยุ่งอยู่กับการประกอบอาชีพที่เอาแน่นอนไม่ได้เพราะลมฟ้าอากาศเป็นเหตุ จึงทำให้ชาวเลมาเรียนได้ไม่สม่ำเสมอ เวลาเรียนจึงไม่พอตามกำหนดในหลักสูตร ประกอบกับการที่ผู้เรียนใช้ภาษาพูดเป็นของตัวเอง จึงทำให้เป็นอุปสรรคในการเรียนเป็นอย่างมาก และเพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าวทางศูนย์ได้พยายามทดแทนโดยวิธีการจัดการศึกษาในรูปแบบอื่น เช่น จัดกลุ่มสนใจทางด้านอาชีพ พร้อมทั้งได้มีการ

¹ สัมภาษณ์ นายวิศิษฐ์ มั่นชูพงษ์, อาจารย์ฝ่ายแผนงานและโครงการ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดภูเก็ต, 10 เมษายน 2528.

² อุ๋นตา นพคุณ, "คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น : คุณภาพชีวิตในเชิงการศึกษา," หน้า 10.

³ สัมภาษณ์ นายวิศิษฐ์ มั่นชูพงษ์, อาจารย์ฝ่ายแผนงานและโครงการ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดภูเก็ต, 10 เมษายน 2528.

ปรับปรุงหลักสูตรให้กระชับรัดกุมยิ่งขึ้น มีการยืดหยุ่นเวลาตามความสะดวกของผู้เรียนส่วนใหญ่ และมีการส่งเสริมการอ่าน โดยชี้แจงให้เห็นความสำคัญของการใช้ภาษาไทย ซึ่งในการนี้ทางศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน จังหวัดภูเก็ต ได้จัดทำโครงการใหม่ขึ้น คือ "โครงการพัฒนาหมู่บ้านชาวเล ตำบลราไวย์ ประจำปี 2528"¹ โดยมีวัตถุประสงค์ 5 ข้อคือ

1. เพื่อพัฒนาหมู่บ้านชาวเลให้เจริญเท่าเทียมกับหมู่บ้านอื่น ๆ ทั่วไป
2. เพื่อช่วยเหลือชาวเลให้มีความรู้ขั้นพื้นฐานและอ่านออกเขียนได้
3. เพื่อส่งเสริมให้ชาวเลรู้จักคิด เป็น อันนำไปสู่การพัฒนาตนเองและชุมชนของชาวเลทั้งหมู่บ้าน
4. เพื่อช่วยเหลือชาวเลให้ได้เรียนวิชาชีพ เป็นการสร้างอาชีพรองรับ รู้จักประหยัดและหารายได้เพิ่มขึ้น
5. เพื่อสนับสนุนให้เกิดค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการให้แก่ชาวเล และมุ่งให้ยอมรับวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามทั่วไปซึ่ง เป็นพื้นฐานด้านการพัฒนาจิตใจและทัศนคติที่ดี

ทั้งนี้โดยมี เป้าหมายด้านปริมาณการจัดสำหรับทุกรูปแบบดังนี้

1. หลักสูตร เบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน	1 ห้องเรียน/ปี	บริการได้	30 คน
2. ที่อ่านหนังสือ	1 แห่ง/ปี	"	1500 คน
3. โสดทัศนศึกษา	3 ครั้ง/ปี	"	600 คน
4. วิชาชีพสู่ชุมชน	1 ห้องเรียน/ปี	"	20 คน
5. กลุ่มสนใจ	2 กลุ่ม/ปี	"	40 คน
6. ฝึกอบรมต่าง ๆ	1 ครั้ง/ปี	"	25 คน

สำหรับในด้านงบประมาณและผลที่คาดว่าจะได้รับนั้น ใช้งบประมาณในการบริหารจัดการศึกษาในส่วนของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน จังหวัดภูเก็ต จากงบประมาณของกรมการศึกษา

1

ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน จังหวัดภูเก็ต, แผนงานและโครงการปี 2528

(เอกสารอัดสำเนา) หน้า 191-195.

นอกโรงเรียน ส่วนบริการด้านอื่น ๆ ซึ่งขบประมาณจากต้นสังกัด ของหน่วยงานราชการอื่นที่เข้าไปปฏิบัติการในท้องที่ ส่วนผลที่คาดว่าจะได้รับนั้นคือ

1. ชาว เลรู้จักพัฒนาตนเอง
2. ชาว เลสามารถที่จะอ่านออกเขียนได้ รักการศึกษาหาความรู้จากข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ
3. ชาว เลสามารถเพิ่มพูนทักษะทางด้านวิชาชีพอันเป็นการนำไปสู่อาชีพครอง และช่วยให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น

จากหลักการ วิธีดำเนินการและความคาดหวังต่าง ๆ ดังกล่าวมานี้ขอมองว่าสามารถทำให้ชาว เลมีแนวโน้มในการสนใจการศึกษา เพื่อพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ได้มากขึ้น ซึ่งก็เท่ากับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นไปด้วย แต่อย่างไรก็ตามทุกอย่างจะสำเร็จลุล่วงไปตามเป้าประสงค์ก็ด้วยความศรัทธา เชื่อมั่น และร่วมมือกันหลาย ๆ ฝ่ายโดยเฉพาะในเรื่องการใ้การศึกษา เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา ซึ่งถึงแม้ว่าการศึกษามีใช้สารพัดประโยชน์ที่จะแก้ปัญหาก็ได้ทุกอย่าง แต่การศึกษาก็เป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถช่วยลดปัญหา และ เสริมสร้างคุณภาพให้แก่ทุกคน ทั้งนี้ เพราะการศึกษา เป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการดำรงชีวิตของแต่ละคนโดยที่ จะ เห็นได้ว่าผู้ที่มีการศึกษาดีจะมีความ เป็นอยู่ดีกว่า มีสุขภาพอนามัยดีกว่า มีรายได้ดีกว่า สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม และมีส่วนร่วมในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยได้ดีกว่า ตลอดจนสามารถรู้ถึงปัญหาของตนเองและของสังคมได้ดีกว่า ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้บุคคลและสังคมนั้น ๆ อยู่ได้อย่างสงบสุข ดังนั้นจึงอาจกล่าวสรุปได้ว่าการศึกษาคือ เครื่องมือและกระบวนการต่อเนื่องที่ช่วยให้คนเรามีความเจริญงอกงาม ปรับตัวได้ ดำเนินชีวิตดี และมีความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์¹ คนเราเรียนรู้ได้ คิดได้ ทำได้และแก้ไขปัญหาก็ได้เพราะได้รับการศึกษา ซึ่งอาจเป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติในวิถีดำเนินชีวิต การศึกษาในโรงเรียนและการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ต่างก็เื้ออานวยประโยชน์แก่กัน และมีผลกระทบต่อกันตลอดมา ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา

¹ สุมน อมรวิวัฒน์, "การปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของไทยในทศวรรษหน้า" บทความทางวิชาการเสนอที่ประชุมราชบัณฑิต สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิตยสถาน 21 ธันวาคม 2526, หน้า 1-5.

คุณภาพชีวิตจึงจำเป็นจะต้องมีการจัดประสานกันทั้งสามรูปแบบ แต่ทั้งนี้ก็ต้องพึงระลึกอยู่เสมอว่าการจะสร้างบุคคลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีนั้นมิได้ขึ้นอยู่กับการศึกษาแต่เพียงอย่างเดียว หากต้องขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางด้านอื่น ๆ ประกอบกันอีกด้วย

1.7. สภาพความเป็นอยู่ทางด้านการเมืองการปกครอง

ผลการวิจัยพบว่าชาวเลอาศัยอยู่ที่หาดราไวย์ ในฐานะชนกลุ่มน้อยที่ส่วนใหญ่มีสำเนาะทะเบียนบ้าน และมีบัตรประจำตัวประชาชนแล้ว¹ ซึ่งทั้งสองอย่างนี้ก็เท่ากับเป็นการแสดงให้เห็นว่าชาวเลมีคุณลักษณะในการเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์ และมีสิทธิเหมือนคนไทยโดยทั่วไปทุกอย่าง เช่น การมีสิทธิไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น ซึ่งผลจากการวิจัยพบว่าชาวเลส่วนใหญ่ไปข้างไม่ไปข้าง รองลงมาคือไม่เคยไปและไม่มีชาวเลคนใดที่ไปทุกครั้ง² และผลจากการวิจัยพบว่าบุคคลที่ชาวเลไปใช้สิทธิเลือกตั้งนั้นมักเป็นผู้นำท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ตัว เช่น ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน ส่วนผู้แทนราษฎรหรือผู้นำระดับจังหวัดนั้นปรากฏว่าชาวเลให้ความสำคัญน้อยมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชาวเลมีสังคมอยู่ในวงแคบ ประกอบกับมีการศึกษาน้อยจึงไม่ทราบและไม่เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่และความสำคัญทั้งของตนเองและของผู้นำที่ต้องเลือก อีกทั้งแนวนโยบายต่าง ๆ ของผู้นำเหล่านั้นอาจไม่ตรงกับความต้องการของชาวเลและไม่ได้เป็นการช่วยเหลือกันอย่างจริงจัง ชาวเลจึงไม่ได้ให้ความสนใจมากนัก ดังที่ วิจิตร สุระกุล³ ได้กล่าวว่าเนื่องจากชาวเลเป็นชนกลุ่มน้อยที่ยังด้อยความเจริญและการศึกษา ดังนั้นความคิดเห็นทางการเมืองจึงยังอยู่ในวงแคบและไม่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด

ส่วนทางด้านสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ของคนไทยที่พึงมีคือสังคม เช่น การคัดเลือกทหารและการเสียภาษีอากรนั้นสำหรับชาวเลแล้วยังมีติดจำกัดอยู่ ทั้งนี้เพราะมีสาเหตุมาจากการ

¹ จากตารางที่ 24

² จากตารางที่ 25

³ สัมภาษณ์ วิจิตร สุระกุล, ปลัดจังหวัดภูเก็ต, 18 มกราคม 2528.

ศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่เอื้ออำนวย แต่อย่างไรก็ตามก็ดูเหมือนว่าชาวเลบางคนพยายามเลี่ยงสิ่งเหล่านี้ และไม่ได้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม ซึ่งนับว่าขาดความรับผิดชอบทั้งต่อตัวเองและต่อสังคม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของการมีชีวิตที่มีคุณภาพ¹

สำหรับในเรื่องแนวนโยบายของทางรัฐบาลที่นำเข้าไปใช้ในการพัฒนาสังคมชาวเล ที่เห็นได้อย่างเด่นชัดคือการเกณฑ์เด็กชาวเลมาเข้าโรงเรียน การให้บริการทางด้านสาธารณสุข ตลอดจนการตั้งอาสาสมัครหรือผู้นำชุมชนในตำแหน่งสารวัตรกำนัน ดังนั้นผลจากการวิจัยที่ปรากฏว่าบุคคลที่ชาวเลนิยมไปปรึกษาปัญหาต่าง ๆ ด้วยคือ สารวัตรกำนัน เจ้าหน้าที่อนามัยและครูตามลำตั้น² แสดงให้เห็นว่าชาวเลได้ยอมรับแนวนโยบายการปกครองของรัฐบาลเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชาวเลเห็นว่าบุคคลดังกล่าว เป็นเสมือนตัวกลางในการติดต่อระหว่างทางราชการและบุคคลภายนอกกับชาวเลแล้วส่งผลให้สภาพความเป็นอยู่ของตนดีขึ้น

ด้านปัญหาอาชญากรรม ผลการวิจัยพบว่าในหมู่บ้านชาวเลมีปัญหาอาชญากรรมเกิดขึ้นน้อยมาก ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้ครอบครัวชาวเลอยู่กันอย่างสงบ ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีทางด้านจิตใจ ทั้งนี้เพราะปัญหาอาชญากรรม เป็นปัญหาที่ทำให้เกิดความไม่สงบ เรียบร้อย และก่อให้เกิดการสูญเสียทั้งในด้านทรัพย์สินและจิตใจของสมาชิกในสังคม ดังนั้นเมื่อไม่มีปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นชาวเลจึงอยู่กันอย่างสงบสุข ทำให้ขวัญและกำลังใจในการที่จะมีชีวิตอยู่เพื่อสรรค์สร้าง ความเจริญก้าวหน้าให้กับครอบครัวและชุมชนต่อไป

ส่วนทางด้าน การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่าชาวเลส่วนใหญ่เข้าร่วมทุกครั้ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชาวเลอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มและมีการประกอบอาชีพที่เหมือน ๆ กัน มีลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และสภาพความเป็นอยู่ที่คล้ายกัน ประกอบกับชาวเลมีนิสัยรักพวกพ้อง การเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นจึงเท่ากับ เป็นการสร้างความสามัคคีให้แต่ละคน แต่ละครอบครัวมีความเข้าใจดีต่อกัน ซึ่งส่งผลถึงสภาพความเป็นอยู่ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

¹ ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์, "การมีธรมศึกษา เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต," หน้า 24.

² จากตารางที่ 23.

จะอย่างไรก็ตามในฐานะที่การเมืองการปกครองทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการ ในด้านการดำรงชีวิตอย่างสงบสุข ทั้งทางร่างกายและจิตใจให้ทุกคนปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม ทำหน้าที่สร้างบรรยากาศให้บุคคลได้ใช้ความคิดริเริ่ม แสดงออกถึงการเคารพตัวเอง หึ่งตัวเอง และรักในศักดิ์ศรีของความเป็นคน¹ ดังนั้นชาวเลจึงน่าจะได้รับการกระตุ้นให้มีความสนใจทาง ด้านการเมืองการปกครองมากกว่าที่เป็นอยู่ ทั้งนี้โดยอาศัยวิธีการพัฒนาทางการเมืองที่เสนอ โดย John W. Hanson² ว่าต้องพัฒนาโดยการขัดเกลาอบรม การบูรณาการ การเพิ่มความ สามารถทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2. สภาพความเป็นอยู่ทางด้านความจำเป็นพื้นฐานและคุณภาพชีวิต

2.1 สภาพความเป็นอยู่ทางด้านความจำเป็นพื้นฐาน ซึ่งในที่นี้หมายถึงความจำเป็น พื้นฐานของคนไทยในเป้าหมายปี 2529 ซึ่งกำหนดเกณฑ์วัดโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานสำหรับโครงการปีรณรงค์คุณภาพ ชีวิตของประชาชนในชาติ (2528-2530) ทั้งนี้เพื่อให้ทราบสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนเพื่อจะ ได้มีการปรับปรุงให้ดีขึ้นตามเครื่องชี้วัดที่กำหนด และจากการนำเอาความจำเป็นพื้นฐานดังกล่าวมา สสำรวจสภาพความเป็นอยู่ทางด้านความจำเป็นพื้นฐานของชาวเล ก็ปรากฏผลดังที่ผู้วิจัยจะนำมา อภิปรายตามลำดับข้อต่อไปนี้

1 ประชาชนในครอบครัวได้กินอาหารที่ถูกสุขลักษณะและเพียงพอกับ ความต้องการของร่างกาย ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบในการชีวิต 4 ด้านคือ 1) ทารกและ เด็กวัยก่อนเรียน (อายุแรกเกิด-5 ปี) ได้รับการเฝ้าระวังทางโภชนาการและไม่มีการขาดอาหาร ในระดับที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ 2) เด็กอายุ 5-14 ปี ได้รับสารอาหารครบถ้วนตามความต้องการ ของร่างกาย 3) หญิงมีครรภ์มีการบริโภคอาหารอย่างถูกต้องเพียงพอและมีผลทำให้เด็กแรกเกิด มีน้ำหนักตัวเกิน 3,000 กรัม และ 4) ครอบครัวได้กินอาหารที่ถูกสุขลักษณะ ผลปรากฏว่าเมื่อ

¹ สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ และนิภา มนูญิจ, ประชากรกับคุณภาพชีวิต, หน้า 106.

² อ่างใน ชนิดา รักษ์พลเมือง, การศึกษาเพื่อพัฒนาเปรียบเทียบ, หน้า 75,

ประมวลข้อมูลและนำมาเทียบกับเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในปี 2529 แล้วมีองค์ประกอบที่ไม่เข้าเกณฑ์เพียงด้านเดียวคือ การที่ทารกและเด็กวัยก่อนเรียนได้รับการเฝ้าระวังทางโภชนาการและไม่มีภาวะขาดอาหารในระดับที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ส่วนองค์ประกอบที่เหลืออีก 3 ด้านเข้าเกณฑ์¹ จากผลการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่าความจำเป็นพื้นฐานในด้านการให้ประชาชนกินอาหารที่ถูกสุขลักษณะและเพียงพอกับความต้องการของร่างกายของชาวเลนั้นส่วนใหญ่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานของคนไทย ทั้งนี้เพราะชาวเลมีอาชีพในการจับสัตว์น้ำ ประกอบกับมีที่อยู่อาศัยใกล้ทะเล จึงทำให้มีอาหารโปรตีนสด ๆ จากทะเลบริโภคอย่างไม่ขาดส่งผลให้ชาวเลและบุตรในครรภ์มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง และมีภูมิต้านทานโรค ประกอบกับเด็กรุ่นชาวเลมีวิธีการบริโภคอาหารที่ถูกหลักสุขอนามัยมากขึ้น จึงทำให้โอกาสในการป่วยด้วยโรคอาหารเป็นพิษหรือโรคท้องร่วงอย่างแรงน้อยลง สำหรับการขาดสารอาหารและการไม่ได้รับการเฝ้าระวังทางโภชนาการในเด็กวัยก่อนเรียน จนทำให้สภาพความเป็นอยู่ไม่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานนั้น อาจมีสาเหตุมาจากการที่เด็ก ๆ ไม่ได้รับการเอาใจใส่จากบิดามารดา และถูกปล่อยให้กินและเล่นไปตามธรรมชาติ จึงทำให้เด็กไม่มีสุขอนามัยในการบริโภคอาหารที่ถูกต้องและเหมาะสม อันเป็นเหตุให้เกิดภาวะทุพโภชนาการหรือเกิดการขาดสารอาหารบางชนิดขึ้นในตัวเด็ก จนทำให้เด็ก ๆ เหล่านี้มีร่างกายแคระแกร็น ตาแห้ง ผิวและผมกรอบแดง ปากเป็นแผล ผิวหนังเป็นตุ่ม มีความสูงและน้ำหนักที่ไม่สัมพันธ์กัน ส่งผลให้เด็กมีร่างกายอ่อนแอ มีภูมิต้านทานโรคต่ำ เจ็บป่วยง่ายและสติปัญญาทึบ ซึ่งถ้าหากไม่ได้รับการแก้ไขที่ดีพอก็อาจนำไปสู่การมีชีวิตที่ด้อยคุณภาพในโอกาสต่อไป ดังนั้นจะเห็นได้ว่าอาหารเป็นสิ่งจำเป็นและมีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของร่างกายและสมอง การขาดสารอาหารบางชนิดในบางช่วงจะทำให้การเจริญเติบโตหยุดชะงัก มีภูมิต้านทานโรคต่ำ เกิดโรคติดเชื้อได้ง่าย ทั้งนี้เพราะสารอาหารแต่ละชนิดต้องอาศัยซึ่งกันและกัน และการรับประทานอาหารที่มีสารอาหารครบทุกชนิดในจำนวนที่เพียงพอกับความต้องการของร่างกายในแต่ละมื้อจะช่วยให้เกิดผลต่อความสมบูรณ์ของร่างกาย อันจะนำไปสู่โอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในทางที่ดีได้

12. ประชาชนในครอบครัวที่มีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบในการชีวิต 4 ด้านคือ 1) บ้านเรือนทำด้วยวัสดุเหมาะสมและคงทนถาวร

¹ จากตารางที่ 27.

2) ครอบครัวมีการจัดบ้านให้มีระเบียบถูกสุขลักษณะ 3) ครอบครัวมีส่วนร่วมที่ถูกหลักสุขภาพมาใช้ และ 4) คนในครอบครัวมีน้ำสะอาด เช่น น้ำฝนหรือน้ำกรองแล้ว หรือน้ำประปาหรือน้ำจากบ่อที่ถูกสุขลักษณะ ตีวันละ 2 ลิตรต่อคน ผลปรากฏว่าเมื่อประมวลข้อมูลและนำมาเทียบกับเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมายปี 2529 แล้วมีองค์ประกอบที่เข้าเกณฑ์เพียงด้านเดียวคือคนในครอบครัวมีน้ำสะอาดดื่มอย่างเพียงพอ ส่วนองค์ประกอบที่เหลืออีก 3 ด้านนั้นไม่เข้าเกณฑ์¹ จากผลการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่าความจำเป็นพื้นฐานในด้านประชาชนในครอบครัวที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมนั้นส่วนใหญ่ไม่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานของคนไทย ทั้งนี้เพราะชาวเลส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย จึงทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ ประกอบกับชาวเลมีฐานะยากจน และอาศัยอยู่ในที่ดินของเอกชนซึ่งเจ้าของที่ดินจะเอาคืนเมื่อไรก็ได้ ดังนั้นจึงทำให้ชาวเลสร้างบ้านอยู่กันอย่างง่าย ๆ ไม่พิถีพิถัน นอกจากนี้จากการปลูกสร้างสิ่งต่าง ๆ ชาวเลจะต้องไปขออนุญาตจากเจ้าของที่ดินเสียก่อนจึงจะลงมือสร้างได้ ด้วยเหตุนี้ชาวเลส่วนหนึ่งไม่มีส่วนใช้เพราะความเคยชินกับการย้ายตามชายหาดหรือตามป่าละเมาะ แต่ชาวเลอีกส่วนหนึ่งไม่มีส่วนใช้เพราะเจ้าของที่ดินไม่อนุญาตให้สร้างส่วนไว้ใช้ ดังนั้นจากสภาพการดังกล่าวจึงทำให้สภาพชุมชนสกปรก ไม่น่าอยู่เนื่องจากไร้ระเบียบ และเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าลักษณะความจำเป็นอยู่ที่ไม่เข้าเกณฑ์อันเนื่องจากสาเหตุดังกล่าวข้างต้นแล้วนั้นนับเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นอย่างยิ่งและสมควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น.

3. ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงบริการสังคมขั้นพื้นฐานที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตและการประกอบ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบในการชีวิต 7 ด้านใหญ่ 10 ด้านย่อยคือ

- 1) เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี ได้รับภูมิคุ้มกันโรคคอตีบ วัณโรค บาดทะยัก ไอกรน โปลิโอ และหัด
- 2) เด็กและเยาวชนได้เข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับ 3) เด็กวัยประถมศึกษา ได้ภูมิคุ้มกันคอตีบซ้ำ วัณโรคซ้ำ บาดทะยัก และไทฟอยด์ 4) ประชาชนอายุ 12 ปีขึ้นไปรู้หนังสือ 5) ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงบริการพื้นฐานด้านสังคมและการประกอบอาชีพ โดยการได้รับข่าวสารจากวิทยุ

โทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์ หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิต การป้องกันภัย และการคุ้มครองผู้บริโภค 6) หญิงมีครรภ์ได้รับการดูแลในเรื่องได้รับภูมิคุ้มกันบาดทะยัก ได้รับการตรวจครรภ์ 4 ครั้ง ก่อนคลอด จากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว การได้รับการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว หญิงหลังคลอดและทารกได้รับการดูแลหลังคลอดภายใน 6 สัปดาห์ จากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว 7) ผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากครอบครัว

ผลปรากฏว่า เมื่อประมวลข้อมูลและนำมาเทียบ เกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในปีพ.ศ. 2529 แล้วมีองค์ประกอบเข้าเกณฑ์เพียง 3 ด้านคือ 1) เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี ได้รับภูมิคุ้มกันโรคต่าง ๆ 2) หญิงมีครรภ์ได้รับการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว และ 3) ผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากครอบครัว ส่วนองค์ประกอบที่เหลืออีก 7 ด้านไม่เข้าเกณฑ์¹ จากผลการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่าความจำเป็นพื้นฐานในด้านการให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงบริการสังคมขั้นพื้นฐานที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพของชาวเลนั้นส่วนใหญ่ไม่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานของคนไทย ซึ่งที่เป็นเช่นนี้อาจมีสาเหตุมาจากการที่ชาวเลส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย ส่งผลให้ไม่รู้หนังสือ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ชาวเลขาดโอกาสในการรับทราบข่าวสารหรือความรู้ที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการดูแลสุขภาพของหญิงมีครรภ์ว่าจำเป็นและสำคัญอย่างไร ดังนั้นจากสภาพที่กล่าวมาจึงทำให้หญิงมีครรภ์ส่วนใหญ่ปฏิบัติตนไปตามปกติ กล่าวคือไม่สนใจในการไปรับภูมิคุ้มกันบาดทะยัก การไปตรวจครรภ์ก่อนคลอด การได้รับการดูแลหลังคลอด รวมทั้งการให้เด็ก ๆ ได้รับภูมิคุ้มกันโรคต่าง ๆ นอกจากนี้ยังทำให้ชาวเลมองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาว่ามีส่วนช่วยให้การดำเนินชีวิตดีขึ้นอย่างไร จึงทำให้ชาวเลไม่สนใจที่จะส่งหรือสนับสนุนบุตรหลานเข้ารับการศึกษานในโรงเรียน ดังนั้นจากสาเหตุต่าง ๆ ดังกล่าวจึงทำให้สภาพความเป็นอยู่ของชาวเลในด้านนี้จึงไม่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานของคนไทย ส่วนองค์ประกอบที่จัดว่าเข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานนั้นน่าจะมีสาเหตุมาจากการเอาใจใส่อย่างดียิ่งของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย จากสถานีอนามัยตำบลราไวย์ ที่ได้พยายามประชาสัมพันธ์ให้ชาวเลเห็นความสำคัญและได้มาใช้บริการจาก

¹ จากตารางที่ 29.

สถานีนามียมากยิ่งขึ้น พร้อม ๆ กับการเดินทางไปให้บริการถึงในหมู่บ้านโดยไม่คิดค่ารักษา ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เด็ก ๆ ชาวเลที่มีอายุต่ำกว่า 1 ปี ได้รับภูมิคุ้มกันโรคและหญิงมีครรภ์ได้ไป ท่ำคลอดจากเจ้าหน้าที่ของสถานีนามีย ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ย่อมส่งผลถึงความสมบูรณ์แข็งแรง ของเด็กและความปลอดภัยของผู้เป็นมารดา ส่วนในเรื่องที่ผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากครอบครัว นั้น อาจเป็นเพราะสังคมชาวเล เป็นสังคมที่อยู่รวม เป็นหมู่พวกเดียวกัน มีความรักพวกพ้อง และ ไม่นิยมย้ายไปต่างถิ่น ประกอบกับชาวเลมีนิสัย เคารพนับถือและ เชื่อฟังผู้อาวุโส จึงทำให้ผู้สูงอายุ ชาวเลได้รับการดูแลจากครอบครัว เป็นอย่างดีและไม่ก่อให้เกิดภาระแก่สังคมขึ้น

4. ประชาชนในวัยทำงานมีงานทำและอยู่ในสภาพแวดล้อมของการทำ งานที่เหมาะสม ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบในการชีวิตเพียงด้านเดียว คือคนในวัยทำงานมี งานทำอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ผลปรากฏว่า เมื่อประมวลข้อมูลและนำมา เทียบกับ เกณฑ์ ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมายปี 2529 แล้วองค์ประกอบดังกล่าวไม่เข้าเกณฑ์¹ ทั้งนี้ เพราะอาชีพของชาวเลส่วนใหญ่คือการจับปลาและสัตว์น้ำอื่น ๆ ในทะเล และชาวเลในวัยแรงงาน บางคนประกอบอาชีพรับจ้างใช้แรงงานประเภทไร้ฝีมือ ดังนั้นถ้าวันไหนที่คลื่นลมแรง หรือนายจ้าง ไม่มีงานให้ทำชาวเลก็จะว่างงานและขาดรายได้ ประกอบกับชาวเลส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อยจึง ไม่มีอาชีพสำรองที่จะนำมาซึ่งรายได้สำหรับ เป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัวและสิ่งจำเป็นอื่น ๆ จึงทำ ให้ชาวเลมีเวลาว่างมาก และใช้เวลาว่างให้หมดไปกับการเล่นไพ่และดื่มสุรา ซึ่งนับว่าเป็นการ กระทำที่บั่นทอนชีวิตทั้งทางด้านสุขภาพและทรัพย์สิน ด้วยเหตุนี้จะ เห็นได้ว่าถ้าชาวเลมีอาชีพสำรอง ทำในยามที่ออกไปประกอบอาชีพหลักไม่ได้ก็น่าจะเป็นสิ่งที่ทำให้ชาวเลในวัยทำงานมีงานทำและ อยู่ในสภาพแวดล้อมของการทำงานที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

5. ประชาชนมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบในการชีวิตเพียงด้านเดียวคือ การไม่ถูกปล้นทรัพย์ ข่มขืน โจรกรรม หรือทำร้าย ร่างกาย ผลปรากฏว่า เมื่อประมวลข้อมูลและนำมา เทียบกับ เกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในเป้าหมาย ปี 2529 แล้วองค์ประกอบดังกล่าวไม่เข้าเกณฑ์² ทั้งนี้ เพราะในรอบปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2527- 2528) ได้มีบุคคลภายนอกเข้าไปขโมยเครื่องมือจับปลาของชาวเล 2 ครั้ง และชาวเลไม่ได้

¹ จากตารางที่ 30.

² จากตารางที่ 31.

ไปแจ้งความให้ทางสถานีตำรวจดำเนินการให้แต่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้โดยให้เหตุผลว่าไม่อาจมีเรื่อง ประกอบกับเห็นว่ามัน ๗ จะเกิดสักครั้ง สำหรับปัญหาทางด้านอื่น ๆ เช่น การปล้นทรัพย์ การข่มขืนหรือการทำร้ายร่างกายนั้นไม่เคยเกิดขึ้นในสังคมชาว เกล เลย จึงทำให้ทุกคนในหมู่บ้าน อยู่กันอย่างสงบสุข แต่อย่างไรก็ตามชาว เกล ควรได้มีการเตรียมการเพื่อรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้าน เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาดังกล่าวและเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้มากยิ่งขึ้น

16. ครอบครัวมีปัจจัยพื้นฐานในการผลิตที่เพียงพอแก่การดำรงชีพ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบในการชีวิต 3 ด้านคือ 1) มีบริการพื้นฐานด้านการประกอบอาชีพและด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ 2) ในหมู่บ้านมีแหล่งจำหน่ายปัจจัยการผลิต 3) มีทางคมนาคม เข้าออกหมู่บ้านที่ใช้ได้ทุกฤดูกาล

ผลปรากฏว่า เมื่อประมวลข้อมูลและนำมา เทียบ เกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน ในเป้าหมายปี 2529 แล้วเข้า เกณฑ์เพียง 2 ด้านคือ 1) ในหมู่บ้านมีแหล่งจำหน่ายปัจจัยการผลิต และ 2) มีทางคมนาคม เข้าออกหมู่บ้านที่ใช้ได้ทุกฤดูกาล ส่วนด้านที่ไม่เข้า เกณฑ์นั้นคือการมีบริการพื้นฐานด้านการประกอบอาชีพและด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ¹ จากผลการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่าความจำเป็นพื้นฐานในด้านครอบครัวมีปัจจัยพื้นฐานในการผลิตที่เพียงพอแก่การดำรงชีพ นั้นส่วนใหญ่เข้า เกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานของคนไทย ส่วนในด้านที่ไม่เข้า เกณฑ์นั้นอาจ เนื่องจากเรื่องที่ใช้วัดในด้านนี้คือ เกณฑ์ที่วางไว้ว่า ไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ของครอบครัว จะต้องมีส่วนในครอบครัวอย่างน้อย 1 คน ที่ได้รับการอบรมหรือเรียนรู้เรื่องวิชาการทางการประกอบอาชีพ (ซึ่งในที่นี้คือการประมงและจับสัตว์น้ำ) ที่เหมาะสม² แต่จากสภาพความเป็นจริงแล้วชาว เกล ส่วนใหญ่ไม่รู้หนังสือ เพราะไม่ได้ เข้ารับการศึกษานในโรงเรียน การเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จึงเป็นไปในรูปของการ เรียนรู้แบบธรรมดาวิสัยมากกว่าจากการ เข้ารับการฝึกอบรมที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

17. ครอบครัวสามารถควบคุมช่วงเวลาและจำนวนการมีบุตรได้ตามความต้องการ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ เพียงด้านเดียวคือ การที่คู่สมรสมีบุตรไม่เกิน 2 คน

¹ จากตารางที่ 32

² จากตารางที่ 32

และสามารถ เข้าถึงและ เลือกใช้บริการวางแผนครอบครัวได้มากกว่า 1 วิธี ผลปรากฏว่าเมื่อประมวลข้อมูลและนำมา เทียบ เกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานใน เป้าหมายปี 2529 แล้ว เข้า เกณฑ์¹ ทั้งนี้ อาจ เป็น เพราะ เจ้าหน้าที่จากสถานีอนามัยได้ให้ความสนใจและชี้แนะให้ เห็นถึงผลกระทบที่เกิดจากการมีบุตรมากกว่าทำให้สุขภาพของแม่และบุตรทรุดโทรม เพราะการอบรม เลี้ยงดูไม่ทั่วถึง เกิดปัญหาภาวะโภชนาการขึ้นในครอบครัวและอื่น ๆ ดังนั้น เพื่อ เป็นการแก้ปัญหาดังกล่าวจึงควร ได้มีการแก้ปัญหาใน เรื่องนี้โดยการวางแผน เรื่องจำนวนบุตร เว้นระยะการมีบุตร ปลูกฝังค่านิยม เกี่ยวกับเพศของบุตร เสียใหม่ ประกอบกับหนุ่มสาวชาว เติมนิยมแต่งงานกัน เมื่ออายุยังน้อย และ พบเห็นสังคมภายนอกมากกว่าชาว เติมนัยรุ่นก่อน ๆ ด้วย เหตุนี้การ โนม์ เหยียงในการยอมรับเรื่องวางแผนครอบครัวจึงมีมากขึ้น

๒๘. ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนาความ เป็นอยู่และกำหนดวิถีชีวิต ของชุมชนของตน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่ใช้ชีวิต 2 ด้านใหญ่ ๆ 7 ด้านย่อยคือ 1) ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาความ เป็นอยู่ในด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม คือ การเป็น สมาชิกของกลุ่มเพื่อร่วมช่วย เหลือกันในการปรับปรุงฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคม การมีส่วนร่วม ในการพัฒนาตนเองและชุมชน การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติทั้งที่รัฐและชุมชน สร้างขึ้นและมีอยู่ตามธรรมชาติ การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษามรดกทางวัฒนธรรมให้คงสภาพ ที่เหมาะสม และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ 2) ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิถีชีวิตของตนเองคือ การไปใช้สิทธิ เลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและผู้แทนราษฎร ความ สามารถวางแผน ดำเนินการตามแผนและจัดระบบการบำรุงรักษาผลงานด้วยตนเองได้

ผลปรากฏว่า เมื่อประมวลข้อมูลและนำมา เทียบ เกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน ในเป้าหมายปี 2529 แล้ว เข้าเกณฑ์เพียง 3 ด้านย่อยคือ 1) การ เป็นสมาชิกของกลุ่มเพื่อร่วม ช่วยเหลือกันในการปรับปรุงฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคม 2) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง และชุมชน และ 3) การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษามรดกทางวัฒนธรรมให้คงสภาพที่ เหมาะสม ส่วนองค์ประกอบที่เหลือนั้นไม่เข้า เกณฑ์ จากผลการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่าความจำเป็นพื้นฐานใน ด้านการให้ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนาความ เป็นอยู่และกำหนดวิถีชีวิตชุมชนของตนของชาว เติ

นั้นส่วนใหญ่ไม่เข้าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานของคนไทย ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากการที่ชาวเลมีการศึกษาน้อย และชอบดำรงชีวิตอยู่อย่างง่าย ๆ จึงทำให้ขาดความรู้ความสามารถทางด้านสติปัญญา มาใช้ในการพัฒนาความเป็นอยู่หรือกำหนดวิถีชีวิตชุมชนของคนให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ประกอบกับชาวเลส่วนใหญ่มีฐานะยากจนจึงมุ่งให้ความสนใจกับการประกอบอาชีพแต่เพียงอย่างเดียว ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในด้านองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการเป็นสมาชิกกลุ่มเพื่อร่วมช่วยเหลือกันปรับปรุงฐานะทาง เศรษฐกิจและการร่วมพัฒนาตนเองและชุมชน (ซึ่งก็เป็นไปในรูปของ เศรษฐกิจ) นั้นชาวเลทำได้มากกว่าการมีส่วนบำรุงรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ

9. ประชาชนมีการพัฒนาจิตใจให้ดีขึ้น ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่ใช้ชีวิต 2 ด้านใหญ่ ๆ 3 ด้านย่อยคือ 1) ประชาชนมีการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนา คือ การไม่หลงมัวเมาในการเสพสุรา เล่นการพนัน และเสพสิ่งเสพติดร้ายแรง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา 2) ประชาชนถือปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐานคือ การไม่ใช้ยาเสพติด ในพิธีกรรมตามหลักศาสนา (การบวช) และทางประเพณี (แต่งงาน วันเกิด)

ผลปรากฏว่า เมื่อประมวลข้อมูลและนำมาเทียบ เกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน ในเป้าหมายปี 2529 แล้วไม่เข้าเกณฑ์ทั้ง 3 ด้าน¹ ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ชาวเลส่วนใหญ่มีเวลาว่างมากและไม่มีอาชีพสำรอง จึงทำให้ใช้เวลาหมดไปกับการเล่นไพ่ และดื่มสุรา ประกอบกับชาวเลขาดเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจและนับถือศาสนาต่าง ๆ ด้วยเหตุผลอันไม่ใช่ด้วยความเชื่อมั่นและศรัทธาในคำสอน จึงทำให้ชาวเลไม่รู้หลักในการปฏิบัติตนอย่างแท้จริง นอกจากนี้อาจเนื่องมาจากชาวเลมีการศึกษาน้อยจึงไม่ทราบว่สิ่งใดจำเป็นหรือไม่จำเป็น ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสมสำหรับการดำเนินชีวิต จึงทำให้สภาพความเป็นอยู่ทางด้านความจำเป็นพื้นฐานในการให้ประชาชนมีการพัฒนาจิตใจไม่เป็นไปตามเกณฑ์ และน่าจะได้รับการปรับปรุงแก้ไขโดยด่วน ทั้งนี้เพราะลักษณะเช่นนี้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงการใช้ชีวิตไปในทางที่เป็นการทำลายทั้งตัวเอง ฐานะ เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งสิ้น

¹ จากตารางที่ 35.

อย่างไรก็ตาม เมื่อนำความจำเป็นพื้นฐานทั้งหมดมาพิจารณา เป็นภาพรวม ผลปรากฏว่าชาว เลมีสภาพความเป็นอยู่ที่เข้า เกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานของคนไทยเพียง 13 ด้าน ส่วนอีก 19 ด้านนั้นไม่เข้าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งนับ เป็น เรื่องที่น่าพิจารณาเพื่อร่วมมือกัน แก้ไขอย่าง เร่งด่วน ทั้งนี้ เพราะความจำเป็นพื้นฐานดังกล่าว เป็นสิ่งที่ช่วยสรุปรูปธรรมของการพัฒนา คุณภาพชีวิตให้แจ่มชัดขึ้น พร้อมทั้งยัง เป็นการสอดคล้องการดำเนินงานของโครงการปีรณรงค์ คุณภาพชีวิตของประชาชนในชาติที่จัดให้มีขึ้นในระหว่างปี พ.ศ. 2528-2530 อีกด้วย

2.2 ความหมายคุณภาพชีวิต ผลการวิจัยพบว่าตามทัศนะของชาว เล

"คุณภาพชีวิต" หมายถึง "ชีวิตที่ดี" ซึ่งประกอบด้วย การกินดีอยู่ดี (มีที่อยู่และไม่เจ็บป่วย) การมีเงินใช้และไม่มืหนี้สิน การรู้หนังสือ การมีความสุขทางด้านจิตใจ การเคารพมีตามารดาและบรรพบุรุษ การเป็นที่ยอมรับของคนอื่น การที่ทุกคนมีความจริงใจต่อกัน การมีความสุขกับครอบครัว คือสามีหรือภรรยาไม่นอกใจ การทำแต่ความดี ไม่ทำชั่ว และ การมีที่ดิน เป็นของตนเอง

จากข้อค้นพบดังกล่าว สรุปได้ว่าคุณภาพชีวิตตามทัศนะของชาว เลนั้นหมายถึงชีวิตที่ดีอันเนื่องมาจากความพึงพอใจที่ได้รับการตอบสนองทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และ เศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับที่ ชารอน วัลเลส (Sharon Wallace) และอาร์ ซี ชาร์มา² (R.C. Sharma) ได้อธิบายไว้ว่า คุณภาพชีวิตหมายถึงสภาพทั้งหลายที่นำมาสู่ความพึงพอใจอันเกิดมาจากการได้รับตอบสนองทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับความคิดของ นิพนธ์ ศันสเสวี³ ที่อธิบายไว้ว่า คุณภาพชีวิตหมายถึงระดับสภาพ

¹Sharon Wallace, "Identification of Quality of Life Indicators for use in Family Planning Programs in Developing Countries", p. 6.

²R.C. Sharma, "Population and Socio-Economic Development" In Population Trends, resources and environment : hand book on population education. p. 109-131.

³นิพนธ์ ศันสเสวี. "คุณภาพชีวิตสำหรับสังคมไทย" ใน รายงานการสัมมนาระดับชาติ เรื่องภาวะสังคมไทย. หน้า 232.

การดำรงชีวิตของมนุษย์ตามองค์ประกอบของชีวิต อันได้แก่ อารมณ์ สังคม ความคิดและจิตใจ

นอกจากนี้จากข้อค้นพบดังกล่าวทำให้พิจารณาได้ว่าชาวเลให้ทรรศนะและกำหนดองค์ประกอบคุณภาพชีวิตหรือชีวิตที่ดีตามสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยข้อคิดที่ผ่านมา และความคาดหวังในอนาคต เป็น เกณฑ์ ในเรื่องชีวิตที่ดีหมายถึงการมีเงินใช้และไม่มีหนี้สินนั้น เป็นเพราะปัจจุบันนี้ชาวเลมีฐานะยากจน มีเงินไม่พอใช้ และต้องเป็นหนี้คนอื่น ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยที่ชาวเลไม่ชอบและไม่อยากทำ แต่ต้องมีหนี้ด้วยความจำเป็น จึงทำให้ชาวเลมีความทุกข์และกังวลใจ ดังนั้นเพื่อชีวิตที่มีความสุข ชาวเลจึงเห็นว่าส่วนหนึ่งต้องมาจากการมีเงินใช้และไม่มีหนี้สิน ดังที่ เฟรด เอส. ซิงเกอร์ (Fred S. Singer)¹ ได้กล่าวว่าคุณภาพชีวิตที่ดีคือภาวะที่มีทรัพย์สิน (เงิน) เหลืออยู่มากที่สุดเท่าที่จะมีได้ หลังจากได้ใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นแล้ว ในทำนองเดียวกันกับ เรื่องความต้องการมีที่ดิน เป็นของตนเอง ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันนี้ชาวเลอาศัยอยู่ในที่ดินของคนอื่น ซึ่งเจ้าของจะไล่ออกเมื่อไรก็ได้ ดังนั้นการมีที่ดิน เป็นของตนเองก็ย่อมทำให้มีความมั่นคงกว่าและมีชีวิตที่ดีได้ นอกจากนี้การมีที่อยู่ที่พอกันแคตกันฝกก็นับว่า เป็นชีวิตที่ดีมากแล้ว เมื่อเทียบกับอดีตที่ต้อง เร่ร่อนและประสบกับมรสุมอยู่ในทะเล สำหรับองค์ประกอบที่ชาวเลเห็นว่าทำให้ชีวิตมีความสุขและเป็นชีวิตที่ดีอีกอย่างหนึ่งคือองค์ประกอบทางด้านจิตใจ ซึ่งได้แก่การเคารพ บิดามารดา การที่ทุกคนมีความจริงใจต่อกัน การมีความสุขกับครอบครัวที่ภรรยาหรือสามีไม่นอกใจ การทำแต่ความดี ไม่ทำความชั่ว ลักษณะต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้สิ่งสมกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ และชาวเลได้ยึดถือ เป็นคติสำหรับดำเนินชีวิตประจำหมู่พวก เนื่องจากเห็นว่าลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้สังคมชาวเลอยู่ได้อย่างมีความสุขโดยเฉพาะทางด้านจิตใจ ที่ถึงแม้จะต้องอาศัยอยู่ในที่ดินของคนอื่นและในบ้านที่มีขนาดเล็ก แต่ก็สามารถทำให้มีชีวิตที่ดีและมีความสุขดังสอดคล้องกับที่ เอฟ. เออ. เร็ดต์ ฮี เฮเกน ((Everett E. Hagen)²)² ได้กล่าวไว้ว่า สิ่งอำนวยความสะดวกสบายทางด้านวัตถุมิได้ทำให้บุคคลมีความสุขอย่างที่เคยคิดกันและดังคำกล่าวของไทยที่ว่า "คับที่อยู่ได้ คับใจอยู่ยาก"

¹ Fred S. Singer, "Is there an Optimum Level of Population" p. 400.

² Everett E. Hagen, "Is Economic Development," In The Economics of Development. p. 10-12.

2.3 ทางด้านความคิด เห็นของชาว เล เกี่ยวกับ เกณฑ์วัดคุณภาพชีวิต เมื่อ เทียบกับ เครื่องชี้วัด ความจำเป็นพื้นฐานของคนไทย ปรากฏว่าในส่วนที่ เห็นด้วยนั้นชาว เลทั้งหมด เห็นด้วยมากที่สุดกับการไม่ถูกปล้นทรัพย์ ข่มขืน ใจกรรม หรือทำร้ายร่างกาย และรองลงมาคือ เรื่องของความปลอดภัยในการสัญจรไปมาในยามวิกาล ซึ่งทั้ง 2 เรื่องนี้เป็น เครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐานของคนไทยในเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน¹ ดังนั้นการที่ชาว เลเห็นด้วยมากที่สุดกับ เรื่องนี้อาจ เป็น เพราะผลที่เกิดขึ้นจากสาเหตุข้างต้นก่อให้เกิดการสูญเสียและ เจ็บปวดทั้งทางด้าน ชีวิตและทรัพย์สินอย่าง เด่นชัดและทันทีทันใด

นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่าชาว เลส่วนใหญ่เห็นความสำคัญกับการให้ประชาชนที่มี อายุ 12 ปีขึ้นไปรู้หนังสือว่า เป็น เกณฑ์วัดคุณภาพชีวิตมากกว่าการรักษาสุขภาพและอาศัยอยู่ใน บ้านที่สะอาดและถูกสุขลักษณะ ทั้งนี้อาจ เป็น เพราะชาว เลส่วนใหญ่ไม่รู้หนังสือ ส่งผลให้ขาด โอกาสในการแสวงหาความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต ไม่สามารถติดต่อกับบุคคลภายนอกได้อย่าง มีประสิทธิภาพ เกิดความกังวล ความอาย และไม่เป็นที่ยอมรับของคนอื่น ซึ่งลักษณะ เช่นนี้ทำให้ สุขภาพจิตเสียไปด้วย ชีวิตก็ย่อมไม่มีความสุข ดังที่ เจอร์รี ดี สตอคเดล (Jerry D. Stockdale)² ได้อธิบายไว้ว่าเราไม่อาจปฏิเสธได้ว่ามนุษย์มีความต้องการกินดีอยู่ดีในทาง วัตถุประสงค์หนึ่ง แต่ความกินดีอยู่ดีนั้นยังไม่ เป็นการเพียงพอต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งยังจะประกอบด้วยสุขภาพทางจิตใจ ความสามารถในการสร้างสรรค์ ความมีศักดิ์ศรี การได้รับความสนับสนุน ความรู้สึกว่าคุณเอง เป็นที่รักของบุคคลอื่น และการไม่มีสิ่งหวาดกลัวที่นำมาสู่ความกระวนกระวายใจ

ในขณะที่เดียวกันก็เป็นที่น่าสังเกตว่าทั้ง ๆ ที่ความเห็นด้วยของชาว เล เกี่ยวกับการ ให้ประชาชนที่มีอายุ 12 ปีขึ้นไปรู้หนังสือมีความสำคัญอยู่ในระดับต้น ๆ แต่ในด้านความเห็น เกี่ยวกับการให้เด็กและ เยาวชนได้ เข้ารับการศึกษาระดับมัธยมแล้วกลับมีความสำคัญอยู่ในอันดับสุดท้าย ทั้งนี้อาจ เป็น เพราะที่โรงเรียนนั้นเด็ก ๆ ชาวเลต้องเรียนร่วมกับเด็กพื้นเมืองคนอื่น ๆ ด้วยสภาพ ความเป็นอยู่และสังคมที่แตกต่างกัน จึงทำให้เด็ก ๆ ชาวเลถูกล้อเลียนหรือถูกกลั่นแกล้งอยู่เสมอ

¹ดูภาคผนวก เรื่องความจำเป็นพื้นฐานของคนไทยและ เครื่องชี้วัด.

²Jerry D. Stockdale, Poverty and Quality of Life : A Perspective,

ทำให้ไม่อยากไปโรงเรียน ประกอบกับผู้เป็นพ่อแม่มีความเห็นคล้อยตามบุตรจึงไม่อยากขัดใจ อีกทั้งยังกล่าวสนับสนุนว่า "มันไม่รักจะเอาวิชา มันชอบแต่น้ำ แต่ทะเล"¹ และที่ วีระ กาวีเศษ² กล่าวว่า "เด็กนักเรียนชาวเลมักจะขาดเรียนกันมาก ทำให้ผลการเรียนตกต่ำ เมื่อสอบถามผู้ปกครอง ผู้ปกครองก็ไม่ให้ความร่วมมือในการที่จะเชิญแม่ให้บุตรหลานมาโรงเรียนเท่าที่ควร เพราะอ้างว่า เมื่อไปโรงเรียนแล้วถูกโดนรังแก ทั้งนี้เพราะโรงเรียนวัดสว่างอารมณ์นั้นเป็นโรงเรียนที่เด็กชาวเลเข้าไปเรียนปะปนกับเด็กพื้นเมืองคนอื่น ๆ"

นอกจากนี้อาจเป็นเพราะชาวเลมีฐานะยากจนและมีความเข้าใจว่าค่อยเรียนหลักสูตร เบ็ดเสร็จมันพื้นฐานจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนก็ได้ จากกรณีนี้จะเห็นได้ว่าชาวเลไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการศึกษาภาคบังคับหรือการศึกษาในระดับประถมศึกษาอย่างแท้จริงว่า การศึกษาในระดับประถมศึกษานั้นควรเป็นความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับพ่อแม่ผู้ปกครองที่อยู่ทางบ้าน โดยโรงเรียนให้ความรู้ที่สามารถจะนำมาสอนได้ในห้องเรียนหรือโรงเรียน ส่วนทางบ้านก็มีส่วนที่จะช่วยเสริมในเรื่องที่เป็นประสบการณ์อื่น ๆ ที่โรงเรียนจัดให้ไม่ได้ หรือบางครั้งก็ช่วยเสริมสิ่งที่โรงเรียนสอนในห้องเรียนแล้วให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้ง 2 ฝ่ายควรร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด จึงจะช่วยให้การศึกษาของเด็กเป็นไปอย่างได้ผล และเป็นประโยชน์ต่อชีวิตปัจจุบันและอนาคตของนักเรียนอย่างแท้จริง³

นอกจากนี้ชาวเลอาจไม่สนใจให้บุตรหลานเข้ารับการศึกษานในโรงเรียนเพราะการเรียนการสอนในโรงเรียนนั้นไม่คำนึงถึงลักษณะของผู้เรียน และมีเนื้อหาไม่สอดคล้องกับความต้องการและสภาพชีวิตประจำวัน จึงทำให้เกิดความเบื่อหน่ายและไม่เห็นประโยชน์อีกทั้งผลของการขาดการศึกษาภาคบังคับนั้นไม่ได้ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจน และทันทีที่เห็นใจจนทำให้ผู้ขาดเกิดความเดือดร้อน เหมือนกับการขาดปัจจัยที่เกี่ยวกับการกินอยู่

¹พนม นันทฤกษ์, เด็กชายชาวเล, หน้า 10

²สัมภาษณ์ วีระ กาวีเศษ, ครูโรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ ต.ราไวย์ อ.เมือง จ.ภูเก็ต, 15 มีนาคม 2528.

³วิโรจน์ มังคละมณี, "ช่วยลูกเรียนหนังสือ" วารสารพัฒนาหลักสูตร. (กันยายน 2526) หน้า 34.

สำหรับความคิดเห็นในเรื่องอื่น ๆ เช่น การปฏิบัติตนของหญิงหลังคลอด การดูแลเด็กทารก การเลี้ยงดูเด็กให้ได้รับการเผื่อระวังทางโภชนาการ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและตนเอง การมีความสามารถในการวางแผนด้านการทำงาน การวางแผนครอบครัว และการได้รับทราบข่าวสารเพื่อการประกอบอาชีพและเพื่อการดำรงชีวิตนั้นชาวเลเห็นด้วยในระดับกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชาวเลเห็นว่าเรื่องต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแม้จะมีส่วนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น แต่ก็ยังไม่ปรากฏให้เห็นเด่นชัดเท่าที่ควร

สำหรับ เครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐานที่ชาวเลไม่เห็นด้วยนั้น ผลการวิจัยพบว่าชาวเลไม่เห็นด้วยมากที่สุดในเรื่องการไม่หลงมัวเมาในการเสพสุรา เล่นการพนัน และเสพสิ่งเสพติดให้โทษ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชาวเลส่วนหนึ่งเห็นว่าการเสพสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นเป็นการผ่อนคลาย ทำให้หายเครียด มีสมรรถภาพในการทำงาน ประกอบกับยา เสพติด เหล่านี้ส่งผลข้างเคียงทำให้ชาวเลยังไม่ทราบถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้น จึงเห็นว่ายา เสพติดและการเล่นการพนันนั้นไม่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต แต่อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัยมีแนวโน้มว่าถ้าชาวเลมีความรู้ถึงคุณและโทษของยา เสพติดมากกว่านี้ โอกาสที่ชาวเลจะเห็นด้วยว่าการติดยา เสพติดและการหลงมัว เมาอยู่กับการพนันนั้นก็ เป็น เกณฑ์วัดคุณภาพชีวิตได้อีกอย่างหนึ่ง

นอกจากนี้จากผลการวิจัยพบว่าชาวเลไม่เห็นด้วยน้อยที่สุดในเรื่อง เด็กวัยประถมศึกษาได้รับภูมิคุ้มกันโรค วัณโรคซ้ำ บาดทะยัก และไทฟอยด์ ส่วนอันดับรองลงมาได้แก่การอาศัยอยู่ในบ้านที่มีความมั่นคงแข็งแรงและทำด้วยวัสดุที่มีความมั่นคงแข็งแรงอย่างน้อย 5 ปี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ชาวเลเห็นว่าในสมัยก่อนนั้นตนเองไม่เคยมีไข้หรือได้รับภูมิคุ้มกันโรคดังกล่าว อาการเจ็บป่วยด้วยโรคต่าง ๆ ก็ไม่เกิดขึ้น ประกอบกับชาวเลชอบสังคมอยู่เฉพาะหมู่พวกเดียวกัน โอกาสที่ติดโรค เหล่านี้จากภายนอกก็มีน้อย จึงเห็นว่าการรับภูมิคุ้มกันโรคดังกล่าวไม่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่วนในด้านที่อยู่อาศัยนั้นชาวเลเห็นว่าเพียงมีที่อยู่ก็เป็นการเพียงพอแล้ว ความมั่นคงแข็งแรงของบ้านนั้นไม่ได้ทำให้มีความสุขเพิ่มขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงไม่เห็นด้วยกับเกณฑ์วัดคุณภาพชีวิตในข้อนี้

ส่วนความเห็นในเรื่องอื่น ๆ เช่น การได้รับการดูแลของหญิงมีครรภ์และเด็ก การใช้ส้วม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศาสนาและสังคมนั้นชาวเลมีความไม่เห็นด้วยอยู่ในระดับกลาง

ทั้งนี้อาจ เนื่องมาจากกาที่ชาวเลส่วนหนึ่งยังมีความรู้ความเข้าใจไม่ดีพอในเรื่องดังกล่าว ประกอบชาวเลบางคนไม่เห็นความสำคัญของเรื่องนี้ เพราะเคยชินกับการเป็นอยู่แบบง่าย ๆ และขาดความสนใจทั้ง ๆ ที่มีชาวเลอีกส่วนหนึ่ง เห็นว่า เรื่องเหล่านี้ก็สามารถนำมา เป็นเกณฑ์วัดคุณภาพชีวิตได้อีกอย่างหนึ่งเช่นกัน

จากการกำหนด เกณฑ์วัดคุณภาพชีวิตตามทรรศนะของชาวเล จะเห็นได้ว่าเป็นไปตาม ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อการศึกษ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ดังนั้น แม้การเห็นความสำคัญขององค์ประกอบคุณภาพชีวิตแต่ละด้าน จะไม่เหมือนหรือไม่สอดคล้องกับ เกณฑ์ของชนกลุ่มอื่น แต่ก็นับ เป็นเรื่องที่น่าพิจารณา ทั้งนี้เพราะคนเราอยู่ในสภาพแวดล้อมและพื้นฐานที่ต่างกัน ดังนั้นความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้ก็ย่อมแตกต่างกันไปด้วย ดังที่ ชัยวัฒน์ บุญพงษ์¹ ได้กล่าวว่า ไม่ใช่เป็นของแปลกที่คนเราจะรับรู้ "คุณภาพชีวิต" อย่างมีอคติ เข้าข้างความถนัด ประสิทธิภาพ และความเคยชินของเขาตามปัจจัยต่าง ๆ เช่น สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สภาพสิ่งแวดล้อม ศาสนา ระดับการศึกษา ค่านิยม ความสนใจในขณะนั้น ประสิทธิภาพและอื่น ๆ และดังที่ สุรพล กาญจนจิตรา² กล่าวว่า ในเรื่องกาหนดมาตรฐานคุณภาพชีวิต จำเป็นจะต้องให้ผู้ที่ เป็นกลุ่ม เป้าหมาย เข้าใจและยอมรับด้วยจึงจะ เรียกว่า เป็นการพัฒนาคุณภาพของชีวิตและเราควรให้เขา เป็นผู้พิจารณา ไม่ใช่เราผู้ที่อยู่ในเมือง เป็นผู้กำหนดว่าผู้ที่มีคุณภาพชีวิตดี จะต้องเป็นอย่างไรนั่นเอง

แต่อย่างไรก็ตามจากการนำความจำ เป็นพื้นฐานด้านต่าง ๆ มาเป็นแนวทางในการให้ ชาวเลกำหนดความคิด เพื่อ เริ่มต้นค้นหาปัญหาของพวก เขาในด้านความจำ เป็นพื้นฐานที่ทุกคนควรจะมีนั้น เท่ากับ เป็นการกำหนดแนวทางที่ทำให้ดูชัดเจนขึ้น ทั้งนี้เพราะถ้าไม่กำหนดแนวทางที่ชัดเจน ไม่มีเป้าหมายที่แน่ชัด การดึงประชาชนชาวเลให้ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาก็นับว่ายังห่างไกลมาก แต่เมื่อมีความจำ เป็นพื้นฐานซึ่งได้กำหนดไว้และ เขา เป็นผู้ร่วมสำรวจด้วยก็ทำให้เขา

¹ ชัยวัฒน์ บุญพงษ์, "การปรับปรุงคุณภาพชีวิต : นวัตกรรมทางประชากรศึกษาจริงหรือ," หน้า 24-31.

² สมาคมสตรีอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย, การศึกษานอกโรงเรียน เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต, หน้า 40-44.

รู้ปัญหาของตัวเองว่ายังขาดความจำเป็นพื้นฐานข้อใด และเมื่อขาดหรือรู้ปัญหาในเรื่องนี้แล้ว เขาจะร่วมมือกันเอง ต้องการให้รัฐหรือ เอกชนวางแผนแก้ไขปัญหายังไง จัดกิจกรรมอย่างไร ก็จะเป็นสิ่งที่ย่างเข้า ทั้งนี้เพราะ เขาได้คำนึงถึงปัญหาของพวกเขา เขาเองและทำการแก้ปัญหาเอง ซึ่งต่อไปเขาจะพึ่งตนเองได้ในที่สุด ดังนั้นความจำเป็นพื้นฐานนับ เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ เป็นรูปธรรมมากขึ้น

3. ความต้องการของชาวเลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

ผลการวิจัยพบว่า เมื่อ เรียงลำดับความสำคัญ ความต้องการของชาวเลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแล้ว ปรากฏว่าชาวเลต้องการความรู้เกี่ยวกับการให้รู้หนังสือ หรือการให้อ่านออกเขียนได้มากที่สุด ทั้งนี้อาจ เนื่องมาจากการศึกษาที่ชาวเลส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการศึกษานในโรงเรียนหรือเข้าเรียน แต่ไม่จบการศึกษาภาคบังคับ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ชาวเลส่วนใหญ่ไม่รู้หนังสือ ประกอบกับปัจจุบันนี้ชาวเลมีโอกาสติดต่อกับบุคคลภายนอกมากขึ้น ตัวอักษรต่าง ๆ ก็เริ่มมีบทบาทมากขึ้นในสังคมชาวเล ดังนั้นการที่ชาวเลไม่รู้หนังสือจึงทำให้เกิดความกังวลใจ และความอาย ซึ่งชาวเลเองเห็นว่าความรู้สึกลักษณะนี้ เป็นส่วนหนึ่งของคุณภาพชีวิต ดังนั้น เพื่อขจัดปัญหาดังกล่าว ชาวเลจึง เห็นว่าความรู้ที่ต้องการ เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในขณะนี้คือการให้รู้หนังสือหรือการให้อ่านออกเขียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับที่ฟิลลิป เฮช คัมส์ (Phillip H. Coombs)¹ ได้กล่าวไว้ว่าความรู้พื้นฐานหรือการให้อ่านออกเขียนได้นั้น เป็นความรู้ที่ประชาชนทั่วไปต้องการ

สำหรับการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ชาวเลต้องการ เป็นอันดับรองจากการให้อ่านออกเขียนได้ คือความรู้ในการประกอบอาชีพ ทั้งนี้อาจ เนื่องมาจากชาวเลส่วนใหญ่มีฐานะยากจน การประกอบอาชีพแต่ละอย่างนำมาซึ่งรายได้ที่พอใช้จ่ายในแต่ละวัน ประกอบกับอาชีพของชาวเลส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับสภาพลมฟ้าอากาศ ซึ่งมีความแปรปรวนอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้ไม่สามารถออกไปประกอบอาชีพได้ทุกวัน ทำให้มีรายได้ไม่คงที่ และอีกอย่างหนึ่งคือใน

¹Phillip H. Coombs, Attacking Rural Poverty : How Non-Formal Education Can Help ? p. 5.

ครอบครัวชาวเลมีผู้ประกอบอาชีพอยู่เพียงคนเดียวคือพ่อบ้าน ในขณะที่แม่บ้านอยู่กับบ้านและมีเวลาเหลือมาก จึงต้องการความรู้ในการประกอบอาชีพเพื่อมีรายได้หาเลี้ยงครอบครัวอีกทางหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับที่สมาคมอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย¹ อธิบายไว้ว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตอีกแบบหนึ่งคือ การพัฒนาให้ประชาชนมีความรู้ด้านอาชีพ รู้จักใช้ปัจจัยในการผลิตเพิ่มพูนรายได้ ลดรายจ่าย รู้จักใช้และรักษาทรัพยากรของคนในชุมชน รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เป็นผู้บริโภคที่ฉลาดและมีการออมทรัพย์

สำหรับความต้องการที่เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ชาวเลต้องการ เป็นอันดับสามคือ ความรู้ในเรื่องการรักษาพยาบาล ทั้งนี้จากการวิจัยพบว่าในมัจจันสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ของชาวเลอยู่ในสภาพที่ไม่ถูกหลักสุขอนามัยในหลาย ๆ ด้าน เช่น การไม่ใช้ส้วม การไม่รักษาความสะอาดบริเวณบ้าน การอยู่ในบ้านที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เนื่องจากไม่มีความมั่นคงแข็งแรง และอยู่กันอย่างเบียดเสียด การขาดสารอาหารในวัยเด็ก การที่หญิงมีครรภ์ไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างถูกอนามัย ประกอบกับขาดความรู้ในเรื่องการรักษาพยาบาล ส่งผลถึงการเจ็บไข้ได้ป่วยและความไม่สมบูรณ์ของคุณภาพชีวิต ดังนั้นเพื่อเป็นการพัฒนาด้านดังกล่าวชาวเลจึงต้องการความรู้ด้านการรักษาพยาบาล และการรักษาสุขอนามัยขั้นพื้นฐาน การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านอนามัยของประชาชนทำได้โดยให้ความรู้ในเรื่องสุขอนามัยขั้นมูลฐาน รู้จักวางแผนครอบครัว พัฒนาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่ การใช้ยาสามัญประจำบ้าน รู้หลักโภชนาการ และรู้จักการป้องกันรักษาสุขภาพ

เป็นที่น่าสังเกตว่าความรู้ที่ชาวเลต้องการเป็นอันดับหลัง ๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับการจัดที่อยู่อาศัยให้ถูกสุขลักษณะ เหมาะสม ความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกายเพื่อให้สุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง และความรู้ที่เกี่ยวกับการมีความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน นั้น เป็นอันดับสุดท้ายที่ชาวเลต้องการ ซึ่งทั้งนี้อาจเนื่องมาจากที่ตามปกติแล้วในชุมชนชาวเลทุกคนจะอาศัยอยู่อย่างมีความสุข ไม่มีการฉกชิงวิ่งราว ไม่มีการจีปล้น ข่มขืน หรือทำร้ายร่างกาย

¹ สมาคมสตรีอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย, การศึกษานอกโรงเรียน เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต, หน้า 81.

จากลักษณะดังกล่าวจึงทำให้ชาวเลไม่จำเป็นต้องขวนขวายหาความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในเรื่องต่าง ๆ ที่กล่าวมา

ส่วนความรู้ในเรื่องการจัดบ้านให้ถูกสุขลักษณะนั้น เป็นเพราะชาวเลส่วนใหญ่เคยชินกับการอาศัยอยู่ในบ้านที่มีลักษณะปลูกสร้างอย่างง่าย ๆ มาตั้งแต่บรรพบุรุษ ประกอบกับชาวเลยากจนและไม่ได้ออกไปพบบ้านของสังคมภายนอก และไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ดังนั้นการปลูกบ้านจึงเป็นไปอย่างไม่พิถีพิถัน และเห็นว่าที่อยู่ทุกวันนี้ก็ทำให้มีความสุขได้อยู่แล้ว โดยที่ไม่ต้องจัดหรือทำอะไรเพิ่มเติมอีก

ดังนั้นจากผลการวิจัยในเรื่องความต้องการที่เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวเลนั้น สรุปได้ว่าแม้ชาวเลส่วนใหญ่จะต้องการการศึกษาในด้านการให้รู้หนังสือ เป็นอันดับแรก และต้องการความรู้ในด้านการประกอบอาชีพและความรู้ในเรื่องการรักษาพยาบาลเป็นอันดับรองลงมาตามลำดับแต่ลักษณะความรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในแต่ละด้านนั้นย่อมมีความเกี่ยวพันกันไปเป็นลูกโซ่ ที่สามารถสรุปรวมได้เป็น 5 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. การศึกษาด้านสามัญหรือความรู้พื้นฐาน ได้แก่ความรู้ด้านหนังสือ การอ่านออกเขียนได้ คิดเลข เป็น ตลอดจนจนมีความสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม
2. การศึกษาด้านอาชีพ มุ่งพัฒนาความรู้และทักษะที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และทักษะที่เป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพ
3. การศึกษาสำหรับการพัฒนาชุมชน ได้แก่ การให้การศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมของท้องถิ่นและสถาบันชาติ ตลอดจนจนกระบวนการต่าง ๆ ในสังคม เช่นการร่วมมือในโครงการต่าง ๆ ของชุมชน และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาชุมชน
4. การศึกษาสำหรับปรับปรุงความเป็นอยู่ในครอบครัว ได้แก่การปลูกฝังความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลในครอบครัว เช่น ความรู้ความสามารถในเรื่องสุขภาพอนามัย และโภชนาการ การจัดและตกแต่งบ้าน การเลี้ยงเด็ก การซ่อมแซม การปรับปรุงบ้าน ตลอดจนวัสดุและเครื่องมือต่าง ๆ และการวางแผนครอบครัว
5. การศึกษาเพื่อพัฒนาจิตใจ เช่นการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน ความรู้เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี และความรู้เกี่ยวกับการบำรุงรักษาสุขภาพจิต

ทางด้านรูปแบบการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ชาวเลต้องการนั้นผลการวิจัยพบว่า ชาวเลส่วนใหญ่ต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non-Formal Education) เป็นการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจัดขึ้นเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับผู้ที่ขาดโอกาสอันเนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้รับความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพโดยมีรูปแบบการจัดที่แตกต่างไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียน (Formal Education) ทั้งด้านหลักสูตร เวลาเรียน สถานที่และอายุของผู้เรียน และการเสนอหลักสูตร แต่ละรูปแบบของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ก็มีเป้าหมายสำคัญที่มุ่งให้ผู้เรียนได้บรรลุผลตามระดับความสามารถของแต่ละบุคคลและมีส่วนร่วมสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตดังนี้คือ

1. เกิดแนวคิดอย่างอิสระ เสรีที่จะพัฒนาตนเอง ครอบคลุมครัวและสังคม ให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมกับสถานภาพปัจจุบันของตนและสิ่งแวดล้อม
2. เกิดความตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องศึกษาเล่าเรียนหรือฝึกทักษะ เพื่อให้เหมาะสมทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม หรือให้เกิดความตระหนักว่าการศึกษาคือ กระบวนการของชีวิตซึ่งจะเลิกเสียไม่ได้
3. มีการยอมรับถึงการแก้ปัญหาหรือวางแผนด้วยกระบวนการเชิงวิทยาศาสตร์
4. ผู้เรียนสามารถนำเอาความรู้ ทักษะ และประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้ประกอบอาชีพ หรือ เพื่อประโยชน์ในรูปใดรูปหนึ่งได้ทันทีหรือในระยะ เวลาอันสั้น
5. ก่อให้เกิดความคิดและการยอมรับว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคม จึงจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กัน เพื่อสร้างสรรค์ เอกภาพของคนและความมั่นคงของสังคม ในบรรยากาศหรือสิ่งแวดล้อมของความ เป็นประชาธิปไตยที่เหมาะสม
6. สามารถวิเคราะห์และประยุกต์ความรู้ วิทยาการ และประสบการณ์ใหม่ ๆ เพื่อให้การใช้ทรัพยากรและการจัดอำรงไว้ซึ่งสิ่งแวดล้อมมนุษย์และวัฒนธรรม

วีระ กาวิเศษ¹ ผู้ซึ่งทำหน้าที่สอนทั้งการศึกษาในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ได้ให้ความเห็นว่า การที่ชาวเลสนใจการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนมากกว่าการศึกษาในระบบโรงเรียนนั้นมีสาเหตุสำคัญที่พอสรุปได้ดังนี้คือ

¹ สัมภาษณ์ วีระ กาวิเศษ, ครูโรงเรียนวัดสว่างอารมณ์, ต.ราไวย์ อ.ราไวย์

1. การจัดการศึกษาในโรงเรียนยังไม่อาจสร้างความเป็นธรรม และความเสมอภาคในการศึกษาได้ กล่าวคือผู้ที่เข้าเรียนในโรงเรียนส่วนใหญ่จะเป็นเด็กพื้นเมืองที่ได้เปรียบในสถานภาพทั้งทางด้าน เศรษฐกิจและสังคม

2. การศึกษาในโรงเรียนนั้นมุ่งเน้นสอนไปตามที่หลักสูตรกำหนด เพื่อเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนในระดับสูงต่อไปมากกว่าที่จะเป็นการเตรียมให้พร้อมต่อการเผชิญกับชีวิตจริง ดังนั้นจึงไม่อาจช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียนชาวเลให้เหมาะสมได้

3. การศึกษานอกโรงเรียนมีความยืดหยุ่นและคล่องตัวกว่า กล่าวคือสามารถปรับให้เข้ากับกลุ่มบุคคลและความต้องการที่แท้จริงได้ อีกทั้งยังอาจตัดแปลงหรือยกเลิกได้เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ชาวเลมองเห็นผลสำเร็จได้เร็วกว่าการศึกษาในโรงเรียน

4. การศึกษานอกโรงเรียนช่วยเพิ่มพูนความรู้และทักษะให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาชุมชนทางด้าน เศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี

5. การศึกษานอกโรงเรียนสามารถจัดให้ได้กับประชาชนทุกเพศทุกวัย

อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในรูปแบบใด ปัญหาอันดับแรกของผู้สอนคือจะต้องทราบว่า คุณภาพชีวิตเป็นอย่างไรแน่ เพื่อที่จะได้หาวิธีการสอน หรือจัดการศึกษาให้ได้ตรงตามความต้องการ... ทั้งนี้เพราะบุคคลมักจะได้รับรู้คุณภาพชีวิตแตกต่างกันไปตามสภาพทาง เศรษฐกิจ สังคม การเมือง สภาพแวดล้อม ศาสนา ระดับและสาขาการศึกษา ตลอดจนประเพณีวัฒนธรรมและอาชีพ¹

14. ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่ การพัฒนาคุณภาพชีวิต และการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

ผลการวิจัยพบว่าปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้น คือปัญหาความยากจน ปัญหาการไม่รู้หนังสือ การขาดผู้รู้มา

¹

ชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์, "การปรับปรุงคุณภาพชีวิต นวัตกรรมทางประชากรศึกษาจริงหรือ" หน้า 24-31.

ช่วยสอนหรือแนะนำให้ การไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง และการใช้ส้วม ซึ่งถ้าพิจารณาแล้วจะ เห็นได้ว่าส่วนใหญ่เกี่ยวพันกันไป โดยเฉพาะในด้านการไม่รู้หนังสือ และความยากจน ซึ่งส่งผล ให้ชาวเล เห็นว่ามีสภาพความเป็นอยู่ที่แย่งกว่าเดิม ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า เนื่องจากการ รู้หนังสือ เป็นมูลฐานขั้นต้นที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิต หากชีวิตไม่รู้หนังสือแล้วย่อมทำให้หมด โอกาสที่จะแสวงหาความรู้ เพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพในการทำงานให้แก่ตนเองได้ ทำให้ฐานะยากจน ลง ส่งผลให้ขาดโอกาสในการศึกษาและยากจนวนกันไปอีก เป็นวัฏจักร ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเพื่อ เป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงควรแก้ไขปัญหา เรื่องการไม่รู้หนังสือของชาวเลให้หมดไปพร้อม ๆ กับการส่งเสริมทางด้านอาชีพให้ชาวเลมีรายได้เพิ่มขึ้น เพื่อจะได้ส่งผลถึงการมีปัจจัยในการเพิ่มพูน คุณภาพชีวิต จากการที่ "อยู่ได้" ให้เป็น "อยู่ดี" สภาพปัญหาทางด้านต่าง ๆ ก็คงจะลดลง แต่ ทั้งนี้ผู้ที่ทำหน้าที่ให้การศึกษาจะต้องใช้ความพยายามและความสามารถอย่างมากที่จะต้องใช้เทคนิค ประชาสัมพันธ์ให้ผู้เรียนมองเห็นคุณค่าของการเรียนด้วยตัวของ เขาเองอย่างแท้จริง โดยที่เรา ไม่ต้องไปกวาดต้อนหรือกะเกณฑ์เขามา เรียน เพราะการไปกะเกณฑ์ให้เขาเหล่านั้นมาเรียนโดย ที่เขาไม่สมัครใจและไม่เห็นความสำคัญแล้ว ผู้สอนก็ไม่สามารถที่จะผูกใจผู้เรียนให้ศึกษาเล่าเรียน ต่อไปได้จนจบโปรแกรมการเรียนโดยที่เขาไม่ขาดหายหรือออกไปเสียกลางคัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะด้านนโยบายและแนวการปฏิบัติ

1.1 ด้วยเหตุที่การศึกษามีส่วน เกี่ยวข้องโดยตรงกับพัฒนาคุณภาพชีวิตของ ชาวเล ดังนั้นในการวางแผนและจัดการศึกษาให้ตัว เป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ได้อย่างมี ประสิทธิภาพและมีประโยชน์สูงสุดนั้น จำ เป็นที่จะต้องให้ชาวเล เข้ามามีบทบาทร่วมในการเสนอแนว ความคิดและการตัดสินใจด้วยก็จะทำให้แผนงานนั้น สำ เร็จสมตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ยิ่งขึ้น

1.2 ในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพของชาวเลนั้น ควรได้มีการพัฒนาทั้งใน 2 ระดับคือ ในระดับบุคคลซึ่งได้แก่การพัฒนาในเรื่องสุขภาพร่างกาย จิตใจ สติปัญญา การศึกษา ความ ต้องการ วัฒนธรรม คุณธรรม ความสามารถในการแก้ปัญหาและการปรับตัวซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้

เป็นเรื่องของแต่ละบุคคลที่จะต้องพยายามพัฒนาตนเองโดยการศึกษาด้วยตนเอง ดูแบบอย่าง หรือหาผู้ช่วยสอนหรือแนะนำให้ ส่วนการพัฒนาในอีกระดับหนึ่งนั่นคือการพัฒนาในระดับสังคม เช่น การพัฒนาความเจริญของหมู่บ้าน การให้ประชาชนอยู่ดีกินดี มีชีวิตที่มีกฎหมายคุ้มครอง มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีสิทธิเสรีภาพในการประกอบอาชีพ การเมือง ศาสนา ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จัด เป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะต้องจัดให้คนเหล่านี้ได้รับ โดยเสมอภาคกัน

1.3 จากการวิจัยพบว่าชาวเลส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ดังนั้นรัฐและเอกชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสนใจโดยการเข้าไปดูแลช่วยเหลือและปรับปรุงความเป็นอยู่ในด้านต่าง ๆ เช่นการส่งเสริมอาชีพ โดยการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านสอนการตัดเย็บเสื้อผ้า สอนการประกอบอาหารและโภชนาการ ตลอดจนการให้ความรู้ด้านอื่น ๆ ที่จำเป็น

1.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรได้มีการทำบัญชีหมู่บ้าน ครอบครัว และบุคคลที่ควรได้รับความช่วยเหลือเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการให้รู้หนังสือนั้นควรได้มีการวัดระดับการรู้หนังสือของชาวเลว่ามี การรู้หนังสือในระดับใด ทั้งนี้เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา และส่งเสริมให้บุคคลมีโอกาสพัฒนาความสามารถของตัวเอง อันจะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิต

1.5 เนื่องจากชาวเลมีภาษาพูด เป็นของตัวเองและไม่นิยมพูดภาษาไทย ดังนั้นครูหรือผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการวางแผนคาดคะเน มีความสามารถในการถ่ายทอดข่าวสาร มีความรู้ความชำนาญในเรื่องที่จะนำไปเผยแพร่และมีความสามารถในการเลือกสื่อกลางในการติดต่อ

1.6 สิ่งต่าง ๆ ที่จะนำไปเผยแพร่หรือให้ความรู้แก่สังคมชาวเลนั้นจะต้องเป็นสิ่งที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ไม่ยุ่งยาก ประหยัด และเหมาะสมกับสิ่งที่มีอยู่แล้วในสังคม ยึดเอาสิ่งที่มีอยู่แล้วมา เป็นอุปกรณ์การสอน ซึ่งจะทำให้ประชาชนไม่รู้สึกว่าความเคยชินของเขาถูกเปลี่ยนแปลงไป และไม่รู้สึกว่าฐานะศักดิ์ศรีของเขาถูกลบหายไป ในขณะที่เดียวกัน ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้เป็นการสร้างคุณภาพชีวิตที่แท้จริงให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนได้อีกด้วย

1.7 เนื่องจากชาวเลส่วนใหญ่รู้สึกว่าตัวเองเป็นคนใจ ไม่ฉลาดเท่าเทียมกับคนอื่น ดังนั้นควรได้มีการสร้างความสำนึกว่าทุกคนมีค่าและสามารถที่จะเรียนได้ เพราะทุกคน

เป็นสมาชิกของสังคมโดยเท่าเทียมกันและไม่ว่าเขาจะอยู่ในฐานะทางสังคมอย่างไรก็ต้องถูกมองว่าเป็นสมาชิกของสังคมนั้น ดังนั้นความรู้สึกนึกคิดของเขาคงต้องถูกยอมรับว่ามีประโยชน์ และไม่ว่าเขาจะมีระดับสติปัญญาอยู่ในระดับใด ถ้าเขาสามารถอยู่ในสภาพการเรียนการสอนที่เหมาะสมแล้ว เขาก็มีความสามารถที่จะเรียนได้ทั้งนั้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการศึกษา

2.1 ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนชาวเล เช่นการให้ชุมชนชาวเลเป็นตัวอย่างที่ดีในการที่ทุกคนในหมู่บ้านอยู่กันอย่างสงบสุข ไม่มีการทะเลาะวิวาทและการรักษาความสะอาด เป็นต้น

2.2 ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนการให้ความรู้กับประชาชนในด้านต่าง ๆ โดยวิธีการศึกษานอกระบบโรงเรียนมากขึ้นกว่าที่มีอยู่ และให้เหมาะสมกับจำนวนและความต้องการของประชาชน โดยให้หน่วยงานด้านต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมมือกัน เข้ามาจัดดำเนินงานด้านนี้มากยิ่งขึ้นโดยเร่งด่วน ในความรู้ทุก ๆ ด้านไปพร้อม ๆ กันโดยเน้นด้านการให้รู้หนังสือและอาชีพ เป็นสำคัญ พร้อมทั้งหาวิธีการที่เหมาะสม และเน้นด้านการร่วมมือประสานงานระหว่างหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานต่าง ๆ ในการดำเนินงานให้การศึกษานอกระบบโรงเรียนให้แก่ประชาชนชาวเลอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.3 การจัดกิจกรรมหรือโครงการการศึกษานอกระบบโรงเรียน ควรจัดให้ตรงกับปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น โดยควรมีการประเมินความต้องการที่แท้จริงของชาวบ้านและชุมชนก่อนเสมอ

2.4 การให้ความรู้ในด้านอาชีพ ควรให้ความรู้ได้ครบวงจร กล่าวคือมีความรู้ในอาชีพจริง ๆ ขณะเดียวกันก็สามารถผลิตได้โดยไม่มีปัญหาเรื่องอุปกรณ์ มีความรู้ด้านการลงทุน การจัดการด้านการเงิน การสหกรณ์ และการตลาด เป็นต้น ไม่ว่าจะ เป็นความรู้ด้านอาชีพหลักหรืออาชีพรอง

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาสภาพความเป็นอยู่และความต้องการที่เกี่ยวกับการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ

3.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบความต้องการที่เกี่ยวกับการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตระหว่างกลุ่มประชากรต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา

๑๓.๓ ควรทำการวิจัยลักษณะสหสาขาวิชาการ เพื่อสร้าง เกมที่คุณภาพชีวิต

ทั้งนี้ เพราะศาสตร์แต่ละสาขามีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในแต่ละส่วนไม่เหมือนกัน ดังนั้นการวิจัยแบบนี้จะช่วยให้เกิดความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย